

Begroting 2027 & Meerjarenperspectief 2027-2031

Rijnland op peil

Hoogheemraadschap van Rijnland

Begroting 2027
& Meerjarenperspectief 2027-2031

Rijnland op peil

Foto omslag: Put van Kruijt, Reeuwijk

Inhoud

Over deze begroting 5

Begroting in het kort 6

Leeswijzer en plaats in cyclus 9

Inleiding 12

Deel I Programma's en thema's 15

Programma Waterveiligheid 17

Programma Voldoende water 27

Programma Schoon en gezond water 37

Programma Waterketen 47

Thema Rijnland circulair en klimaatneutraal 57

Thema Water en bodem sturend 63

Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening 67

Deel II Financiële begroting 75

Financieel beleid en financiële uitwerking 76

Rekenkundige uitgangspunten 81

Lasten en baten 83

Algemene dekkingsmiddelen/belastingopbrengst 85

Investeringen 86

Balans 87

Deel III Paragrafen 88

§ 1. Financiële positie 89

§ 2. Assetmanagement 103

§ 3. Bedrijfsvoering 106

§ 4. Verbonden partijen 114

Deel IV Toelichtingen 120

Toelichting 1. Hoe komen we van kosten tot tarieven? 121

Toelichting 2. Weerstandsvermogen en restrisico's 128

Toelichting 3. Exploitatie 137

Toelichting 4. Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken 143

Toelichting 5. Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën 145

Toelichting 6. EMU-saldo 149

Toelichting 7. Openbaarheidsparagraaf Woo, met activiteiten 2027 150

Toelichting 8. Investeringsoverzicht 153

Toelichting 9. Begrippen en afkortingen 159

Colofon 161

Over deze begroting

Begroting in het kort

Waterveiligheid

We beschermen het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem.

Voldoende water

We zorgen voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Schoon en gezond water

We werken aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, woonomgeving en recreatie en het verbeteren van ecologie en biodiversiteit. We verminderen de vervuilende stoffen in het water.

Waterketen

We zuiveren het afvalwater van huishoudens en bedrijven. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Bedrijfsvoering, organisatie en dienstverlening (BOD)

We besturen, organiseren en verlenen diensten op effectieve wijze en werken toekomstgericht samen met onze omgeving.

Exploitatie: € 343,1 mln

Onderdeel	Bedrag in € mln
Waterveiligheid	48,2
Voldoende water	98,3
Schoon en gezond water	21,9
Waterketen	114,4
BOD	60,4

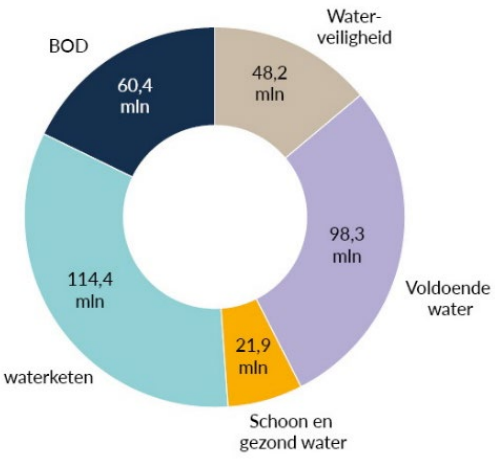

Foto pagina 5: Kade-inspectie droogte 2026, Oud Ade

Investeringen: € 159,4 mln

Onderdeel	Bedrag in € mln
Waterveiligheid	18,9
Voldoende water	39,9
Schoon en gezond water	13,6
Waterketen	86,6
BOD	0,5

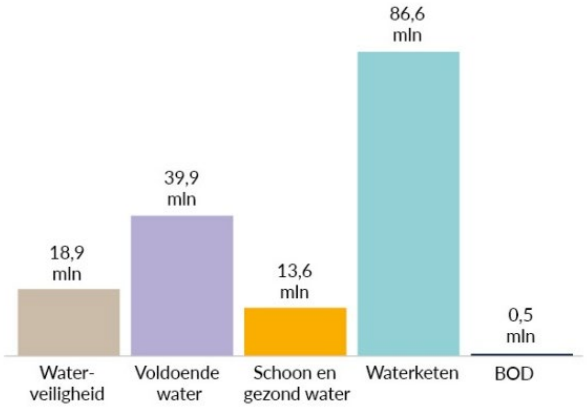

Belastinginkomsten: € 358,7 mln

Soort heffing	Bedrag in € mln
Zuiveringsheffing	154,7
Watersysteemheffing ingezetenen	100,7
Watersysteemheffing gebouwd	93,1
Watersysteemheffing ongebouwd	9,7
Watersysteemheffing natuurterreinen	0,1
Verontreinigingsheffing	0,4

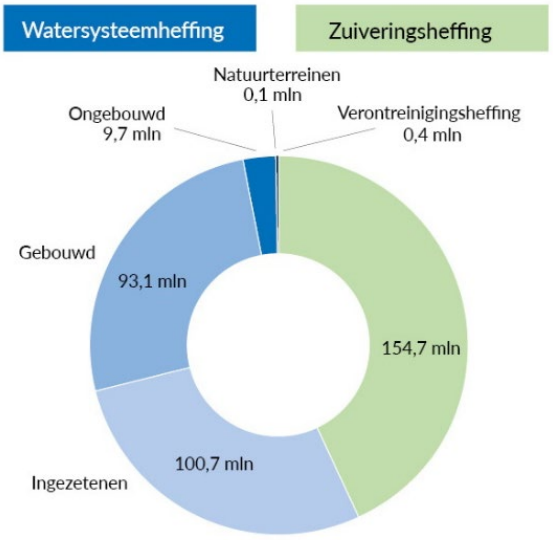

Indicatoren

Omschrijving	Coalitieakkoord	Begroting 2027
Lastendrukstijging, toename totale belastingomvang	2027: 8%	8%
Relatieve schuld, schuld 31 december 2027 als aandeel van de belastingomvang	max. 300%	282%
Aandeel kapitaallasten, rente en afschrijving als aandeel van de belastingomvang	max. 34%	26%

Praktijksituaties

Omschrijving	2026	2027	Verschil 2027 t.o.v. 2026	Verschil 2027 t.o.v. 2026 in %
Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	259	280	21	8,1%
Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	451	476	25	5,5%
Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 370.000	539	566	27	5,0%
Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 500.000	570	598	28	4,9%
Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	141.909	144.770	2.861	2,0%
Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.574	1.591	17	1,1%
Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	441	447	6	1,4%
Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	6.613	6.884	271	4,1%
Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e.	395	401	6	1,5%
Natuurgebied, opp. 10 ha.	52	52	0	0,0%

Belastingtarieven

Omschrijving	2026	2027	Verschil 2027 t.o.v. 2026	Verschil 2027 t.o.v. 2026 in %
Ingezetenenomslag per woonruimte (€)	162,92	182,08	19,16	11,8%
Omslag gebouwd van de WOZ-waarde woningen	0,0239%	0,0244%	0,0005%	2,1%
Omslag gebouwd van de WOZ-waarde niet-woningen	0,0256%	0,0255%	-0,0001%	-0,7%
Omslag ongebouwd overig per ha. (€)	135,82	142,61	6,79	5,0%
Omslag wegen per ha. (€)	271,64	285,22	13,58	5,0%
Omslag natuur per ha. (€)	5,15	5,20	0,05	1,0%
Zuiveringsheffing per v.e. (€)	95,87	97,95	2,08	2,2%
Verontreinigingsheffing per v.e. (€)	95,87	97,95	2,08	2,2%

Leeswijzer en plaats in cyclus

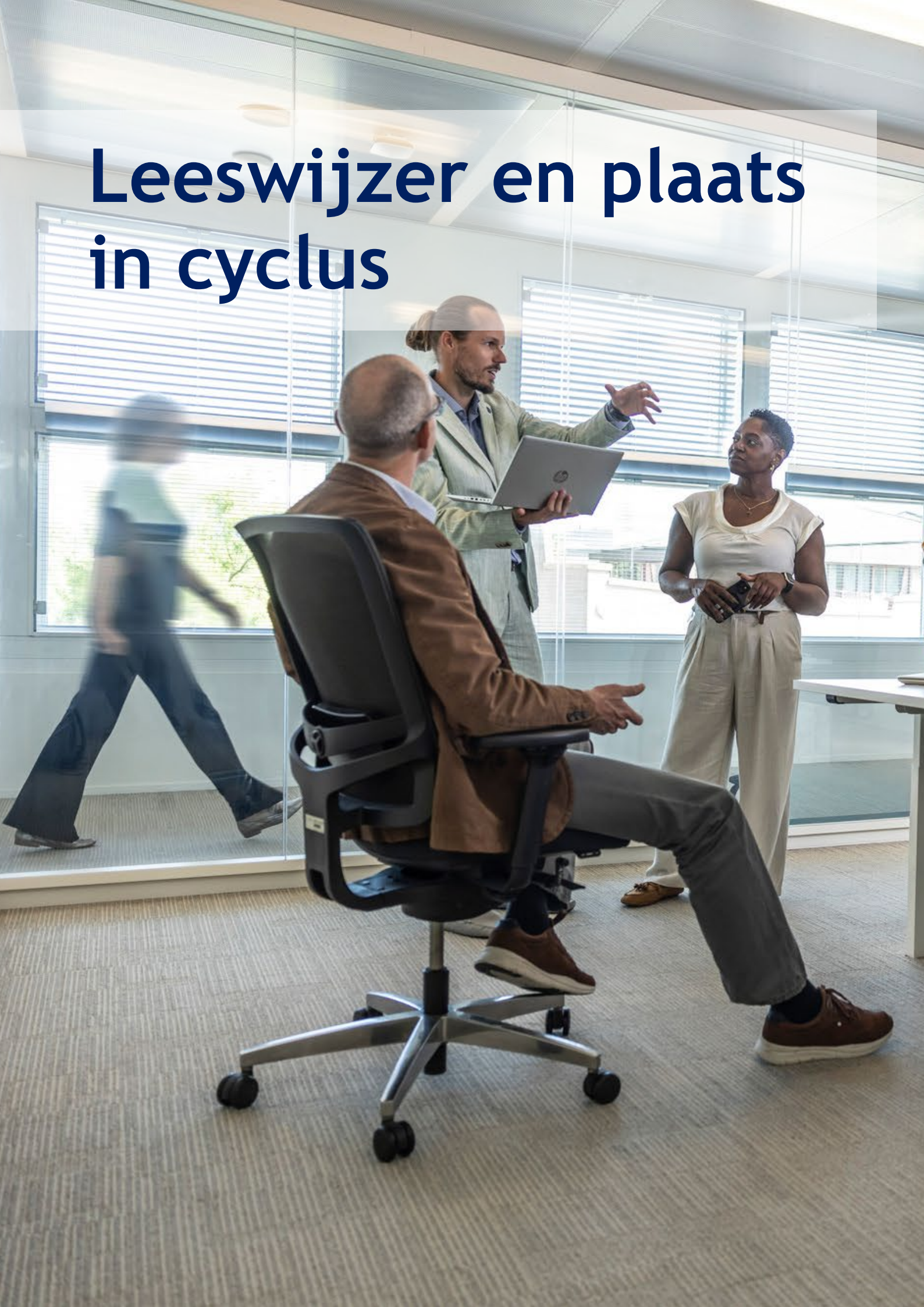

Leeswijzer

Indeling van activiteiten: in programma's en thema's

De Waterschapswet schrijft voor dat we alle activiteiten en kosten moeten indelen in bestuursprogramma's. De verenigde vergadering (VV) heeft besloten tot de volgende indeling: Waterveiligheid, Voldoende water, Schoon en gezond water, Waterketen en Bestuur, organisatie en dienstverlening.

Daarnaast zijn er overkoepelende thema's die doorwerken in alle bestuursprogramma's, met name: Rijnland circulair en klimaatneutraal en Water en bodem sturend. De bijbehorende activiteiten en kosten zijn ondergebracht in de bestuursprogramma's.

Opbouw van deze begroting

In **Deel I Programma's en thema's** leest u wat Rijnland gaat doen in 2027 en de jaren daarna. Dit deel is de beleidsbegroting, met de programma's en thema's uit het Waterbeheerprogramma 6 (WBP6). De 28 besluitpunten uit het Coalitieakkoord 2023 zijn ingevoegd waar ze van toepassing zijn, aangegeven met een #.

Deel II Financiële begroting is de financiële uitwerking: wat gaat het kosten op korte en langere termijn? En hoe beheersen we de schulden en de lastendrukontwikkeling?

Deel III Paragrafen bevat de paragrafen uit het Waterschapsbesluit, inclusief de vraag: wat zijn de risico's?

Deel IV Toelichtingen bevat nadere toelichtingen, waaronder hoe we van kosten tot tarieven komen.

Achtergrondinformatie: via de links

Achtergrondinformatie is in dit document onderstreept weergegeven. In de digitale versie zijn hier links aan gekoppeld. Ter ondersteuning van de printversie vindt u deze links ook per hoofdstuk op www.rijnland.net/begroting-mjp.

Hoe past dit document in de planning- en controlcyclus?

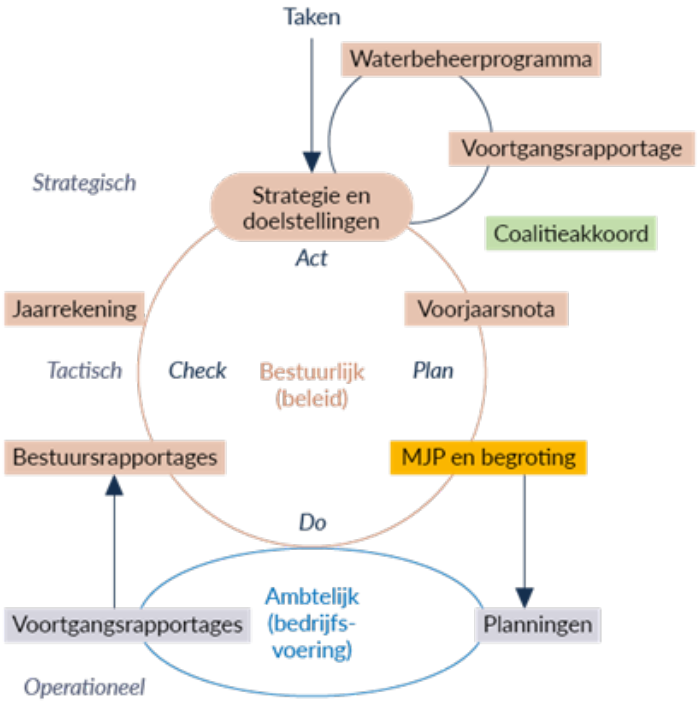

De VV stelde in 2022 het *WBP6: Water wijst de weg* vast, met daarin de Rijnlandse visie en doelen voor de lange termijn. De jaarlijkse Voortgangsrapportage WBP6 geeft de stand van zaken weer. In 2026 zijn we met de voorbereidingen voor het opstellen van het WBP7 gestart.

De begroting en het meerjarenperspectief (MJP) zijn een nadere uitwerking van het WBP6, in termen van concrete maatregelen, tempo, aanpak en kosten. Het coalitieakkoord is daarbij leidend. Met de begroting stelt de VV de plannen en tarieven voor 2027 definitief vast. De begroting is daarmee ons jaarplan: wat gaan we realiseren in 2027 en wat gaat dat kosten? Het MJP geeft een voorlopig zicht op de jaren 2028 t/m 2031. De begroting en het MJP zijn in dit document gecombineerd. In veel tabellen vergelijken we de begroting voor 2027 met die van 2026. Tenzij anders aangegeven gaat het daar om de aangepaste actuele begroting na de zomerburap. Voor de raming van de vastgoedopbrengsten is bij het opmaken van de begroting de laatst bekende prognose gebruikt. Doordat deze opbrengsten volledig ten gunste komen aan de reserve schuldreductie heeft dit verder geen invloed op de berekende belastingtarieven.

De periodieke bestuursrapportages (buraps) en de jaarrekening 2027 rapporteren over de voortgang van de maatregelen, zoals gepland in deze begroting.

In 2027 zijn er waterschapsverkiezingen. In dat kader werkt de organisatie aan een overdrachtsdossier, dat input geeft in de coalitieonderhandelingen die leiden tot een nieuw coalitieakkoord. De nieuwe zaken uit het coalitieakkoord worden onderdeel van de lopende bestuursprogramma's.

Inleiding

Voor u ligt de begroting over 2027 en het meerjarenperspectief 2027-2031 van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Deze uitgave vertaalt de Rijnlandse visie en langetermijndoelen naar concrete maatregelen, plannen en kosten voor de komende jaren. Met als leidraad het coalitieakkoord Rijnland op peil (2023) en het zesde Waterbeheerprogramma: Water wijst de weg.

Rijnland werkt iedere dag hard aan dat wat zo vanzelfsprekend lijkt, maar het steeds minder is: schoon en voldoende water, veilige dijken en toekomstbestendige afvalwaterzuiveringen. Om onze kerntaken uit te voeren, is steeds meer nodig. Dat komt onder meer door de snel veranderende wereld die de uitdagingen in het waterbeheer groter maken. Het werk van Rijnland wordt daarmee urgenter en omvangrijker, en de ambitie om te doen wat nodig is blijft onverminderd actueel, maar ook uitdagend.

De toekomst is nu

De gevolgen van klimaatverandering zijn niet langer alleen maar een toekomstbeeld. Ze zijn zichtbaar in ons werkgebied en merkbaar voor inwoners en bedrijven. Zo zagen en voelden we afgelopen zomer dat klimaatverandering zorgt voor langere perioden van droogte. Met grote gevolgen: scheuren in dijken, sluizen beperkt open en vraagstukken over de verdeling van het water. Ook krijgen we vaker te maken met het andere uiterste: wateroverlast. De kwaliteit van ons oppervlaktewater vraagt daarnaast blijvend aandacht en waterbelangen wegen steeds zwaarder in ruimtelijke beslissingen.

De afgelopen jaren heeft Rijnland zich goed voorbereid op de toekomst. Er is veel werk verzet. Met toekomstgericht waterbeheer zijn keuzes gemaakt om tijdig te investeren in een klimaatbestendig watersysteem en een toekomstbestendige organisatie. Zo is de onderhoudsachterstand bij de gemalen weggewerkt en is de nieuwe afvalwaterzuivering in Zwanenburg opgeleverd. We namen maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit en stelden we nieuwe klimaatregels op. Ook werkten we de afgelopen jaren aan een financieel stevige positie.

Groeiende opgaven

Toch zijn we er nog niet. De komende jaren staat Rijnland voor verschillende opgaven. De markt voor personeel en aannemers blijft krap, internationale ontwikkelingen werken door in de prijzen en beschikbaarheid, en nieuwe wetgeving verscherpt de eisen. In de programmahoofdstukken leest u de belangrijkste ontwikkelingen, waaronder de verdere uitvoer van het programma voor de regionale keringen, afspraken met de provincies, de gevolgen van klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen voor het watersysteem en de voorbereiding op de volgende fase van de Kaderrichtlijn Water.

Ook de vervanging van verouderde zuiveringsinstallaties, nieuwe Europese eisen, verdere digitalisering en het versterken van de weerbaarheid van onze organisatie vragen de komende jaren aandacht. De kosten voor het verbeteren van de waterkwaliteit lopen verder op, de bijdrage aan het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma voor veilige dijken stijgt en daarnaast vragen grote projecten zoals de nieuwbouw van de afvalwaterzuivering Haarlem Waarderpolder forse investeringen. Ook onze digitale en fysieke veiligheid vraagt blijvende inspanning.

Opgaven zijn leidend

Dit alles heeft gevolgen voor onze financiële ruimte. Daarbij hanteren we een heldere volgorde. De opgaven zijn leidend: wat moeten en willen we doen om ons gebied veilig, leefbaar en toekomstbestendig te houden? Vervolgens kijken we naar de maakbaarheid: wat kunnen we realiseren, met onze eigen organisatie en samen met de markt en onze partners? Daarnaast komt de financierbaarheid: wat kunnen we betalen, nu en in de toekomst?

Deze afweging betekent dat we de belastingopbrengsten in 2027 met 8 procent verhogen. We vragen daarmee meer van onze inwoners en bedrijven. Dat besluit nemen we weloverwogen: het is nodig om de middelen beschikbaar te hebben voor de opgaven die op ons afkomen. We blijven daarom kritisch op onze uitgaven, werken sober en doelmatig en zoeken actief naar subsidies en bijdragen van derden. Zo houden we de kosten zo laag mogelijk, zonder concessies te doen aan de kwaliteit en continuïteit van ons werk. Financiële weerbaarheid is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Doorkijk naar komende jaren

Deze begroting is de laatste van de huidige coalitie. Voor de jaren na 2027 rekenen we in dit meerjarenperspectief met een belastingverhoging van 5% per jaar. Dit is een uitgangspunt voor de berekeningen en geeft niet aan wat er in de toekomst daadwerkelijk nodig is. Vaststaat dat de uitdagingen en opgaven toenemen. Klimaatverandering, schaarste van ruimte en capaciteit drukken op onze kosten.

Dat maakt ook de besluitvorming ingewikkelder en vraagt om scherpere afweging van steeds meer verschillende, zwaarwegende belangen. Het is aan het nieuwe bestuur om vanaf de begroting van 2028 af te wegen welke opgaven prioriteit krijgen, wat uitvoerbaar is en welke financiële ruimte daarvoor beschikbaar is.

Tot slot

Rijnland blijft doen wat nodig is om het gebied veilig, leefbaar en toekomstbestendig te houden. Dat vraagt om investeringen, keuzes en samenwerking. Met deze begroting leggen we daarvoor een realistische en financieel verantwoorde basis.

Wat betekent dat voor de belastingtarieven?

Een eenpersoonshuishouden in een huurhuis betaalt in 2027 € 21 meer dan in 2026, over het hele jaar gerekend. Een meerpersoonshuishouden in een eigen koophuis met WOZ-waarde van € 500.000 betaalt € 28 meer. Een klein bedrijf betaalt € 6 meer: drie vervuilingseenheden, bij een WOZ-waarde van € 600.000.

Deel I
Programma's en thema's

Foto pagina 15: Water in de stad, Leiden

Programma Waterveiligheid

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland beschermt het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem. Dat doen we in nauwe samenwerking met onze omgeving.

Doelen WBP6

- De primaire keringen voldoen in 2050 aan de landelijke norm.
- De regionale keringen die in 2012 zijn afgekeurd, voldoen in 2030 aan de provinciale norm.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #1, #2, #3, #14, #15

Stand van zaken

Bij de primaire keringen voldoen bijna alle trajecten aan de gestelde norm, slechts twee niet. We liggen dus ruim op schema om het doel te behalen. Naast het werk aan onze eigen primaire keringen werkt Rijnland met alle waterschappen en het Rijk in alliantieverband aan de waterveiligheid in heel Nederland via het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In de periode 2030–2036 neemt de jaarlijkse solidariteitsbijdrage aan het HWBP fors toe. Deze stijging wordt veroorzaakt door hogere kosten en een aanzienlijke uitbreiding van het aantal projecten naar aanleiding van de eerste Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's (LBO1).

Voor de regionale keringen is het uitvoeringsprogramma uit 2012 grotendeels voltooid. We werken nu aan het laatste deel van deze opgave. De toetsingsronde van de regionale keringen uit 2024 laat zien dat we door onder andere bodemdaling en klimaatverandering altijd een opgave houden. De komende jaren staan in het teken van de overgang tussen het realiseren van de opgave uit 2012 en het opzetten van een nieuw uitvoeringsprogramma gebaseerd op hernieuwde afspraken, die we 2027 maken met de provincies. Dit legt de koers van het programma voor lange tijd vast.

In het MJP zijn de versterking van de regionale keringen, het onderhoud, de versterking van de primaire keringen Gouda en Spaarndam en de renovatie van de balgstuwen opgenomen. In 2027 richten we ons met name op prioriteren, het expliciet maken van risico’s en het voorbereiden van de bestuurlijke overdracht.

Foto pagina 17: Dijkverbetering Prinsendijk naar aanleiding van droogte 2026, Gouda

Indicatoren

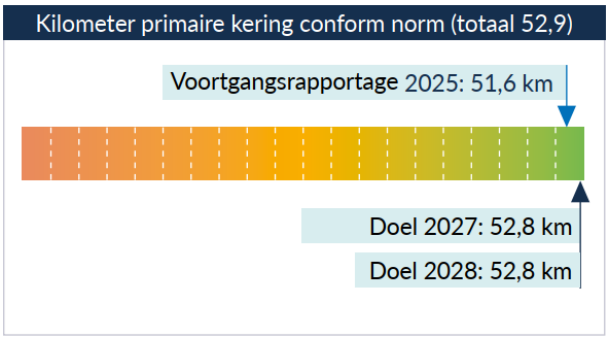

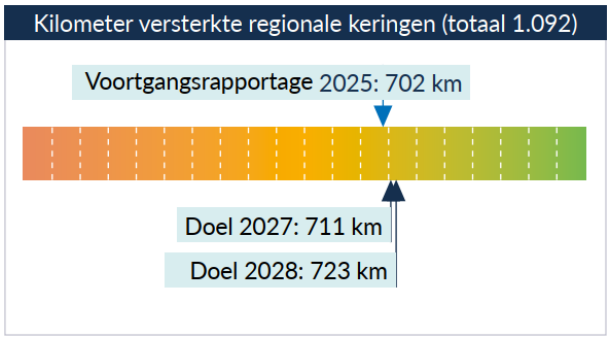

Bovenstaande indicator toont de opgave voor de genormeerde regionale keringen. Na de oplevering en aanscherping van de toetsing regionale keringen eind 2024 zijn de gegevens van deze indicator herijkt. Daarnaast wordt de toetsing nader aangescherpt, waardoor de resterende opgave nog aan verandering onderhevig is. Hierdoor kunnen de waarden wijzigen. Voor de primaire keringen versterken we 1,2 km extra in de periode tot uiterlijk 2030.

Belangrijkste resultaten 2027

- We starten met de verkenningsfase van de versterking van de primaire kering in Gouda (1,2 km). Dit is onderdeel van het HWBP.
- We zijn actief betrokken bij het traject herijking HWBP. We volgen de ontwikkelingen nauwgezet door mee te lezen en waar nodig input te leveren. Via de ambtelijke werkgroepen ter voorbereiding van de werkgroep Waterveiligheid (WWV) en de commissie Waterveiligheid (CWV).
- We ronden de uitvoeringsfase van de kunstwerken in de primaire kering bij Gouda af en starten met de realisatiefase voor de kunstwerken in Spaarndam.
- We leveren 6 km aan versterkte regionale kering op. Daarnaast hebben we ongeveer 90 km in voorbereiding. Komende jaren stijgt hierdoor het aantal km kering dat we jaarlijks versterken.
- Met de westelijke waterschappen en de provincies is het Uitvoeringsbesluit Regionale keringen West-Nederland herzien. De bestuurlijke besluitvorming loopt door in 2027. We maken een eerste globale opzet van een nieuw uitvoeringsprogramma regionale keringen waarin we dit uitvoeringsbesluit verwerken.
- Ter bescherming van onze keringen en kades werken we binnen het samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer West- en Midden-Nederland (WMNL) gestaag door aan het terugdringen van de muskusrat tot de landsgrenzen.

Totaal

Investeringen 2027: € 18,9 mln

Exploitatie 2027: € 48,2 mln

Wat is ons doel?

Rijnland ligt grotendeels onder zeeniveau en blijft daarom niet droog zonder waterkeringen: duinen, dijken en kades. Hiermee beschermen we ons beheergebied en de inwoners tegen overstromingen. Daarbij is het belangrijk dat de primaire en regionale keringen voldoen aan de gestelde normen. De primaire keringen moeten in 2050 voldoen aan de landelijke norm. In de huidige afspraken met de provincie staat dat de regionale keringen in 2030 voldoen aan de provinciale norm. De recente toetsing uit 2024 laat echter zien dat er door bodemdaling altijd een opgave blijft. Op dit moment voeren we daarom gesprekken om nieuwe afspraken te maken over toekomstige versterking. De waterveiligheidsaanpak bestaat uit drie lagen. We noemen dat meerlaagsveiligheid.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We beschermen ons gebied tegen overstromingen door onze assets in stand te houden.
2. We adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen.
3. We bereiden ons goed voor op calamiteiten.

1. We beschermen tegen overstromingen door onze assets in stand te houden (#1, #2)

De landelijke waterveiligheidsaanpak bestaat uit drie lagen. We noemen dat meerlaagsveiligheid. De eerste laag is preventie. Rijnland heeft als beheerder de taak om de waterkeringen aan de normen te laten voldoen en om voor het noodzakelijke beheer en onderhoud te zorgen, zodat we ons gebied goed beschermen tegen overstromingen. In het kader van deze zorgplicht verhogen en versterken we regelmatig onze keringen, bijvoorbeeld wanneer ze door bodemdaling te laag zijn geworden. Daarnaast zetten we advisering, inspectie, vergunningverlening, toezicht en handhaving in om de keringen te beschermen.

Primaire keringen

Beleidsontwikkelingen

- Eind 2025 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen (UvW) een besluit genomen over aanvullend budget voor het HWBP en een bijbehorend pakket aan beheersmaatregelen. Ook in 2027 werken we samen met onze partners aan de implementatie hiervan.
- In 2027 starten we de evaluatie en actualisatie van de Nota Waterveiligheid met daarin speciale aandacht voor bomen op keringen.
- In 2025 stelde de VV regels voor strandbebouwing vast. Dit maakt zeewaartse verplaatsing van strandbebouwing aan de kust mogelijk. Dit is nodig voor voldoende aangroei van de duinen om gesteld te staan voor zeespiegelstijging. Samen met de vijf badplaatsen stellen we de zogenaamde ‘zones van duinaangroei’ vast. In 2027 vinden gesprekken met de betreffende gemeenten plaats over detaillering van de diverse plannen om tijdige besluitvorming van de gemeentelijke (aangepaste) omgevingsplannen te waarborgen.
- We starten met de herziening van de ruimtereservering voor primaire keringen via onze legger, naar aanleiding van de brief Water en Bodem Sturend van de minister van Infrastructuur en Waterstaat van 25 november 2022. Dit is onderdeel van een gehele leggerherziening van de primaire keringen.

Projecten

- We ronden in 2027 de renovatie van de kunstwerken (bijvoorbeeld sluizen) in Gouda af. Voor een deel van de kosten ontvingen we een subsidie van het HWBP.
- We starten met de werkzaamheden voor het onderhoudsarm maken van de Woerdersluis. Dit betreft achterstallig onderhoud. Met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) zijn concrete afspraken gemaakt over de financiering hiervan. Na afronding van de werkzaamheden vindt de overdracht naar Rijnland plaats.
- We ronden de verkenningsfase van het dijkversterkingsproject Gouda (spoor 4) af. Voor dit project ontvingen we eveneens subsidie vanuit het HWBP.

Routines

- We stellen de jaarlijkse veiligheidsrapportage voor de primaire keringen op en delen deze met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). In deze rapportage beschrijven we de staat van onze primaire keringen en de processen rondom het beheer en onderhoud van deze waterkeringen (Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen).
- We gaan verder met de Tweede Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's (LBO2) en ronden de beoordeling af van traject 14-7 (Scheveningen tot Katwijk).

Strand en duinen, Noordwijk

Regionale keringen

Beleidsontwikkelingen

- In 2026 is de evaluatie van het besluit Schade aan keringen afgerond. In mei 2026 heeft de VV op basis hiervan een nieuw besluit genomen ten aanzien van het besluit Schade aan keringen uit 2022. Voor de verankering hiervan wijzigen we de waterschapsverordening om grootvee te weren, stellen we een overgangsregeling vast en actualiseren en implementeren we de onderhoudsverordening en het uitvoeringskader. Vanaf 2027 geven we invulling aan dit besluit; daarvoor wijzen we perceeleigenaren op hun onderhoudsverplichtingen.
- In 2026 is het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland herzien en de bestuurlijke besluitvorming loopt door in 2027. In het uitvoeringsbesluit zijn afspraken vastgelegd over de toetsing, versterking en rapportage. Dit is een afspraak uit het huidige uitvoeringsbesluit. Gezien de forse opgave uit de toetsing van 2024 zijn uitvoerbare afspraken nodig, wat betreft zowel financiën als capaciteit.
- Klimaatverandering heeft invloed op de beoordeling van de keringen. We analyseren het effect van klimaatscenario's op de regionale keringen en de benodigde ruimtereservering, op basis van het onderzoek Toekomstbestendig waterbeheer Rijnland (TGWR, zie pagina 34). In 2025 deden we de impactanalyse en in 2026 is de Robuuste strategie TGWR vastgesteld. In 2027 werken we de strategie verder uit naar beleid en mogelijke maatregelen voor waterveiligheid.
- De norm bepaalt welke eisen er gelden voor een kering. Deze norm is afhankelijk van verschillende factoren, zoals het aantal inwoners. De systeemstudie waterveiligheid evalueert deze normen. In 2025 is een normeringssystematiek vastgesteld samen met de provincie Zuid-Holland en Noord-Holland en enkele waterschappen uit West-Nederland. In 2026 doorlopen we het bestuurlijke traject en leggen we keuzes voor over het aanwijzen en normeren van overige waterkeringen en regionale waterkeringen. In 2027 nemen we de nieuwe normering op in de legger op basis van de besluitvorming eind 2026.

Projecten

- We werken door aan de versterking van de regionale keringen in een tempo waarmee we de afspraken met de provincies uit 2012 nakomen. In 2025 hebben we 5 km opgeleverd. In 2027 leveren we 6 km op. Dit is minder dan gewenst. Dit komt onder andere doordat veel projecten zich in de voorbereidingsfase bevinden. In 2027 hebben we circa 90 km kering in voorbereiding. Daardoor leveren we aan het einde van de MJP-periode in totaal meer kilometers op. De resultaten daarvan worden pas zichtbaar vanaf 2028.

Routines

- We voeren de inspecties van de regionale keringen in 2027 uit en handelen de schadepunten af die daaruit voortkomen. Buitengewoon onderhoud gebeurt door Rijnland, dagelijks onderhoud door de eigenaar. Complexe schadepunten nemen we mee in de prioritering richting het dijkversterkingsproject.
- Vanaf 2026 is het toetsen van de regionale keringen een jaarlijkse routine. Dit houdt in dat we het toetsingsoordeel zo actueel mogelijk houden door nieuwe relevante gegevens over de regionale keringen in het toetsoordeel te verwerken en waar nodig trajecten opnieuw te toetsen. Op die manier kunnen we jaarlijks het meest actuele veiligheidsbeeld van de regionale waterkeringen bepalen en gebruiken om de scope voor de dijkversterkingen zo optimaal mogelijk te bepalen. In het verleden toetsten we de keringen slechts eens in de twaalf jaar.
- Elk jaar stellen we de waterveiligheidsrapportage op. Hierin beschrijven we de stand van zaken over het toetsten, versterken, beheer en financiën rond regionale en primaire keringen. Over de regionale keringen rapporteren we aan de provincies, en over primaire keringen aan de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Overkoepelende acties

Beleidsontwikkelingen

- De bever is in 2026 op vier plaatsen in Rijnlands beheergebied gesignaleerd. We bereiden ons voor op eventuele vestiging van de bever in ons beheergebied. Voor mogelijk beleid en protocollen voor de beverproblematiek werken we samen met het Rijk, provincies en andere waterschappen. De basis hiervoor is de landelijke beveraanpak uit 2025. In 2027 controleren we de concept-risicokaarten van het Rijk. Hiermee starten het Rijk en de provincie met het opstellen van zoneringkaarten. Wij nemen deel aan de te vormen overlegstructuren.

Projecten

- We participeren in het project Meegroeidijk om te onderzoeken of we bagger kunnen toepassen voor het versterken van waterkeringen. Dit draagt bij aan circulair onderhoud. Een ingenieursbureau voert de coördinatie van het project uit, onder begeleiding van een projectgroep van drie waterschappen: Noorderzijlvest, Brabantse Delta en Rijnland. Elk van deze waterschappen voert een pilot uit. Onze pilot startte in 2026 en loopt tot en met 2028.
- We onderzoeken bij twee dijkversterkingsprojecten (een groene kering en een damwand) de mogelijkheden om dijkverbeteringstrajecten zo circulair mogelijk uit te voeren.
- In onze aanbestedingen integreren we de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), conform het Afwegingskader Circulair Rijnland.

Routines

- We beschermen de waterkeringen tegen graverij door muskusratten en andere invasieve exoten. We zetten de samenwerking met andere waterschappen voor de muskusrattenbestrijding voort, inclusief terugdringen tot de landsgrens. We hebben de afgelopen twee jaar gezien dat de inzet van extra capaciteit nodig is om dit doel te bereiken. Komende jaren gaan we zien of dit voldoende is.
- We voorkomen activiteiten met een negatieve invloed op de waterkeringen. Dit doen we met voorlichting, planadvisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

2. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen (#14 en #15)

In de landelijke meerlaagsveiligheidsaanpak bestaat de tweede laag uit het adviseren over de ruimtelijke inrichting, met het oog op beperking van de gevolgen van overstromingen. Als basis hebben we hiervoor overstromingsbeelden, die inzicht geven in de gevolgen van overstromingen in het hele gebied.

Routines

- We adviseren onze partners en inwoners over keuzes in de ruimtelijke inrichting, zie ook het hoofdstuk Water en bodem sturend. Samen met de provincies kijken we welke impact de nieuwe woningbouwopgave heeft op de overstromingsrisico's en normen voor waterkeringen.

3. Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten (#3)

In de landelijke meerlaagsveiligheidsaanpak is de derde laag: voorbereid zijn op een mogelijke overstroming en op andere calamiteiten zoals langere perioden van droogte. Calamiteiten kunnen we helaas nooit uitsluiten. Rijnland bereidt zich dan ook goed voor op alle mogelijke waterstaatkundige calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voordoen. De calamiteitenorganisatie van Rijnland valt qua activiteiten en kosten onder het bestuursprogramma Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD). In dat hoofdstuk beschrijven we hier meer over. De gerelateerde activiteiten en kosten in het programma Waterveiligheid in deze planperiode zijn als volgt.

Projecten

- We renoveren de vier balgstuwen (compartimenteringswerken) in de Ringvaart van de Haarlemmermeer (#3). In 2026 rondden we de aanbesteding af en startte de uitvoeringsfase. Eind 2028 zijn de balgstuwen naar verwachting gereed.

Routines

- We nemen de compartimenteringen en de bijbehorende kunstwerken op in het beheer- en onderhoudsprogramma. In 2026 is de inspectie van de compartimenteringswerken afgerond als basis voor het onderhoudsprogramma dat we in 2027 voorbereiden.

Financieel

Waterveiligheid, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bruto investeringen	15,6	22,3	18,9	31,3	38,6	42,5	57,1
Exploitatielasten	43,7	46,5	50,7	52,4	55,3	73,9	77,6
Exploitatiebaten	2,9	2,2	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5
Netto exploitatiekosten	40,7	44,4	48,2	49,9	52,8	71,4	75,1

Middelburg- en Tempelpolder, Reeuwijk

Investeringen

Het programma Waterveiligheid heeft in 2027 een beschikbaar investeringsbudget van € 18,9 mln. Voor de periode 2027 blijft het investeringsbeeld in vergelijking met 2026 overwegend stabiel. De belangrijkste investeringsuitgaven betreffen de clusters I tot en met IX van Dijkversterking Regionale Keringen (DiRK, € 9,6 mln), de Verbetering IJsseldijk Gouda (VIJG, € 2,9 mln), het vervangen van balgstuwen (€ 3,8 mln) en de kunstwerken op de Spaarndammerdijk (€ 2,6 mln). Deze investeringsraming legt een solide basis voor de uitvoering van het onderhoud aan zowel primaire als regionale keringen, waarmee we de waterveiligheidsopgave structureel versterken.

Exploitatie

De belangrijkste netto exploitatiekosten in 2027 zijn:

- Bijdrage aan HWBP € 14,2 mln
- Onderhoud aan de waterkeringen € 18,8 mln
- Aanleg en verwerving overige waterkeringen € 9,0 mln
- Muskusrattenbestrijding € 4,7 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2027 per saldo met € 3,8 mln ten opzichte van de actuele begroting 2026. Dit betreft grotendeels structurele kosten. Het totaal is als volgt te verklaren.

€ 4,1 mln hogere lasten:

- € 0,6 mln hogere kapitaallasten (eerdere oplevering Schinkenpolder)
- € 1,2 mln hogere kosten muskusrattenbestrijding
- € 1,0 mln hogere kosten HWBP
- € 1,0 mln hogere indirecte kosten door urenverdeling over meerdere programma's
  € 0,2 mln uitbreiding personeel (1 fte vakspecialist keringen en 0,5 fte continu toetsen)
- € 0,1 mln overige kleinere verschillen

€ 0,3 mln hogere baten:

- € 0,3 mln hogere baten in 2027 ten opzichte van 2026 worden grotendeels verklaard door de gedeeltelijke terugbetaling van de eerder ontvangen gemeentelijke bijdrage Kikkerpolder (gemeente Leiden) die in 2026 is verwerkt.

Programma Voldoende water

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Henk Hazenoot
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Wim van der Vliet

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Doelen WBP6

- Rijnland zorgt voor doelmatig peilbeheer.
- Rijnland zorgt voor doelmatig beheer en onderhoud van het watersysteem en voert onderhoud en beheer uit op basis van een zorgvuldige afweging tussen risico's, prestaties en kosten.
- Eind 2027 voldoet het beheergebied aan de provinciale normen voor wateroverlast.
- Rijnland zorgt samen met de omgeving dat het beheergebied in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekorten. Hierin zijn belangrijk: water vasthouden, een robuuste wateraanvoer en een doelmatig en efficiënt gebruik van zoet water.
- Rijnland zorgt ervoor dat ook andere partijen hun verantwoordelijkheid nemen voor het watersysteem en doen wat zij moeten doen.
- Rijnland zorgt samen met zijn partners voor toekomstbestendige gebiedsfuncties die zijn afgestemd op de draagkracht van het gebied.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #4 t/m #7, #10, #12, #14, #17, #18, #19

Stand van zaken

We zijn goed op weg naar het bereiken van de doelen die we in het WBP6 hebben opgesteld. De prestaties rondom peilbeheer zijn goed. Bijna het gehele gebied voldoet aan het peilbesluit, en op een aantal kleine knelpunten na voldoet het hele beheergebied aan de huidige wateroverlastnormen. Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen is het een uitdaging om deze prestaties zo te houden; we lopen tegen de grenzen van de technische oplossingen aan, ruimte voor water in de leefomgeving wordt steeds belangrijker Het kwalitatief in stand houden van onze grote hoeveelheid assets vraagt bovendien om keuzes. In 2026 stelden we de strategienota Toekomstgericht waterbeheer Rijnland (TGWR) vast; in 2027 vertalen we de acties hieruit naar het WBP7 en werken we verder aan de implementatie.

Foto pagina 27: Inlaat waterberging Nieuwe Driemanspolder

Indicatoren

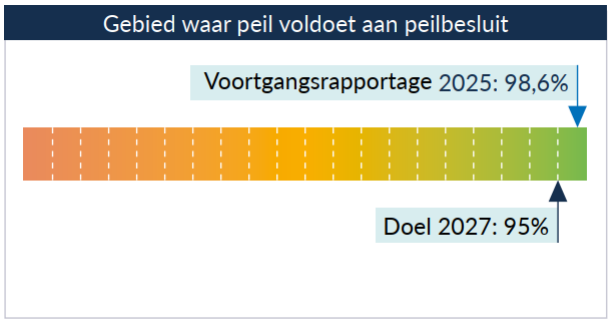

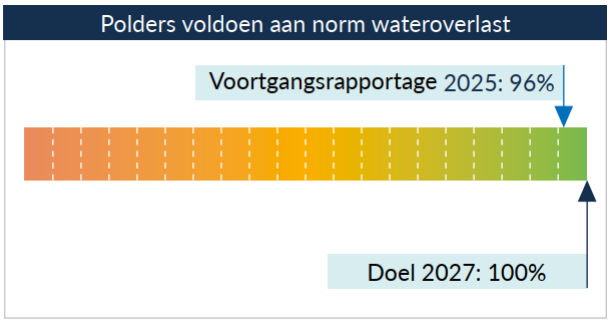

De huidige indicatoren beperken zich tot twee van de vier WBP6-doelen. Daarbij gaat het bij de eerste indicator erom dat we doen wat we in de peilbesluiten beloven, uitgedrukt in percentage van het beheergebied. In de overige gevallen komt het daadwerkelijke peil niet overeen met het peilbesluit. Aanpassingen van peilbesluiten wordt risico gestuurd uitgevoerd, 95% is de ondergrens die wordt gehanteerd. En de tweede indicator toont in hoeverre we voldoen aan de normering wateroverlast.

Belangrijkste resultaten 2027

- De uitvoering van de instandhoudingsopgave voor gemalen vindt plaats op basis van een continue integrale afweging van kosten, prestaties en risico's. Het tempo waarmee we werken in 2026 zetten we door naar 2027.
- We houden de primaire watergangen kwantitatief en kwalitatief op orde.
- We beheersen de explosieve groei van waternavel.
- We vertalen acties uit de strategienota TGWR naar het WBP7.
- De initiatieffase van de uitbreiding boezemgemaal Halfweg start in 2027.
- Peilbesluiten: 95% van het beheergebied voldoet aan het peilbesluit.
- We gaan door met de uitgebreide onderhoudswerkzaamheden aan het boezemgemaal Katwijk.
- We gaan verder met de uitvoering van het project voormalig Sluizencomplex Halfweg.
- We voeren beleid in voor het onttrekken van oppervlaktewater.
- We gaan door met het vervolgtraject 'op leggerdiepte brengen en houden van het overig water'.

Totaal

Investeringen 2027: € 39,9 mln

Exploitatie 2027: € 98,3 mln

Wat is ons doel?

Ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en klimaatverandering maken het steeds uitdagender om te zorgen voor voldoende zoet water. Ook lopen we vaker tegen de grenzen van technische oplossingen aan, niet alles is maakbaar en realiseerbaar. Situaties van wateroverlast of watertekort gaan vaker voorkomen. De gevolgen van klimaatverandering kunnen we niet alleen met het watersysteem oplossen. Er zijn ook maatregelen in de openbare ruimte nodig, zoals klimaatadaptieve woningbouw en het vrijhouden van ruimte voor (weers)extremen. Dit heeft ook invloed op de rol en de organisatie van het waterschap.

Tot 2050 zijn de gevolgen redelijk voorspelbaar, daarna neemt de onzekerheid toe. We maken daarom nu al keuzes, ook waar de onzekerheid nog bestaat. Naast optimalisaties op korte termijn werken we met onze partners aan de langere termijn. Dit geven we vorm via de implementatie van de strategienota Toekomstgericht waterbeheer Rijnland (TGWR).

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor doelmatig peilbeheer.
2. We houden het watersysteem en de assets in stand.
3. We beperken de gevolgen van wateroverlast.
4. We zorgen voor voldoende zoet water.
5. We reguleren activiteiten van derden.
6. We werken samen aan een toekomstgericht Rijnland.

1. We zorgen voor doelmatig peilbeheer

Het kader voor peilbeheer is het peilbesluit. Het actueel houden daarvan is een continu proces. Ons doel is dat het daadwerkelijke peil in meer dan 95% van de gevallen aan het peilbesluit voldoet. Het beheergebied van Rijnland is onderdeel van een groter watersysteem. Door klimaatverandering, toenemende droogte, verzilting, zeespiegelstijging en hevigere piekbuien wordt het steeds belangrijker om deze samenhang goed te managen. Daarom werken we samen met andere waterbeheerders in de regio, zoals in het samenwerkingsverband Slim Watermanagement met andere waterschappen en Rijkswaterstaat. In 2027 sturen we op de volgende resultaten.

Projecten

- Om invulling te geven aan de nieuwe nota peilbeheer moderniseren we het beslissings-ondersteunend systeem beheer oppervlaktewater (BOSBO). Met dit systeem houden we zicht op het functioneren van ons watersysteem en sturen we bij waar nodig.
- We benutten kunstmatige intelligentie om ons peilbeheer in onze polders slimmer te sturen bij de conflicterende doelen binnen het peilbeheer. Om dit te realiseren nemen we deel aan projecten met kennisinstellingen en marktpartijen.

Routines

- We werken aan peilbesluiten zodat 95% van het beheergebied aan het peilbesluit voldoet. Peilbesluiten kunnen om diverse redenen hun actualiteit verliezen, zoals functieverandering of wijziging in kaders en kunstwerken. Daarom werken we jaarlijks aan het actueel houden van peilbesluiten.
- We vergroten de variatie in het peilbeheer, conform de nota peilbeheer, met onder andere dynamisch peilbeheer en winterinundatie.
- We analyseren praktijkpeilen en verankeren die waar nodig in peilbesluiten.

2. We houden het watersysteem en de assets in stand

Doelmatig peilbeheer is alleen mogelijk als het watersysteem in goede staat verkeert. We managen onze assets met een passende mix van nieuwbouw, renovatie en risicogestuurd onderhoud, gericht op de gewenste prestaties tegen zo laag mogelijke kosten en acceptabele risico's. Daarbij wegen we naast voldoende water ook andere doelen mee, zoals waterkwaliteit, vismigratie, duurzaamheid en circulariteit. We houden het watersysteem risicogestuurd in stand, met extra aandacht voor onze kritische assets. Hieronder lichten we enkele dossiers uit.

Beleidsontwikkelingen

- Met vijf gemeenten maken we afspraken over het afbouwen van de convenanten voor het onderhoud van stedelijk water (baggeren, schonen, maaien). Zie voor een nadere toelichting pagina 131.
- We geven vervolg aan het beleid Peilvakscheidingen 2025 en aan wat dat betekent voor onze verantwoordelijkheid en ons handelen.

Projecten

- De uitgebreide onderhoudswerkzaamheden aan boezemgemaal Katwijk lopen van 2026 tot en met 2028.
- We voeren de instandhoudingsopgave van de poldergemalen risicogestuurd uit. De grootste gemalen krijgen prioriteit (de zogenoemde categorie-A- en -B-gemalen); door de omvang van het werk aan deze gemalen ligt de jaarlijkse productie in aantallen lager. Met de huidige beschikbare middelen pakken we tot en met 2031 circa 11% van de gemalen aan. In totaal heeft 17% van de gemalen aandacht nodig. In 2027-2028 herijken we de aanpak met het nieuwe bestuur.
- We houden de primaire watergangen conform de baggercyclus eens in de tien tot twintig jaar op diepte, zodat de aan- en afvoer van water geborgd blijft. In 2027 en 2028 voeren we de programmering uit. We ramen het baggeren voorzichtig. We baggeren zoveel mogelijk emissieloos, met een bandbreedte van 30 tot 60% over drie jaar, conform ons convenant Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.
- We vervangen urgente strekkingen van de oeververdediging, waaronder circa een kwart van de urgente strekkingen in de Haarlemmermeer.

Routines

- We richten de organisatie in op het groot onderhoud aan de boezemgemalen en de categorie-A-gemalen, zodat deze kritische assets betrouwbaar blijven functioneren.
- We werken toe naar een langetermijnplanning en programmering voor de oeververdedigingen, inclusief de benodigde financiële middelen.
- We pakken de grote waternavel poldergericht aan, met de inzet van team exotenbestrijding en met nieuwe afspraken met opdrachtnemers. We beperken de gevolgen van wateroverlast.

3. We beperken de gevolgen van wateroverlast

We passen ons watersysteem aan om beter om te gaan met extreme neerslag. In overleg met de omgeving bepalen we hoe het gebied aan de provinciale wateroverlastnormen kan voldoen; deze afspraken landen in watergebiedsplannen. De aanpak sinds 2015 heeft effect gehad: in 2015 voldeed 37% van de Rijnlandse polders aan de norm, inmiddels voldoet het beheergebied op een aantal kleine knelpunten na. In de planperiode 2025-2027 ronden we de laatste projecten af om de boezem robuuster te maken.

Landelijk is afgesproken dat we een meer risicogerichte normering gaan toepassen. De provincies maken procesafspraken zodat in 2033 nieuwe normen gereed zijn. Met de provincies overleggen we hoe we omgaan met de periode van 2028 tot 2033. Op basis van onze eigen doorrekening (in TGWR) verwachten we dat een aantal polders onder de nieuwe klimaatscenario's niet meer voldoet. In 2027 bepalen we op hoofdlijnen wat dit betekent aan maatregelen. De resterende knelpunten vragen om een ruimtelijke afweging in integrale gebiedsprocessen, die doorlopen na 2027.

Beleidsontwikkelingen

- We bepalen op hoofdlijnen welke maatregelen volgen uit de eventueel aangepaste provinciale normen voor wateroverlast.

Projecten

- We geven uitvoering aan de maatregelen voor de doorstroomverbetering van voormalig Sluizencomplex Halfweg. De oplevering verwachten we in het eerste kwartaal van 2028.
- In 2027 doorlopen we de laatste fase van het project: het testen van de piekberging Haarlemmermeer en de daaropvolgende oplevering.
- We sluiten de voorbereidingsfase Peilvak Gouda 'stevige stad op slappe bodem' af en starten de uitvoering van een apart peilvak in de binnenstad met een gemaal aan de Turfmarkt.
- Voor de watergebiedsplannen realiseren we de resterende maatregelen in de laatste polders om invulling te geven aan de afgesproken normen voor wateroverlast.

Gracht Leiden

4. We zorgen voor voldoende zoet water

Door langere droogteperioden en lagere rivierafvoeren staat de zoetwatervoorziening onder druk. De lage Rijnafvoeren in 2022, 2023, 2025 en 2026 toonden aan dat de beschikbaarheid van zoet water onder druk staat. Naar verwachting neemt de behoefte aan zoet water de komende jaren verder toe. Van 2022 tot 2028 werken we via het Deltaprogramma Zoetwater aan betere aanvoerroutes, zoals de Doorvoer Krimpenerwaard.

Naast het vergroten van de aanvoer werken we aan de weerbaarheid tegen droogte en verzilting. Samen met onder meer drinkwaterbedrijven, de agrarische sector en natuurorganisaties werken we aan bewustwording en aan de vraag hoe we omgaan met de frequenter voorkomende watertekorten (#7).

Beleidsontwikkelingen

- We voeren beleid in voor het reguleren van de onttrekking van oppervlaktewater.
- Voortbouwend op de gekozen voorkeursvarianten brengen we de investeringen voor de invoering van het Verbeterd Droogmakerijsysteem (VDS) in de westflank van de Haarlemmermeer indicatief in beeld.
- Extra watervraag van het waterinfiltratiesysteem (WIS) is in beeld gebracht en geëvalueerd. Een WIS gaat bodemdaling tegen maar vergroot de zoetwatervraag in droge tijden. Bij elk peilbesluit in veenweidegebieden wordt de toename van de watervraag als gevolg van de aanleg van WIS in beeld gebracht. De totale toename van de watervraag wordt in 2027 geëvalueerd. Als de evaluatie hiertoe aanleiding geeft, worden voorstellen gedaan om onze kaders aan te scherpen.

Projecten

- We maken een definitief ontwerp voor het project Verbetering Doorvoerroute Krimpenerwaard (DKW). Dit project verbetert de aanvoer van zoet water uit het oosten en wordt uitgevoerd door Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard. Rijnland zit in de stuurgroep en draagt financieel bij (#7).

5. We reguleren activiteiten van derden

De onderhoudsplicht voor de overige wateren ligt bij gemeenten, eigenaren of aangelanden. Vanuit onze zorgplicht zien we erop toe dat dit onderhoud daadwerkelijk gebeurt. Het coalitieakkoord vraagt ons ook toe te zien op de diepte van deze wateren via een actieve diepteschouw (#5).

Tot slot reguleert Rijnland de activiteiten van derden via vergunningverlening, plantoetsing, advisering, toezicht en handhaving, om negatieve effecten op het watersysteem te voorkomen.

Projecten

- We voeren de vastgestelde strategie voor het vervolgtraject 'op leggerdiepte brengen en houden van het overig water' (#5) uit om het overige water op diepte te krijgen. We bereiden de diepteschouw voor die vanaf 2028 start en vergroten de bewustwording over de baggerverplichting voor derden in het hele beheergebied.
- We zetten de samenwerking met Dunea voort rond de gewenste onttrekking van oppervlaktewater en leggen afspraken vast in vergunningen en indien nodig in een samenwerkingsovereenkomst. De onttrekking uit de Vliet is een van de mogelijke toekomstige bronnen voor drinkwater.

Routines

- We voeren jaarlijks de reguliere schouw uit om te controleren of onderhoudsplichtigen hebben gemaaid en geschoond en treden waar nodig handhavend op.
- We actualiseren de legger oppervlaktewateren jaarlijks. In dit openbare document staat wie onderhoudsplichtig is voor de watergangen.

6. We werken samen aan een toekomstgericht Rijnland

Klimaatverandering heeft grote impact op het watersysteem en het gebied van Rijnland. Onder de noemer Toekomstgericht waterbeheer Rijnland (TGWR) bepalen we welke maatregelen nodig zijn om deze effecten te beperken, nu en in de toekomst.

Op basis van de meest recente klimaatscenario's ontwikkelden we een Rijnlandbrede visie, strategie en implementatieplan voor TGWR. De strategie betekent een verandering in onze rol: naast het faciliteren van ruimtelijke functies met technische maatregelen beïnvloeden we in gebiedsprocessen actiever de ruimtelijke ordening. Zo komen de juiste functies op de juiste plek en worden ze klimaatgericht ingericht. Dit heeft consequenties voor onze investeringsstrategie en voor de inrichting en werkwijze van de organisatie. Het vraagt ook een andere rol van gemeenten, provincies en inwoners.

Beleidsontwikkelingen

- In 2026 is de strategienota TGWR vastgesteld. In 2027 werken we de voorgestelde maatregelen verder uit en vertalen we deze naar het WBP7. Een aantal uit te voeren acties verlangt eerst nog nadere uitwerking. Het gaat onder meer om:
  - het opstellen van afwegingskaders en een wateragenda;
  - een langetermijnstrategie voor de peilen;
  - het versterken van de betrouwbaarheid van de boezemgemalen en de grote poldergemalen;
  - het verkennen van de aanleg van een nieuwe piekberging en een nieuw boezemgemaal;
  - het weerbaar maken van het gebied tegen zoetwatertekorten;
  - het gebiedsgericht uitwerken van waterrobuuste landschappen;
  - het aanscherpen van de klimaatregels;
  - het actief sturen op locatiekeuzes, en
  - het ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsvaardigheden en transitiemanagement.
- Als concrete en omvangrijke uitwerking starten we de initiatieffase voor de uitbreiding van boezemgemaal Halfweg om tot een voorkeursvariant te komen.
- We dragen bij aan de zoetwaterstrategie voor de Bollenstreek, samen met de provincie, de sector en de Greenport. Deze strategie is naar verwachting halverwege 2028 gereed.

Financieel

Voldoende water, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bruto investeringen	31,3	42,6	39,9	50,2	30,3	38,1	30,8
Exploitatielasten	87,4	98,6	104,9	108,9	105,7	108,0	111,2
Exploitatiebaten	4,8	5,7	6,6	4,7	4,7	4,8	4,8
Netto exploitatiekosten	82,6	92,9	98,3	104,2	101,0	103,2	106,3

Investeringen

Het programma Voldoende water heeft in 2027 een investeringsbudget van € 39,9 mln.

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2027 zijn: poldergemalen (€ 21,2 mln), voormalig sluizencomplex Halfweg (€ 7,8 mln), boezemgemaal Katwijk (€ 3,0 mln), watergebiedsplannen (€ 1,5 mln), grote sluis Spaarndam (€ 1,5 mln), oeververdedigingen (€ 1,4 mln), sluizen en kunstwerken (€ 1,1 mln) en het project vergroten doorvoer Krimpenerwaard (€ 1,0 mln).

Boezemgemaal Halfweg

Exploitatie

De belangrijkste netto exploitatiekosten in 2027:

• Onderhoud aan watergangen en kunstwerken	€ 27,6 mln
• Bouw, aanleg en verwerving van kunstwerken en watergangen	€ 22,8 mln
• Onderhoudsbaggeren (kwantiteitsbagger)	€ 21,7 mln
• Bediening van kunstwerken	€ 7,8 mln
• Gebiedsgerichte plannen, themaplannen en plannen van derden	€ 7,4 mln
• Vergunningen, meldingen en toezicht	€ 5,8 mln
• Assetmanagement	€ 2,4 mln
• Monitoring waterkwantiteit	€ 0,8 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2027 per saldo met € 6,9 mln t.o.v. de actuele begroting 2026. Dit betreft grotendeels structurele kosten. Het totaal is als volgt te verklaren:

€ 6,3 mln hogere kosten:

- € 2,3 mln hogere kapitaallasten.
- € 1,7 mln hogere kosten baggeren in verband met meer lopende baggertrajecten
- € 0,4 mln hogere onderhoudskosten. Doordat de aanpak van de waternavel in 2026 vertraagd is, vallen in 2026 de kosten incidenteel lager uit.
- € 0,9 mln hogere indirecte kosten voor extra formatie (8,4 fte – waaronder begeleider exotenbestrijding, projectmedewerkers, projectleiders, contractmanager, functioneel beheer en ondersteuning BIM).
- € 1,1 mln hogere indirecte kosten welke worden veroorzaakt door een verschuiving indirecte kosten over de programma's.
- € 0,2 mln hoger kosten Rijnlandbrede aansprakelijkheidsverzekering.
- € 0,3 mln lagere laboratorium kosten. Komt met name door incidentele hogere kosten in 2026 voor afperkende onderzoeken van baggertrajecten.

€ 0,9 mln hogere baten:

- € 2,0 mln hogere baten uit verkopen. Hiervan heeft € 1,5 miljoen betrekking op MeerGrond waarvan de begrote opbrengst is doorgeschoven uit 2026.
- € 1,1 mln lagere opbrengsten activeren uren. Vanaf 2027 activeren we alleen nog uren op grote projecten.

Programma Schoon en gezond water

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland werkt aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, ecologie, woonomgeving en recreatie, het tegengaan van vervuilende stoffen en het verminderen van voedingsstoffen in het water.

Doelen WBP6

- In het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) nemen we maatregelen voor schone sloten en plassen. In 2027 behoren de KRW-meren en -plassen aan de ecologische normen uit de KRW te voldoen.
- We versterken de biodiversiteit op de assets die bij Rijnland in onderhoud zijn, zoals onze dijken en terreinen van gemalen en zuiveringen.
- Op de officiële zwemwaterlocaties nemen we maatregelen om zwemmers te beschermen tegen bacteriologische verontreiniging en blauwalg.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #8 en #9

Stand van zaken

De aandacht voor waterkwaliteit blijft toenemen, mede door de naderende deadline van de KRW: die ligt in 2027. Rijnland heeft de normen in nog geen enkel waterlichaam bereikt. Door het one-out-all-out principe is het behalen van de bovenliggende doelen lastig, op de onderliggende doelen zien we wel vooruitgang en voldoen we aan 92%. Het effect van onze maatregelen is soms beperkt en wordt in andere gevallen door natuurlijke omstandigheden pas later zichtbaar (na-ijleffect).

Rijnland werkt hard om de KRW-doelen te halen, maar kan dit niet alleen. Ook de industrie, landbouw, ministeries, provincies, gemeenten en inwoners zijn aan zet. Veel maatregelen zijn afhankelijk van initiatieven of een grote bijdrage door derden. Daarom loopt de KRW Impuls Rijnland in 2027 door met extra maatregelen om dichter bij de KRW-doelen te komen. Eind 2027 sluiten we het impulsprogramma af en starten we met het nieuwe maatregelenpakket van KRW4. In 2027 ligt de ontwerpnota KRW4 Schoon en gezond water ter visie. De VV stelt deze in het vierde kwartaal van 2027 vast. Dat jaar starten ook de voorbereidende werkzaamheden voor de maatregelen van KRW4.

Boomkwekerij, Boskoop

Foto pagina 37: Oukoopse Molen, Reeuwijk-dorp

Voor zwemmers is de waterkwaliteit belangrijk én goed zichtbaar. Blauwalg vormt daarbij het grootste probleem voor Rijnland: ruim 70% van de officiële zwemlocaties heeft er last van. Door stijgende watertemperaturen is het aannemelijk dat de problemen toenemen. Daartegenover staat een goede bacteriologische zwemwaterkwaliteit: ruim 90% voldoet aan de norm.

Om de biodiversiteit en ecologie te versterken is ecologisch beheer en inrichting van groot belang. De nieuwe gedragscode soortenbescherming voor de Unie van Waterschappen biedt een belangrijk kader voor ecologisch beheer: deze verankert natuurinclusieve werkmethoden, soortbescherming en ecologische werkprotocollen in het dagelijks beheer en onderhoud van waterschapsassets.

Indicatoren

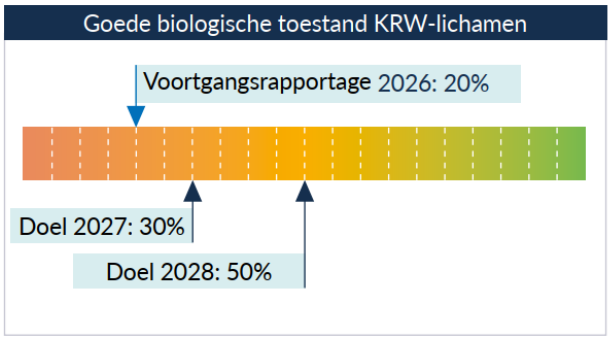

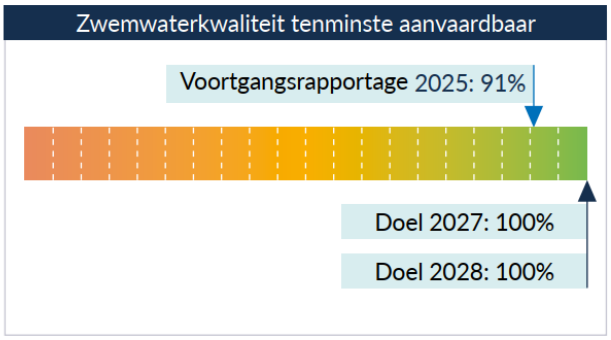

De resultaten over de zwemwaterkwaliteit voor 2026 zijn nog niet bekend; die volgen in oktober 2026, na afloop van het zwemseizoen. Vooralsnog is er niet meer informatie beschikbaar dan de voortgangsrapportage uit 2025.

Belangrijkste resultaten 2027

- We voeren de KRW-maatregelen uit in meerdere waterlichamen volgens KRW3.
- We voeren de KRW Impuls Rijnland uit met extra maatregelen om dichter bij de KRW-doelen te komen.
- We starten de voorbereiding voor de nieuwe KRW4-planperiode (2028-2033).
- We nemen maatregelen de zwemwaterkwaliteit te verbeteren als deze niet voldoet, conform het zwemwaterprogramma. We bereiden een vervolg op het huidige zwemwaterprogramma voor, dat loopt tot en met 2027.
- We werken aan een vervolg op het Actieplan Biodiversiteit, dat loopt tot eind 2027.

Totaal

Investeringen 2027: € 13,6 mln

Exploitatie 2027: € 21,9 mln

Wat is ons doel?

Schoon water is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving voor mens en natuur. Daarom werken we aan een goede ecologische en chemische waterkwaliteit, afgestemd op de verschillende functies, en versterken we de biodiversiteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We nemen maatregelen voor schone grote wateren.
2. We stimuleren de vermindering van emissies.
3. We beheren en onderhouden ons watersysteem ecologisch.
4. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit.
5. We werken aan vaarweg- en nautisch beheer.

1. We nemen maatregelen voor schone grote wateren

De Europese Unie heeft in 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld met als doel de kwaliteit van het water en het leven in en op het water te beschermen en te verbeteren. In 2027 eindigt de derde KRW-planperiode (KRW3) en moeten onze veertig KRW-waterlichamen (grote meren, vaarten en waterrijke polders) in goede toestand verkeren.

Ondanks de inspanningen gaan we de KRW-doelen niet halen. Dit heeft mede te maken met het *one-out-all-out*-principe: een KRW-waterlichaam krijgt pas de classificering ‘goed’ als alle gemeten stoffen en andere parameters op orde zijn. Wel zien we dat we aan 92% van de onderliggende doelen voldoen. Ook ontwikkelingen zoals de verspreiding van de exotische Amerikaanse rivierkreeft werkt ons tegen. EU-maatregelen als officiële waarschuwingen, dwangsommen en boetes zijn niet uit te sluiten. Waterschappen kunnen niet rechtstreeks worden geconfronteerd met dergelijke handhavingsacties, maar bij verzuim is doorberekening van de kosten ervan wel mogelijk. Daarnaast ontstaat er een situatie dat activiteiten in gebieden die niet aan de KRW voldoen onvergunbaar worden als de waterkwaliteit erdoor achteruitgaat. Om te laten zien dat we alle opties aanwenden om de KRW-doelen te halen, legden we in 2025 in de KRW Impuls vast welke maatregelen we nog nemen boven op de KRW3-maatregelen.

Klimaatverandering vergroot de opgave. Langdurige droogte beïnvloedt de waterkwaliteit en kan gevolgen hebben voor het doelbereik. Daarom blijft Rijnland de effecten monitoren en nemen we ervaringen uit de praktijk mee bij de verdere uitvoering en eventuele bijstelling van maatregelen.

Beleidsontwikkelingen

- In 2025 startten we met de voorbereidingen voor de vierde KRW-planperiode (2028-2033). We maken voor alle 41 waterlichamen (veertig plus het nieuwe KRW-waterlichaam de Piekberging Nieuwe Driemanspolder) een watersysteemanalyse en bepalen de doelen voor de ecologie. Dit is nodig omdat omstandigheden rond de waterlichamen veranderen, en we rekening moeten houden met gevolgen van ontwikkelingen zoals klimaatverandering. In 2026 hebben we alle landelijk afgesproken producten opgeleverd. Met de nieuwe informatie uit de monitoring bekijken we in 2027 welke aanvullingen gewenst zijn.
- In 2026 stelden we de nieuwe doelen op, die de provincies uiteindelijk vaststellen.
- In 2027 verrichten we net als voorgaande jaren extra metingen in het watersysteem om meer inzicht te krijgen. Deze resultaten leiden mogelijk tot nieuwe beleidsvoorstellen.
- In 2027 blijven we inzetten op bestrijden van de uitheemse Amerikaanse rivierkreeft en sluiten we aan bij de landelijke afspraken.

Projecten

We voeren KRW-maatregelen uit in twee clusters: KRW-Noord en KRW-Zuid. Voor KRW-Noord nemen we de volgende maatregelen:

- We leggen een aflaat aan bij De Pot, het oostelijke deel van de Nieuwkoopse Plassen, naar Waternet (waterschap Amstel, Gooi en Vecht).
- We isoleren De Pot met dammen en een stuw.
- We leggen natuurvriendelijke oevers aan bij de vaarten in de Zuid- en Noordeinderpolder en langs de Grote Wetering.
- We realiseren een luwtedam en natuurzone in het Braassemermeer.
- We brengen luwteschermen aan in De Wijde Aa, de Does en omliggende kanalen en bij de Kagerplassen.

Voor KRW-Zuid nemen we de volgende maatregelen:

- We realiseren een luchtmenginstallatie bij Broekvelden Vettenbroek (Reeuwijk);
- We installeren samen met de gemeente een ijzerzandfilter bij de Zoetermeerse Plas;
- We creëren natuurvriendelijke oevers en vissenbossen bij de wateringen in Wassenaar/Valkenburg.

Routines

- Nieuwe assets in ons areaal, zoals natuurvriendelijke oevers of vissenbossen, nemen we op in ons beheer en onderhoud en borgen we in de langetermijn-assetplanning. In 2027 verbeteren we de lopende assetroutine voor beheer en onderhoud van waterkwaliteitsobjecten, zoals installaties voor defosfatering.
- We zetten de subsidieregeling ‘Natuurvriendelijke oevers’ voort. Voor 2027 is het subsidieplafond voor deze regeling € 240.060.
- We nemen een meer sturende dan alleen stimulerende houding aan in de samenwerking met medeoverheden en andere betrokken partijen. Vanaf 2026 staan de KRW-doelen jaarlijks op de agenda van de bestuurlijke gesprekken met de gemeente. We bespreken de voortgang en leggen deze vast. Dit zetten we in 2027 voort.

2. We stimuleren de vermindering van emissies

Met het besluit 'Kijk op Waterkwaliteit' besloot de VV in maart 2018 aandacht te besteden aan bronaanpak voor alle sloten en plassen in de polders. Daarnaast blijven we actief aan de slag met de agrarische sector, via onder meer het Landbouwportaal Rijnland. We zetten in op een duurzame relatie met de agrarische sector in ons gebied en komen zo samen met de agrariërs tot de uitvoer van bovenwettelijke maatregelen die de water- en bodemkwaliteit verbeteren. Onderdeel van het KRW4-maatregelenpakket is de voortzetting van het landbouwportaal. In 2027 wikkelen we subsidies die tot en met 2026 zijn verleend af en creëren we nieuwe voorwaarden om de agrarische sector vanaf 2028 te stimuleren weer een aanvraag in te dienen via het portaal. In 2027 is subsidieaanvraag niet mogelijk, we doen dan alleen coachbezoeken.

In de reductie van emissies speelt ook toezicht een belangrijke rol. Onder meer op vergunde emissies en het naleven van middelvoorschriften. We zoeken hierbij passende samenwerkingspartners, sluiten aan bij landelijke activiteiten en werken samen met onze partners in deelstroomgebied Rijn-West.

Beleidsontwikkelingen

- In de afgelopen periode stelden we een aantal hiaten in de Waterschapsverordening vast: onderdelen die ontbreken, onvoldoende zijn uitgewerkt of niet meer aansluiten op actuele beleidsdoelen. Bijvoorbeeld een aantal lozingsregels uit de bruidsschat van het Rijk, die bij de invoering van de Omgevingswet automatisch zijn overgenomen maar nog niet zijn afgestemd op de Rijnlandse situatie. Deze herstellen we in 2027 en vullen we aan zodat de verordening beter aansluit op de KRW-doelen. In de komende periode start het participatieproces om belanghebbenden te betrekken bij de herziening. De besluitvorming volgt daarna.
- We onderzoeken hoe we met gerichte extra inzet van metingen meer inzicht krijgen in de bron van de verontreinigingen. Zo kunnen we gerichter toezicht houden.
- We onderzoeken de rol die onze afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's) kunnen spelen in het reduceren van de emissie van chemische stoffen. In 2026 zijn we tot een strategie gekomen als onderdeel van KRW4. In 2027 geven we een specifiekere prioritering voor de besluitvorming in 2027.

Routines

- Als onderdeel van het KRW4-maatregelenpakket zetten we het landbouwportaal voort.
- Door te toetsen op onze regels en handhavend op te treden waar nodig, beschermen we de waterkwaliteit. Dit doen we volgens het Naleving Uitvoeringsprogramma (NUP). Hierin is onder andere de actualisatie van vergunningen opgenomen, zodat ze voldoen aan de KRW. Bij toezicht geven we prioriteit aan gebieden met een grotere verwachte impact op de KRW-doelen, onder andere op basis van monitoringsgegevens.
- We voeren bewustwordingsacties uit om het gebruik van meststoffen en chemische stoffen terug te dringen bij verschillende doelgroepen.

3. We beheren en onderhouden ons watersysteem ecologisch

Een goede inrichting, goed beheer en goed onderhoud van wateren en assets vormen onmisbare onderdelen van het verbeteren van de waterkwaliteit en ecologie.

Beleidsontwikkelingen

- Samen met de provincie Zuid-Holland zetten we de campagne voort voor bewustwording van het belang van ecologisch slootonderhoud, zoals het bewust maar deels weghalen van water- en oeverplanten, door onderhoudsplichtigen.

Routines

- We voeren het Actieplan biodiversiteit 2020-2027 verder uit. Zo nemen we biodiversiteit specifiek mee in nieuwe bestekken voor beheer en onderhoud en vergroten we de interne kennis over biodivers beheer en inrichting van terreinen en assets. Ook blijven we monitoren zoals vastgelegd in het Monitoringsplan biodiversiteit.
- We zetten in op ecologisch sloot- en oeverbeheer (met aandacht voor flora en fauna) en meer natuurlijk ingerichte sloten via beheerpakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). We zetten in op meer kilometers ecologisch beheer met nationale financiering. In voorbereiding op KRW4 gaan we analyseren of meer waterplanten kunnen blijven staan en welke strekkingen we daarvan in de legger kunnen opnemen.
- We zetten de subsidieregeling ‘Natuurvriendelijke oevers’ voort. Deze liep goed in de afgelopen jaren.
- We vernieuwen het landbouwportaal vanaf 2028.
- Voor bloemrijke dijken werken we aan een goed toetsbare en betrouwbare indicator in WBP7. Het is in de praktijk niet mogelijk om alle verbeterde dijkkilometers bloem- en kruidenrijk te maken.

Recreatie op de Westeinderplassen, Aalsmeer

4. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit

Rijnland beheert 42 officiële zwemwaterlocaties. Volgens de Europese Zwemwaterrichtlijn moet de bacteriologische kwaliteit van zwemwater minimaal voldoen aan de categorie 'aanvaardbaar'. Hier geldt een resultaatverplichting. Daarnaast stelt de Zwemwaterrichtlijn het nemen van maatregelen tegen blauwalgen verplicht. Omdat blauwalgenoverlast veelvuldig voorkomt, werken we conform het WBP6 samen met gemeenten en andere partijen om blauwalgenoverlast zoveel mogelijk te beperken, ook buiten de officiële zwemwaterlocaties. In 2023 stelde de VV hierover de beleidsnota 'Aanpak zwemwater en blauwalgen 2023 en verder' vast. Voor de komende jaren bepaalden we de prioriteiten voor de verbetering van de zwemwaterlocaties, inclusief de toekenning van de voorbereidingskredieten voor meerdere locaties.

Beleidsontwikkelingen

- Het aantal zwemwaarschuwingen en negatieve zwemadviezen namen de afgelopen vijftien jaar sterk toe, mogelijk versterkt door klimaatverandering. We voeren het zwemwaterprogramma (2023-2027) uit, maar bekijken ook de consequenties voor de waargenomen trend en de te nemen maatregelen. De resultaten nemen we mee in zwemwaterprogramma van 2028, dat in 2027 wordt vastgesteld.

Projecten

- We werken aan het verbeteren van de zwemwaterkwaliteit in de Zegerplas, recreatieplas Vlietland, het Meijepark (Nieuwkoop), de Klinkenbergerplas en het Oosterduinse Meer.
- De projecten die we uitvoeren om de KRW-doelen te behalen in de plas Broekvelden-Vettenbroek in Reeuwijk en de Zoetermeerse Plas hebben als bijkomend effect dat de zwemwaterkwaliteit in die plassen verbeterd (zie ook bij *1. We nemen maatregelen voor schone grote wateren*).

Routines

- We meten minimaal tweewekelijks de zwemwaterkwaliteit en rapporteren deze aan de omgevingsdienst van de provincie. Op basis van onze metingen informeert de provincie het publiek met zwemwaarschuwingen.
- Samen met belanghebbenden werken we aan het verbeteren van locaties die in de kwaliteitsklasse 'slecht' vallen en onderzoeken wat nodig is om locaties van 'aanvaardbaar' naar 'goed' of 'uitstekend' te krijgen.
- We onderzoeken samen met gemeenten welke maatregelen mogelijk zijn voor locaties waar regelmatig blauwalgenoverlast optreedt.

5. We werken aan vaarweg- en nautisch beheer

Rijnland is vaarweg- en nautisch beheerder op verschillende door de provincies aangewezen doorgaande en recreatieve vaarwegen. Dat wil zeggen dat Rijnland lokaal bijdraagt aan het onderhoud van het vaarwegprofiel en nautisch beheer voert, zoals bebording en het afkondigen van stremmingen. Daarbinnen beheert en bedient Rijnland drie schutsluizen voor de beroeps- en recreatievaart.

Beleidsontwikkelingen

- In 2025 beschouwde het college de rol van Rijnland in het vaarweg- en nautisch beheer. In 2026 werkten we een strategie uit; in 2027 gaan we hierover in gesprek met provincies en gemeenten. De inzet is om voor een groter areaal aan recreatieve vaarwegen (als onderdeel van recreatie in en om de stad) het vaarweg- en nautisch beheer te beleggen bij de gemeenten. De provincies hebben daarin de rol om dit zo toe te wijzen.

Projecten

- We voeren werkzaamheden uit aan de Grote Sluis in Spaarndam. In 2025 namen we maatregelen tegen *microbiologisch beïnvloede corrosie* (MIC); in 2026 startten we de voorbereiding voor renovatie van de roldeur en modernisering van de aansturing.
- We starten met de uitvoeringsfase voor de sluis Den Ham bij Boskoop.
- Sluizen zonder waterhuishoudkundige functie dragen we de komende jaren over. Dit betreffen:
    - Sluis Aardam. Hiervoor streven we naar bestuurlijke afstemming met de gemeente Nieuwkoop.
    - Beneden- en Bovensluis Aalsmeer. Hiervoor voltooien we in 2026 het onderzoek met de gemeente om de sluis over te dragen, wat de vervolgstappen in beeld brengt.

Routines

- Rijnland beheert en bedient drie schutsluizen voor de beroeps- en recreatievaart, in opdracht van de provincies. Het onderhoud verrekenen we volgens de overeenkomst vaarwegbeheer.
- In 2025 rondden we de inspectie naar de staat van de sluizen af. De uitkomsten vertaalden we in 2026 naar onderhoudsplannen en een langetermijn-assetplanning inclusief middelen die we vanaf 2027 uitvoeren.

Financieel

Schoon en gezond water, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bruto investeringen	11,0	14,0	13,6	21,6	12,5	12,3	12,3
Exploitatielasten	19,0	19,9	21,9	24,6	27,8	29,1	29,9
Exploitatiebaten	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto exploitatiekosten	18,9	19,9	21,9	24,6	27,8	29,1	29,9

Investeringen

Het programma Schoon en gezond water heeft in 2027 een investeringsbudget van € 13,6 mln. Dit ligt in lijn met het investeringsniveau van 2026 en toont daarmee een stabiel investeringsbeeld. De belangrijkste investeringsuitgaven in 2027 betreffen de KRW-maatregelen (€ 12,1 mln) en het cluster landbouw (€ 0,96 mln), waaronder de inspiratiepolders en blauwalgbestrijding (€ 0,55 mln). Deze investeringsraming legt een goede basis voor de uitvoering van de KRW-opgaven, de landbouwtransitie en waterkwaliteitsverbetering.

Exploitatie

De belangrijkste netto exploitatiekosten in 2027:

- Monitoren van de waterkwaliteit € 6,6 mln
- Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater € 7,2 mln
- Gebiedsgerichte en themaplannen € 5,0 mln
- Vergunningverlening, meldingen en toezicht € 1,8 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2027 per saldo met € 2 mln ten opzichte van de actuele begroting 2026. Dit betreft grotendeels structurele kosten. Het totaal is als volgt te verklaren.

€ 2 mln hogere lasten:

- € 1,2 mln hogere kapitaallasten
- € 0,4 mln uitbreiding personeel (3,3 fte contractmanagers en capaciteit voor project luchtmenginstallatie Klinkenbergerplas)
- € 0,4 mln hogere laboratoriumkosten voor metingen aan AQUON

Programma Waterketen

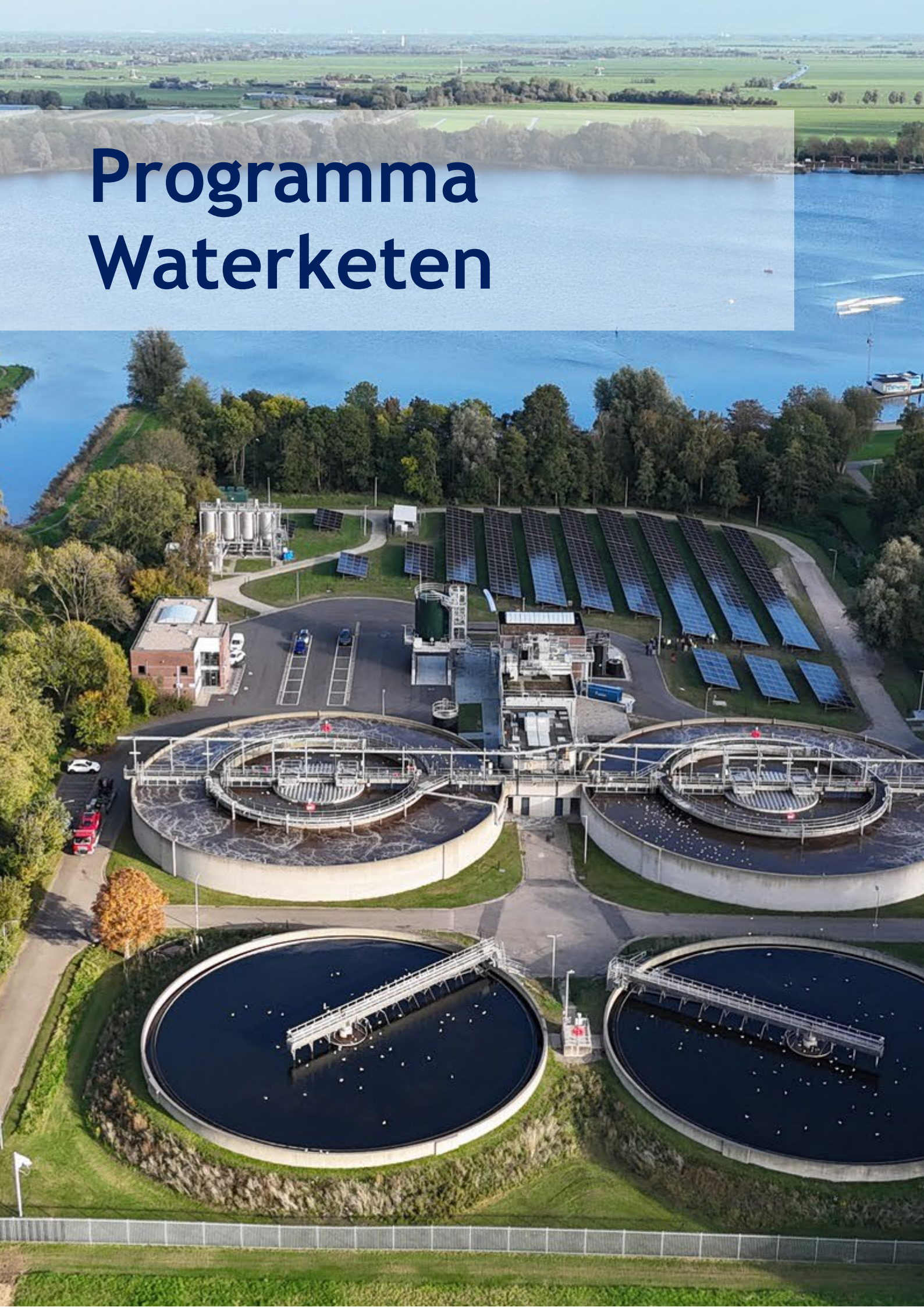

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Harry Kortman
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Joost van der Wal a.i.

We zuiveren het afvalwater van inwoners en bedrijven op een doelmatige manier en ontdoen het water van schadelijke stoffen voor mens en milieu. Daarmee draagt het programma Waterketen direct bij aan schoon en gezond water. De opgave wordt steeds complexer: de impact van medicijnresten en stoffen als PFAS wordt steeds duidelijker, terwijl de stoffen moeilijk uit het afvalwater te verwijderen zijn.

In de Waterketen bouwen we veel. Dat betekent dat we onze bestaande zuiveringsinstallaties en andere assets vernieuwen, verbeteren of vervangen. We spannen ons in om onze zuiveringskringen in goede staat te krijgen en te houden, zodat ze blijven voldoen aan de eisen van deze tijd en voorbereid zijn op toekomstige opgaven. Daarbij behouden we oog voor de balans tussen enerzijds duurzaam bouwen (circulair, uitstootvrij en met aandacht voor biodiversiteit) en anderzijds de kosten, risico's en prestaties anderzijds.

We bouwen voort op de ingezette koers vanuit onze waterketenstrategie en het WBP6. Tegelijkertijd zetten we in op het testen van kansrijke technieken en de verdere opschaling daarvan. Daarmee staan we stevig in de startblokken om tijdig te kunnen voldoen aan toekomstige eisen.

Doelen WBP6

- Rijnland zuivert afvalwater tot een goede effluentkwaliteit, volgens de normen uit het Besluit activiteiten leefomgeving en het Maatwerkbesluit lozingen AWZI's.
- Rijnland neemt daarvoor de met de gemeenten afgesproken hoeveelheid afvalwater af.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #11, #12, #13, #25

Stand van zaken

De opgave wordt de komende jaren groter en complexer. Er zijn aanzienlijke investeringen nodig om de bestaande assets in een goede staat te houden, verouderde installaties te vervangen en te voldoen aan nieuwe wettelijke eisen, onder meer vanuit de Europese richtlijn stedelijk afvalwater. Tegelijkertijd werken we aan een toekomstbestendige waterketen, waarbij we steeds zoeken naar een goede balans tussen prestaties, risico's, kosten en duurzaamheid.

De betaalbaarheid en realiseerbaarheid van deze opgave staat onder druk. Dat komt door stijgende kosten, schaarste aan personeel en marktcapaciteit en beperkingen in onder andere de energie-infrastructuur. Daardoor wordt het steeds belangrijker om ambities, beschikbare middelen en uitvoeringskracht met elkaar in balans te brengen. We prioriteren en faseren onze werkzaamheden zorgvuldig om de betrouwbaarheid van de waterketen te waarborgen. De genoemde externe factoren kunnen echter gevolgen hebben voor de haalbaarheid van de opgave en de toekomstbestendigheid op de lange termijn.

Foto pagina 47: AWZI Alphen Noord met zonneweide, Alphen aan den Rijn

Indicatoren

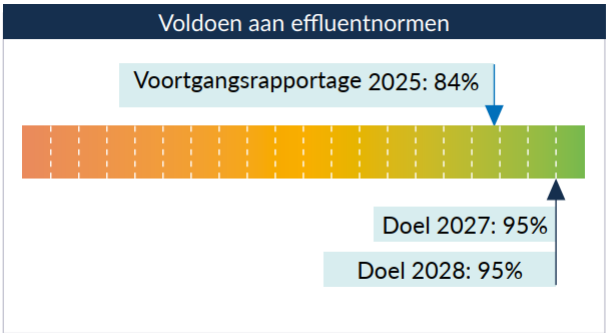

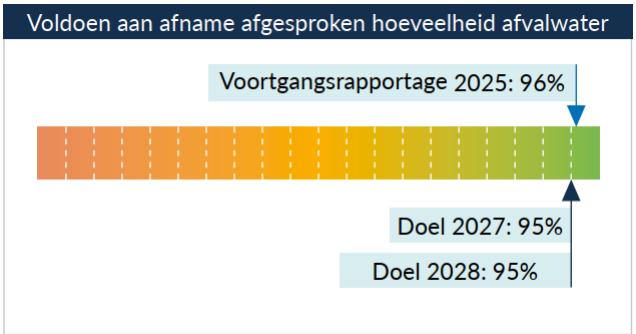

Belangrijkste resultaten 2027

- Onze zuiveringen voldoen voor 95% aan de lozingseisen zoals vastgelegd in het Besluit activiteiten leefomgeving en het maatwerkbesluit. Daar waar we niet voldoen, besteden we extra aandacht aan de oorzaak om zo snel mogelijk weer te voldoen.
- We ronden de laatste punten af van de vervanging van de persleiding in het stedelijk gebied in Hoofddorp. Daarmee is de overlast voor het gebied voorbij en hebben we een robuuste oplossing voor de toekomst.
- We starten met het voorontwerp voor project AWZI Gouda, nadat in 2026 de voorbereidende studies en het Voorkeursontwerp zijn vastgesteld.
- Voor AWZI Haarlem-Waarderpolder sluiten we in 2027 de aannemingsovereenkomsten af voor de resterende deelprojecten. Daarnaast starten we volop met de uitvoeringsfase, met de focus op de ondergrondse werkzaamheden. Voor het deelproject medicijnrestverwijdering werken we een voorlopig ontwerp uit.

Totaal

Investeringen 2027: 86,6 mln

Exploitatie 2027: € 114,4 mln

Wat is ons doel?

Rijnland zuivert afvalwater van huishoudens en bedrijven. Hiermee dragen we bij aan de volksgezondheid, de waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving in ons gebied. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Het coalitieakkoord 'Rijnland op peil' uit 2023 gaf een impuls aan de waterketen. Dit betekent dat we enerzijds de lijn uit het vorige coalitieakkoord doorzetten. Hierin kreeg het op orde brengen van de assets in de waterketen de hoogste prioriteit. Anderzijds betekent dit dat we extra investeren om te voldoen aan nieuwe eisen van de Europese Unie en nieuwe uitdagingen, zoals strengere normen voor stikstof en fosfaat, het verwijderen van medicijnresten en dat we werken aan duurzaamheid en circulariteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties.
2. We brengen de assets verder op orde.
3. We verduurzamen de waterketen.
4. We innoveren.

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties (#11)

We zorgen ervoor dat de zuiveringen voldoen aan de lozingseisen, nu en in de toekomst. De normen voor de effluentkwaliteit liggen vast in het Besluit activiteiten leefomgeving. Omdat de meeste Rijnlandse zuiveringen lozen op het eigen boezemwater heeft Rijnland voor die zuiveringen strengere normen vastgelegd in het maatwerkbesluit.

Vanwege de slechte waterkwaliteit in Europa heeft de Europese Unie de normen aangescherpt. Deze Europese richtlijn moet nog worden omgezet in Nederlandse wetgeving. Pas na vaststelling van de nationale regelgeving weten we op welke locaties we extra stoffen uit het afvalwater moeten verwijderen en tot welk niveau. Naar verwachting zijn voor ongeveer een derde van de Rijnlandse zuiveringen aanvullende maatregelen nodig. Uit de richtlijn volgt ook dat we waarschijnlijk bij ruim de helft van de zuiveringen medicijnresten moeten verwijderen. Vooralsnog is er onzekerheid over de exacte invulling van de komende opgaven. We volgen de ontwikkelingen nauwgezet en zijn klaar om waar nodig bij te sturen.

We bouwen voort op de ingezette koers vanuit onze waterketenstrategie en het WBP6. Tegelijkertijd zetten we in op het testen van kansrijke technieken en de verdere opschaling daarvan. Daarmee staan we stevig in de startblokken om tijdig te kunnen voldoen aan toekomstige eisen.

Beleidsontwikkelingen

- We passen het maatwerkbesluit aan op basis van de omzetting van de herziene Europese richtlijn stedelijk afvalwater in Nederlandse wetgeving.

Projecten

- Met de slimme software Advanced Monitoring & Control (AMC) verbeteren we de bedrijfsvoering. We verminderen het chemicaliën- en energieverbruik, creëren een stabielere bedrijfsvoering en verbeteren ook de effluentkwaliteit. In 2027 gaan we verder met de uitrol na de succesvolle aanbesteding in 2026. Als eerste zuiveringen worden Alphen-Noord en Katwijk met de slimme software uitgerust. Eind 2027 moet circa 25% voorzien zijn van deze nieuwe besturingssoftware.

Routines

- Onze zuiveringen voldoen voor 95% aan de lozingseisen zoals vastgelegd in het Besluit activiteiten leefomgeving en het Maatwerkbesluit lozingen AWZI's. Bij normafwijkingen besteden we extra aandacht aan de oorzaak, zodat we zo snel mogelijk weer aan de gestelde eisen voldoen.
- We verwerken de hoeveelheid afvalwater zoals afgesproken met gemeenten en vastgesteld in (actuele) akkoorden. Voor 2027 geldt dat we 95% van het afvalwater afnemen.

AWZI Alphen Noord, Alphen aan den Rijn

2. We brengen de assets verder op orde (#11)

Voor het transporteren en zuiveren van afvalwater gebruiken we veel assets: 17 zuiveringen, 88 rioolgemalen en ongeveer 270 kilometer persleiding. De afgelopen jaren is vastgesteld dat de assets in de waterketen niet in goede staat verkeren. Daarom is besloten tot een groot investeringsprogramma, waarvan de lange-termijnassetplanning (LTAP) de basis vormt. Dit is ook afgesproken in het coalitieakkoord (#11). Daarnaast voeren we het onderhoud beter en risicogestuurd uit en we blijven die aanpak optimaliseren. Door goede keuzes te maken in de volgorde van de werkzaamheden, verlagen we het risico op grote storingen en calamiteiten. We kunnen deze nooit helemaal voorkomen. We passen daarbij steeds vaker nieuwe ontwikkelingen toe, zoals modulair bouwen vanuit de filosofie van Verdygo, Systems Engineering (SE) en de Asset Health Indicator (AHI).

Beleidsontwikkelingen

- Om sector breed zo efficiënt mogelijk de ambities voor de waterketen te realiseren, ondanks de schaarste in de markt, zetten we in op nauwe samenwerking binnen de sector. Door deze samenwerking benutten we beschikbare kennis en capaciteit optimaal en vergroten we de kans om onze doelstellingen te verwezenlijken. Onder meer door stevig in te zetten op standaardisatie via Verdygo vergroten we onze slagkracht.

Projecten

- We ronden de laatste punten van de vervanging van de persleiding af in het stedelijk gebied in Hoofddorp.
- Voor AWZI Haarlem-Waarderpolder sluiten we in 2027 de aannemingsovereenkomsten af voor de resterende deelprojecten. Daarnaast starten we volop met de uitvoeringsfase, met de focus op de ondergrondse werkzaamheden. Voor het deelproject medicijnrestverwijdering werken we een voorlopig ontwerp uit.
- Na vaststelling van de voorbereidende studies en het voorkeursontwerp in 2026 starten we met het voorontwerp voor project AWZI Gouda.
- We maken een start met de variantenstudie en voorkeursontwerp voor AWZI Zwaanshoek.
- We zijn gestart met de inventarisaties en onderzoeken voor de scopebepaling van AWZI Leiden-Noord.
- We ronden de aanleg van de persleiding van Leimuiden naar Nieuwe Wetering af.
- De slibontwateringen van Lisse, Zwaanshoek, Gouda en Nieuwe Wetering worden allemaal vervangen in de komende jaren. De voorbereidingen voor al deze projecten zijn gestart.
- Het project vervanging meetinstrumenten is opgestart, met daarin de voorbereiding van de laatste tranche van de vervanging van meetinstrumenten op de AWZI's.
- We bereiden een aantal korte persleidingstrekkingen voor als vervanging of omlegging, onder andere in Bodegraven en als vervolg op het eerdere project Zanderijpolder.

Routines

- We onderhouden onze assets volgens de onderhoudsconcepten preventief op basis van de risico's. De grootste storingen en afwijkingen analyseren we om zo de aanpak continu te verbeteren. Daar gebruiken we het door onszelf ontwikkelde dashboarding voor, de Asset Health Indicator.

3. We verduurzamen de waterketen (#11, #12 en #13)

Vanwege de strengere Europese eisen aan de effluentkwaliteit op het gebied van stikstof, fosfaat en medicijnresten bouwt Rijnland de komende jaren aan extra zuiveringstrappen in het zuiveringsproces. Waar mogelijk nemen we deze werkzaamheden mee bij geplande renovaties. Daarnaast maken we regelmatig gebruik van nieuwe, innovatieve technieken, wat gepaard kan gaan met het risico dat deze niet altijd direct optimaal functioneren. Ontwikkelingen die bijdragen aan de effluentkwaliteit gaan vragen steeds meer energie vragen energieneutraal te worden onder druk komt te staan.

We versterken de samenwerking met marktpartijen en collega-waterschappen om kennis en expertise optimaal te benutten, risico's te delen en innovaties sneller naar de praktijk te brengen. Door kennis en ervaring te bundelen, vergroten we de slagkracht van onze aanpak en zorgen we ervoor dat we als sector efficiënter en effectiever inspelen op de toenemende maatschappelijke en ecologische opgaven. Verder gaan we al ons werk verduurzamen door energie te besparen en op te wekken, door minder primaire grondstoffen te gebruiken en minder afval te produceren. We doen dit conform landelijke afspraken en eerder door de VV vastgestelde doelen.

Beleidsontwikkelingen

We onderzoeken hoe we de uitstoot van lachgas uit onze afvalwaterzuiveringen kunnen verminderen. Omdat lachgas een sterk broeikasgas is, levert dit een belangrijke bijdrage aan het verlagen van de CO_2-equivalente uitstoot van de waterketen.

Projecten

- Bij grotere renovaties, zoals de AWZI's Zwaanshoek, Gouda en Leiden-Noord, nemen we onze duurzaamheidsambities mee volgens het implementatieplan MVOI 2024. Duurzaamheid en circulariteit maken onderdeel uit van de variantenstudies die aan de VV worden voorgelegd.
- We gaan verder met (circulaire) innovaties zoals de poederkool-installatie met kool van Dunea op AWZI Gouda en TheClimateWall op AWZI Leiden-Zuidwest.
- We werken aan energiebesparing door een proef met nanobubbels op AWZI Katwijk.

4. We innoveren (#25)

Om de zuiveringsprestaties te blijven verbeteren, te voldoen aan toekomstige wet- en regelgeving en efficiënter te kunnen werken, besteden we aandacht aan de volgende innovaties en pilots.

Projecten

- In het meerjarige project ‘Zuivering van de toekomst’ ontwikkelt Rijnland samen met zeven andere waterschappen innovatieve afvalzuiveringsmethoden. We combineren verschillende zuiveringstechnieken en houden rekening met toekomstige eisen voor waterkwaliteit, energie, klimaat en hergebruik van materialen. Hiermee willen we samen een effectieve en betaalbare oplossing vinden voor de zuiveringsuitdagingen van de toekomst.
- In het project HARKOS werken we samen met vijf waterschappen, drinkwaterbedrijf Evides, Delfluent Services, Royal HaskoningDHV en de TU Delft aan het revolutionaire concept van continu Nereda, een innovatie zuiveringstechnologie.
- We stellen een programmamanager beschikbaar voor de Verdygo-community, om circulair, duurzaam en schaalbaar te kunnen bouwen. Hierbij sturen we aan de hand van het jaarplan om de visie van Verdygo uit te voeren.
- Op AWZI Leiden-Noord verkennen we het inDENSE®-concept. Deze technologie selecteert zwaardere slibdeeltjes om de bezinkbaarheid te verbeteren en zo de zuiveringscapaciteit te vergroten.

AWZI Leiden Noord, Leiden

Financieel

Waterketen, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bruto investeringen	64,8	72,8	86,6	170,0	153,5	170,7	176,9
Exploitatielasten	118,4	129,5	131,9	132,2	140,1	143,9	149,3
Exploitatiebaten	12,5	7,8	17,5	7,4	6,8	6,0	8,5
Netto exploitatiekosten	105,9	121,8	114,4	124,8	133,3	137,9	140,8

Investeringen

Het programma Waterketen heeft in 2027 een investeringsbudget van € 86,6 mln.
De belangrijkste investeringsuitgaven:

- Project Haarlem Waarderpolder (HWP) € 51,5 mln
- Cluster Waterketen 1 € 6,8 mln
- Amoveren afvalwatersysteem Zwanenburg € 5,7 mln
- Persleiding Hoofddorp € 5,1 mln
- Zuiveringskringen voor Gouda, Zwaanshoek en Leiden Noord € 6,4 mln
- Energieneutraliteit & circulair € 4,8 mln
- Cluster waterketen 3 € 2,0 mln
- Cluster waterketen 2 € 1,4 mln
- Project Advanced Monitoring & Control (AMC) € 1,1 mln

Exploitatie

De belangrijkste netto exploitatiekosten in 2027:

- AWZI's transportstelsels en zuiverings-en slibinstallaties:
  - Bouw en verwerving € 36,3 mln
  - Beheer € 42,1 mln
  - Onderhoud € 19,0 mln
- Afvalwaterbehandeling € 11,0 mln
- Themaplannen afvalwaterketenbeleid en rioleringsplannen € 4,9 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten dalen in 2027 met € 7,4 mln ten opzichte van de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren.

€ 2,3 mln hogere kosten:

- € 2,0 mln hogere kapitaallasten
- € 1,7 mln hogere personele kosten voor extra formatie waaronder contractmanager, ondersteuning BIM, data-analist databureau waterketen, vakspecialisten onderhoud en projectmedewerkers (IPM-rollen, integraal projectmanagement)
- € 3,7 mln lagere indirecte kosten welke worden veroorzaakt door een verschuiving van indirecte kosten over de programma's
- € 1,7 mln hogere kosten voor slibverwerking door hoger slibverwerkingstarief van afvalverwerker HVC
- € 0,3 mln hogere kosten beleidsondersteunend onderzoek door incidentele verlagingen in 2026
- € 0,4 mln hogere kosten voor laboratoriumonderzoek door meer metingen (stijging sensoring en metingen voor Europese richtlijn stedelijk afvalwater) en hogere prijzen
- € 0,4 mln lagere kosten voor onderhoud door incidentele uitgaven in 2026
- € 0,2 mln hogere kosten Rijnlandbrede aansprakelijkheidsverzekering
- € 0,1 mln hogere kosten overige kleine verschillen

€ 9,7 mln hogere baten:

- € 10,5 mln hogere opbrengsten uit grote vastgoedverkopen van voormalige zuiveringsterreinen, mede doordat een deel van de verkopen is doorgeschoven vanuit 2026
- € 0,2 mln lagere bijdrage voor NRS-bemonstering (Nationale Riool Surveillance) vanuit het Rijk
- € 0,5 mln lagere opbrengst te activeren uren: vanaf 2027 worden alleen nog maar uren geactiveerd van grote projecten
- € 0,1 mln diverse lagere opbrengsten

Foto pagina 57: AWZI Katwijk met zonneweide, Katwijk

Thema

Rijnland circulair en klimaatneutraal

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Joost van der Wal a.i.

Samen met partners zet Rijnland in op circulair werken. Dat doen we door de kringloop van water, energie en grondstoffen zoveel mogelijk te sluiten. De activiteiten en bijbehorende kosten voor het programma Rijnland Circulair staan in de diverse bestuursprogramma's.

Doelen WBP6

De VV heeft als doel vastgesteld dat Rijnland in 2050 volledig circulair is. Dit betekent volledig hernieuwbaar, emissieloos en afvalvrij. Met als tussendoelen: in 2030 energieneutraal, de helft minder primaire grondstoffen, 49% lagere uitstoot van broeikasgassen en al ons werk circulair aanbesteed. Deze doelstellingen zijn in lijn met de ambities van de sector en het Rijk, zoals vastgelegd in het Grondstoffenakkoord, het Nationaal Programma Circulaire Economie en de gezamenlijke strategie van de Unie van Waterschappen en de Rijksoverheid.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #12, #13, #25

Stand van zaken

De overgang naar een circulair Rijnland in 2050 is een complexe transitie. Het doel is helder, maar de weg ernaartoe is dynamisch, weinig voorspelbaar en afhankelijk van de omgeving. Het stap voor stap steeds meer circulair werken vraagt om continu bijsturen. In 2024 heeft de VV hiertoe het Afwegingskader Rijnland Circulair vastgesteld. Deze eerste stap geeft richting aan kosteneffectieve en impactvolle circulariteit. Ook is een actieplan opgesteld. Circulariteit wordt steeds meer in het bestaande werk geïntegreerd door specifieke taken bij teams te beleggen bijvoorbeeld circulaire eisen voor onze assets bij team assetmanagement.

Kwalitatieve monitoring van het gebruik van (primaire) grondstoffen voor waterschappen ontbrak nog. Daarom werken we samen met andere waterschappen aan een uniforme en landelijke methodiek, die we in 2027 implementeren zodat deze in de klimaatmonitor 2027 (uitkomend in najaar 2028) meegenomen wordt. Vooruitlopend hierop is voor grondstoffen eind 2025 een groeimodel vastgesteld en daar wordt in 2027 over gerapporteerd.

Om in 2030 energieneutraal te zijn, richten we ons op een langzaam dalend energieverbruik, vooral in het primaire zuiveringsproces. Tegelijkertijd zorgen klimaatverandering en nieuwe taken, zoals het verwijderen van medicijnresten, juist voor een toenemende energiebehoefte. Als gevolg hiervan raakt het doel om in 2030 al het eigen verbruik zelf duurzaam op te wekken verder uit zicht, ondanks dat de toename van onze energieopwekking. Een inventarisatie van resterende opwekkansen op eigen terrein wijst uit dat die onvoldoende potentieel bieden om aan de resterende opwekopgave te voldoen.

In 2026 ontving het college daarom beleidsvoorstellen om alsnog energieneutraliteit te bereiken. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de kosteneffectiviteit van de alternatieven buiten Rijnlandse terreinen. In 2027 werken we deze concreet uit tot investeringsvoorstellen. Samen met andere waterschappen werken we daarnaast aan een regionale uitwerking van de Netcongestiedeal met netbeheerders.

Indicatoren

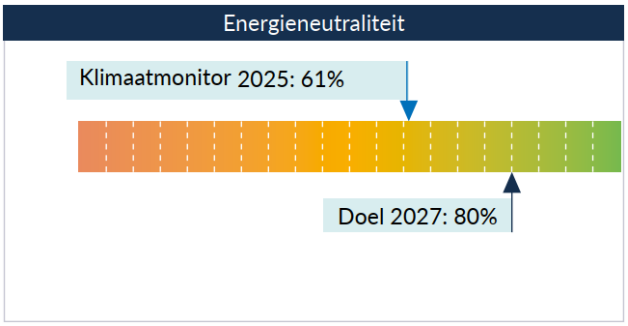

Landelijk werken de waterschappen en de Unie van Waterschappen aan een monitoringsaanpak voor circulariteit. De implementatie hiervan volgt in 2027, alsook de toevoeging aan de klimaatmonitor. Hierin staan alle indicatoren voor broeikasgassen (emissies) en energie.

Belangrijkste resultaten 2027

- We werken de kansen om te investeren in opwekprojecten van derden uit tot investeringsvoorstellen.
- We leveren de zonneweides op de AWZI's Velsen en Zwanenbrug op, evenals de Zon-op-Dakprojecten.
- We zetten de verkenningen voort van meerdere aquathermie-initiatieven, zoals warmtewinning uit de AWZI's Leiden-Noord, Gouda en Zwanenburg.
- We maken Rijnland weerbaarder voor netcongestie.
- We voeren de waterschapsbreed ontwikkelde monitoring voor gebruik van (primaire) grondstoffen in.
- We voeren het actieplan circulair uit, inclusief strategische lijn circulair assetmanagement, ontwerpen en aanbesteden.

Wat is ons doel?

Rijnland heeft als doel om in 2050 volledig circulair te zijn. Dit betekent volledig hernieuwbaar, emissieloos en afvalvrij. Om daar te komen, hebben we diverse tussendoelen voor 2030 gesteld, waaronder het doel om dat jaar energieneutraal te zijn. Voor een aantal onderwerpen weten we al precies wat we moeten doen, maar voor andere onderwerpen is dat nog minder zeker: de transitie naar circulariteit is dynamisch, weinig voorspelbaar en afhankelijk van de omgeving. De VV stelde in 2024 een afwegingskader vast om goede en duurzame keuzes te maken en de balans te vinden tussen beproefde en kosteneffectieve methoden (#12 en #13) en innovaties (#25).

Wat doen we daarvoor?

Om de themadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We streven naar energieneutraliteit.
2. We verminderen emissies van broeikasgassen en streven naar klimaatneutraliteit.
3. We verlagen onze afvalproductie en ons gebruik van primaire grondstoffen.

1. We streven naar energieneutraliteit

Rijnland streeft naar energieneutraliteit in 2030. Voor 2027 streven we naar 80%. Het door de VV vastgestelde uitvoeringsprogramma bestaat uit een mix van maatregelen voor energiebesparing en energieopwekking via zon, wind en biogas. De opwek van Rijnland tot nu toe bestaat voornamelijk uit zon en biogas. Initiatieven voor windenergie zijn in de praktijk vaak lastig te realiseren, onder meer door vergunningprocedures. Netcongestie beperkt bovendien de mogelijkheden om opwek uit zon volledig te benutten.

Om alsnog de doelstelling te bereiken, besloot het college in 2026 aanvullende mogelijkheden te onderzoeken voor duurzame energieopwekking, ook buiten de eigen terreinen. Daarnaast voeren we projecten uit zoals zonneweides bij de AWZI's Velsen en Zwanenburg, Zon op Dak en aquathermie-initiatieven, onder meer bij Leiden Noord, Alphen Noord, Gouda en Zwanenburg. Rijnland wil daarmee ook een actieve bijdrage leveren aan de energietransitie in de regio, bijvoorbeeld door warmte uit AWZI Leiden Noord bijna volledig te benutten voor woningverwarming.

In de komende jaren gaan we hiermee door, aangemoedigd door de actuele netcongestieproblematiek. Dit maakt aquathermie een aantrekkelijk alternatief voor elektrisch verwarmen. De warmteopbrengst uit deze projecten telt in sommige gevallen mee voor onze doelstelling om in 2030 energieneutraal te zijn. Ook door samenwerking met gemeenten, provincies en netbeheerders aan de Regionale Energiestrategieën (RES) en het verminderen van de negatieve effecten van netcongestie leveren we een bijdrage aan de energietransitie van de regio. Of Rijnland de doelstelling van 80% energieneutraal in 2027 haalt, hangt er grotendeels af van in hoeverre investeringen in projecten buiten de eigen terreinen slagen.

2. We verminderen emissies en streven naar klimaatneutraliteit (#13)

Conform de ambitie van de Unie van Waterschappen streeft Rijnland naar klimaatneutraliteit in 2030. In het Klimaatakkoord is hiervoor als tussendoel 49% CO_2-reductie ten opzichte van 1990 afgesproken. Daarbij gaat het om CO_2-equivalenten, dus ook om andere broeikasgassen zoals methaan en lachgas.

De broeikasgasemissies bestaan grotendeels uit methaan en lachgas uit het zuiveringsproces. Samen met partijen als STOWA, het kenniscentrum van de waterschappen, werken we in het Versnellingsprogramma Lachgas aan het meten van de uitstoot en onderzoeken we methoden om deze te reduceren. Hierbij meten we op vier zuiveringen. In 2027 zetten we via dit programma in op kwantificatie, voor beter inzicht in de uitstoot. Daarnaast brengen we de verwachte lachgasuitstoot van de niet-gemeten zuiveringen in beeld. Zo maken we het reductiepotentieel duidelijk en kunnen we zo mogelijk maatregelen nemen.

3. We verlagen onze hoeveelheid afval en ons gebruik van primaire grondstoffen (#13)

Rijnland is in transitie naar een circulair waterschap in 2050. Hiertoe sluiten we zoveel mogelijk de kringlopen van water, energie en grondstoffen. Een onderdeel hiervan is dat we minder primaire grondstoffen gebruiken en in plaats daarvan hergebruikte of hernieuwbare varianten kiezen. Passend bij een transitie wordt circulair stap voor stap onderdeel van ons werk, in samenhang met onze omgeving. We werken aan strategische lijnen binnen de organisatie zoals circulair assetmanagement en circulair ontwerpen. Bijvoorbeeld kennis en kunde van secundaire materialen en grondstoffen en hoe deze toe te passen worden bij de betreffende teams belegd en zo wordt circulair steeds meer onderdeel van het standaard werkproces.

Voor de monitoring van grondstoffen werken we via de Unie van Watershappen samen met andere waterschappen aan een uniforme en landelijke methodiek die we in 2027 implementeren.

In 2027 treffen we de volgende maatregelen:

- We werken de strategische lijnen uit in lijn met het in 2024 vastgestelde afwegingskader circulair (#13).
- We implementeren de waterschapsbrede ontwikkelde monitoringsystematiek voor circulariteit.
- De aanbesteding van ons werk is zoveel mogelijk circulair.
- De specifiekere maatregelen staan beschreven in de diverse bestuursprogramma’s.

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnlandbrede thema's staan in de diverse bestuursprogramma's, zo ook die van energie en circulariteit. De meeste maatregelen vallen onder het programma Waterketen, zoals het beperken van emissies van broeikasgassen. Circulariteit loopt steeds meer integraal mee in projecten en werkzaamheden; het uitsplitsen naar circulaire kosten (en baten) is vaak niet mogelijk. Het wordt onderdeel van het standaard proces. Voor een standaard en uniforme werkwijze werken we samen met andere waterschappen via de Unie van Waterschappen. Dit geldt ook voor rapportage op duurzaamheid.

Op het terrein van AWZI Haarlem Waarderpolder worden bomen verplant, Haarlem

Thema

Water en bodem sturend

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers
Directeur: Henrik Hooimeijer
Resultaatmanager: Carel van Belois

Klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen maken de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. Daarom stellen we duidelijke regels en kaders vast, spreken we onze partners daarop aan en stimuleren we keuzes voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting.

Doelen WBP6

Alle gebieden in Rijnland zijn in 2050 klimaatbestendig. Dit betekent dat we alle nieuw te ontwikkelen gebieden in ons beheergebied klimaatbestendig inrichten en bestaande gebieden stap voor stap klimaatbestendig maken.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #14 t/m #20

Stand van zaken

In 2023 is het thema 'water en bodem sturend' als apart hoofdstuk opgenomen in het coalitieakkoord. Actiepunt #14 beschrijft het in beeld brengen van de gevolgen van klimaatverandering en die vertalen naar ons eigen handelen en onze opstelling in de ruimtelijke inrichting. In juli 2026 is de bestuurlijke strategie Toekomstgericht waterbeheer Rijnland (TGWR) vastgesteld, met daarin vier uitgangspunten voor het handelen van Rijnland:

1. Ontwerpen vanuit 2100 – de stem van toekomstige generaties
   besluiten systematisch toetsen aan de langetermijnopgaven en voorkomen dat keuzes van nu toekomstige generaties beperken.
2. Grenzen aan het waterbeheer – schaarste als nieuwe realiteit
   erkennen dat het watersysteem harde grenzen kent en keuzes en prioriteiten bepalen op basis van maatschappelijke waarden.
3. Water en bodem als fundament
   ruimtelijke keuzes moeten passen bij het natuurlijke water- en bodemsysteem.
4. Samenwerken over grenzen heen
   integraal en gebiedsgericht samenwerken met andere partijen aan maatschappelijke opgaven.

Met het vaststellen van de strategienota is punt #14 uit het coalitieakkoord ingevuld. In de komende bestuursperiode werken we uit hoe we invulling geven aan deze uitgangspunten in onze taakuitvoering.

Punt #15 schrijft voor dat we de klimaatregels in de waterschapsverordening actief ontwikkelen. Hiertoe werkten we in 2026 een nieuwe regel uit voor waterberging bij herontwikkeling van bestaande gebieden. In 2027 nemen we deze klimaatregel op in de waterschapsverordening en implementeren ook andere waterschappen in West-Nederland deze regel.

Foto pagina 63: Groen en water in de stad, Leiden

Mede dankzij onze inbreng tijdens de inspraak in 2026 zijn water en bodem nadrukkelijk als uitgangspunt opgenomen in de provinciale omgevingsvisies. In 2026 bereikten we eveneens mooie resultaten op het vlak van klimaatbestendige inrichting van nieuwe ontwikkelingen:

- De gemeenteraad stelde het omgevingsplan voor de gebiedsontwikkeling Gnephoek vast en tekende de Uitwerkingsovereenkomst Water, met hierin afspraken over een klimaatbestendige inrichting van het watersysteem in de Gnephoek.
- In Katwijk is het omgevingsplan voor Valkenhorst definitief gemaakt. In het gebied zijn al diverse maatregelen genomen, zoals de aanleg van een natuurzone en een deel van de afvalwatertransportleiding. Rijnland nam hiervoor al een peilbesluit, waarin we het watersysteem in het gebied toevoegen aan de boezem. Het Rijksvastgoedbedrijf is gestart met het uitgeven van zogeheten *plots* voor ontwikkeling.

Met het nieuwe bestuur dat in 2027 aantreedt, werken we verder uit hoe water en bodem een sturende rol krijgen in het zevende Waterbeheerprogramma. Dit wordt eind 2027 bestuurlijk opgesteld.

Indicatoren

Er is landelijk geen indicator voor een klimaatbestendige gebiedsinrichting. Dat geldt voor zowel nieuw te ontwikkelen gebieden als voor bestaand gebied. Het is echter van belang om landelijk vergelijkbaar op te trekken. In de afstemming met de Unie van Waterschappen zetten we ons in om te werken aan een landelijke indicator voor klimaatbestendige inrichting. Binnen Rijnland hanteren we geen eigen indicator voor de klimaatbestendigheid van ons gebied.

Belangrijkste resultaten 2027

- In het programma Centraal Holland willen we het maatregelenpakket tegen wateroverlast bestuurlijk overeenkomen en laten vaststellen door de deelnemende partijen, waarbij we ook afspraken maken over de financiering.
- De provincie Zuid-Holland werkt de omgevingsvisie uit in concrete gebiedsvisies (veenweidegebied, Duin- en Bollenstreek, Leidse regio), met daarin een ruimtelijke uitwerking van de opgaven in die gebieden, met water en bodem als fundament. Deze gebiedsvisies worden in Rijnland in de loop van 2027 aan het bestuur voorgelegd voor instemming.
- We maken de visie ‘waterrobuuste landschappen’ dekkend voor het Rijnlandse beheergebied en brengen deze actief in gebiedsontwikkelingen in.

Wat is ons doel?

Klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen maken de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. We spreken onze partners aan op een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en stellen daarvoor duidelijke regels en kaders vast.

Wat doen we daarvoor?

Naast de bovengenoemde belangrijkste resultaten werken we in 2027 mee aan diverse opgaven in onze omgeving om te borgen dat water en bodem daarin sturend zijn. We werken daarbij op drie sporen:

1. We adviseren actief in ruimtelijke gebiedsontwikkelingen.
2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders en regels verder.
3. We beïnvloeden provinciaal en landelijk ruimtebeleid.

1. We adviseren actief in ruimtelijke gebiedsontwikkelingen

In de Gnephoek werken we met de gemeente mee aan de uitwerking van het omgevingsplan op basis van de afspraken uit de Uitwerkingsovereenkomst Water.

In Valkenhorst werken we met het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente de plannen uit voor de eerste ontwikkelplots. Voor elk van de ontwikkelplots is een vergunning nodig voor de inrichting van het watersysteem, met het overkoepelende waterhuishoudkundige plan als uitgangspunt.

2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders en regels verder

We nemen de klimaatregel voor waterberging bij de herontwikkeling van bestaande bebouwde gebieden op in de waterschapsverordening.

3. We beïnvloeden provinciaal en landelijk ruimtebeleid

- We werken mee aan de uitwerking van de visies op de NOVEX-deelgebieden Noordzeekanaal, Metropoolregio Amsterdam, Groene Hart en Zuidelijke Randstad.
- De provincies Noord-Holland en Zuid-Holland werken aan de uitvoering van maatregelen uit de provinciale plannen voor het landelijk gebied. Als de waterbelangen daarin een grote rol spelen, werken we hier actief aan mee.
- We beïnvloeden actief de provinciale en landelijke beleidsdocumenten en beheerprogramma's. In 2027 betreft dat de Nota Ruimte, het Nationaal Waterprogramma en de provinciale waterbeheerprogramma's.
- We denken actief mee met de provincie Noord-Holland bij het uitwerken van de omgevingsvisie tot concrete ruimtelijke uitwerkingen (met keuzes) per gebied. De provincie heeft nog niet beschreven hoe ze dat gaan doen.

Ambtelijk zijn we gestart met een aanvullend opleidingstraject om relatiemanagers en procesleiders meer inzicht te geven in het stelsel van de ruimtelijke ordening en de mogelijkheden van het beïnvloeden van besluitvorming daarin.

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnlandbrede thema's zijn opgenomen in de diverse bestuursprogramma's.

Programma

Bestuur, organisatie en dienstverlening

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Rogier van der Sande (calamiteitenzorg, communicatie), Jan de Vries (financiën), Marjon Verkleij-Lemmers (HRM, huisvesting, digitalisering), Henk Hazenoot (innovatie)
Directeur: Mariël Middendorp (bestuurszaken, concern control), Frank Hoevenaars (bedrijfsvoering)

Het programma Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD) creëert de randvoorwaarden voor een slagvaardige organisatie. In dit programmahoofdstuk leggen we de relatie met de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord. Een breder beeld over het huidige beleid, beleidsvoornemens, de stand van zaken van de Rijnlandse bedrijfsvoering en de rechtmatigheidsverantwoording is te raadplegen in paragraaf 4 ‘Bedrijfsvoering’.

Doelen WBP6

We streven naar een Rijnlandbrede sturing en ondersteuning gericht op het realiseren van de doelen uit het WBP6 en het coalitieakkoord, via een effectieve en efficiënte organisatie.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #21 t/m #25

Stand van zaken

De Rijnlandse besturing, organisatie en dienstverlening functioneert op een goed niveau en blijft in ontwikkeling, op vele terreinen tegelijk. Dat is nodig omdat we werken in een dynamische omgeving: we moeten blijven leren, groeien en vooruitkijken. Daarbij streven we naar een toonaangevend niveau binnen de waterschappen, waarbij we tegelijk blijven werken aan kostenbewustzijn, doelmatigheid en doeltreffendheid.

Kengetallen

Rijnland heeft ruim 975 mensen in dienst: 929 medewerkers, 879 voltijdsequivalenten (fte) en daarboven 48 fte inhuur. Organisatie breed zijn deze mensen aan het werk voor onder meer beleid, projecten, beheer, onderhoud, bedrijfsvoering, bestuur, organisatie en dienstverlening, met de bijbehorende faciliteiten.

Water in de wijk, Voorhout

Belangrijkste resultaten 2027

- We zetten blijvend in op aantrekkelijk werkgeverschap om onze positie als herkenbare en onderscheidende werkgever in de regio te versterken. Op die manier spelen we in op de arbeidsmarktkrapte en de verwachte toename in uitstroom door de AOW-leeftijd.
- We werven zorgvuldig en actief en sturen op een passend, toekomstbestendig personeelsbestand. Daarnaast sturen we op wendbaarheid en duurzame inzetbaarheid om de bestuurlijke ambities en de groeiende maatschappelijke opgaven waar te maken.
- We hebben aandacht voor diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en sociale veiligheid.
- We zetten veiligheid voorop door onze medewerkers en inhuurkrachten te beschermen. Daarnaast zorgen we voor betrouwbare, veilige en robuuste ICT en gaan we zorgvuldig om met persoonsgegevens.
- We versterken de fysieke toegangsbeveiliging, zetten in op weerbaarheid en bereiden ons voor op Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke). Hiermee bereiden we ons voor op het beperken van maatschappelijke ontwrichting bij verstoringen en schaarste.
- We werken toe naar een datagestuurd Rijnland onder het motto ‘digitaal voorop’ en investeren in digitale middelen, zoals de inzet en het gebruik van AI om onze processen slimmer in te richten en in kwaliteit te verhogen.
- We geven ondersteuning aan Rijnlandbrede onderwerpen.
- We werken aan een waterbewuste omgeving.

Totaal

Investeringen 2027: € 0,5 mln

Exploitatie 2027: € 60,4 mln

Wat is ons doel?

Een deel van de activiteiten van Rijnland is ondersteunend aan de hele organisatie. Activiteiten die niet specifiek onder een van de primaire bestuursprogramma's vallen, brengen we onder in het programma Bestuur, organisatie en dienstverlening. Deze activiteiten dragen bij aan hetzelfde doel: met een effectieve en efficiënte organisatie uitvoering geven aan WBP6 en het coalitieakkoord.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt.
2. We zetten veiligheid voorop.
3. We hebben aandacht voor digitale transformatie en datagestuurd werken.
4. We ondersteunen Rijnlandbrede onderwerpen.
5. We houden ook aandacht voor aanvullende doelen in het coalitieakkoord.

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt (#21, #22)

De bestuurlijke ambities en maatschappelijke opgaven vergen een toekomstbestendig personeelsbestand. Tegelijkertijd verwachten we de komende jaren een groeiende vraag naar medewerkers door AOW-uitstroom, een blijvend krappe arbeidsmarkt en veranderende eisen aan kennis en vaardigheden. In 2027 blijven we daarom inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap, persoonlijke ontwikkeling, loopbaanbewustzijn en digitaal verandervermogen.

We versterken onze zichtbaarheid als werkgever, bouwen voort op de ingezette arbeidsmarktcommunicatiestrategie, de campagne 'Het echte waterwerk', de nieuwe werken-bijwebsite en de verdere professionalisering van recruitment. Voor moeilijk vervulbare vacatures zetten we maatwerkinterventies in, zoals interne opleidingsklassen en het versneld ontwikkelen van junior medewerkers. Jong talent is een belangrijke doelgroep. Via campusrecruitment, stages, traineeships en samenwerking met scholen en universiteiten zorgen we voor een structurele instroom van starters en jonge professionals.

We werven actief en zorgvuldig. De norm voor de doorlooptijd van vacatures blijft maximaal zeventig dagen, en het binden en boeien van medewerkers blijft een belangrijke pijler van de HR-strategie. We streven naar een uitstroompercentage onder de 10%. Daarvoor zetten we strategische personeelsplanning in en brengen met HR-analyses de knelpunten in kaart. De inzichten benutten we voor maatregelen, samenwerkingen met recruitmentpartners en arbeidsmarktcampagnes. Ook blijven we sturen op een ziekteverzuimpercentage van maximaal 4%. Dat doen we door aandacht te houden voor preventie, werkdruk en tijdige begeleiding bij verzuim. Hiermee versterken we zowel het werkplezier als de continuïteit van het werk.

Als organisatie wil Rijnland een afspiegeling zijn van de maatschappij. Diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en sociale veiligheid vormen daarom belangrijke onderdelen van het HR-beleid. Het project Verschil Verrijkt werkt aan een cultuur waarin iedereen zich welkom, erkend en gewaardeerd voelt. In 2027 ligt de nadruk op verdere verankering hiervan in de organisatie. Daarnaast blijft Rijnland invulling geven aan de Wet banenafspraak. Het quotum voor participatiebanen is inmiddels behaald en we blijven ons inspannen voor passende werkplekken, waarmee we talent benutten en een maatschappelijke bijdrage leveren.

2. We zetten veiligheid voorop

De afgelopen jaren hebben we grote stappen gezet op het gebied van arboveiligheid, resulterend in een trede 3-certificaat op de Safety Culture Ladder. In 2027 zetten we in op effectieve communicatie over veiligheid- en gezondheidsbeleid, vertalen we dit beleid naar concreet gedrag en versterken we ons leiderschap op het gebied van veilig werken. We stimuleren het belang van eigenaarschap, onderlinge aanspreekcultuur en een proactieve leer- en verbetercyclus. Ook de fysieke toegangsbeveiliging brengen we naar een hoger niveau. Dit is noodzakelijk vanwege een toegenomen dreigingsniveau en de Wwke. Zie de paragraaf Weerbaarheid voor verdere toelichting hierover.

Op het gebied van privacy en digitale veiligheid werken we aan een betrouwbare, veilige en robuuste ICT-omgeving. De algemene verordening gegevensbescherming (AVG) heeft doorlopend onze aandacht. Burgers, medewerkers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens in veilige handen zijn. Daarbij is interne bewustwording een belangrijk aandachtspunt. Rijnland groeit naar een privacy-volwassenheidsniveau 4, waarbij we voldoen aan de wet- en regelgeving en actief anticiperen op wijzigingen. We bewaken onze digitale en cyberrisico's continu en bouwen voort op de nota 'Digitaal op koers'. We werken aan een betrouwbare, veilige en robuuste ICT waarin de organisatie en IT integraal samenwerken aan de digitale transformatie. Zo blijven we digitaal weerbaar.

3. We hebben aandacht voor digitale transformatie en datagestuurd werken

De snelle ontwikkelingen in digitalisering raken ook ons waterschap: data geven nieuwe inzichten en AI helpt ons met het verhogen van onze productiviteit. We werken toe naar een datagestuurd Rijnland onder het motto 'digitaal voorop', zoals past bij de bestuurlijk vastgestelde visie voor de digitale transformatie. We investeren in digitale middelen waarmee we onze processen slimmer inrichten en in kwaliteit verhogen. Daarbij kijken we niet alleen naar financiële mogelijkheden, maar ook naar maatschappelijke meerwaarde.

In 2025 koos het college het ambitieniveau 'innovatiebouwer' voor het AI-gebruik binnen de organisatie – een ambitieus maar gebalanceerd midden tussen de niveaus 'gelegenheidsinnovator' en 'innovatieleider'. Om aan deze ambitie te voldoen investeren we in 2027 in digitale innovaties en versterken we het digitaal verandervermogen en de digitale vaardigheden van alle medewerkers. Dit is van cruciaal belang gezien de vergrijzing en de noodzaak om als organisatie relevant te blijven in een snel veranderende wereld.

4. We ondersteunen Rijnlandbrede onderwerpen (#23, #24 en #25)

Door doelgerichte samenwerking met de markt geeft Rijnland invulling aan goed en professioneel opdrachtgeverschap (#23). In 2027 focussen we daarom op meer transparantie, voorspelbaarheid en samenwerking, met als kader de visie 'Rijnland en de Markt' die we dit jaar herzien. We bieden heldere kaders, voeren de regie en benutten kennis, innovatie en duurzame oplossingen van marktpartijen, waaronder lokale opdrachtnemers. Daarbij kiezen we voor contract- en samenwerkingsvormen die passen bij de opgave, risico's en gewenste marktbetrokkenheid. In een krappe markt investeren we actief in samenwerking en afstemming, onder meer via de jaarlijkse marktdag.

Met publiekscommunicatie vergroten we de zichtbaarheid van het werk van Rijnland en werken we aan een waterbewuste omgeving (#24). We informeren inwoners over onze taken en uitdagingen, en wat zij hier zelf in kunnen doen. In aanloop naar de waterschapsverkiezingen voeren we van september 2026 tot begin 2027 een online publiekscampagne en vanaf februari 2027 voeren we in regionaal de landelijke verkiezingscampagne voor de waterschappen uit. Na de verkiezingen blijven we investeren in de zichtbaarheid van Rijnland. We koppelen actuele onderwerpen aan onze taken en opgaven, zodat inwoners beter begrijpen wat we doen en waarom dat belangrijk is.

Nieuwe ontwikkelingen, zoals het gebruik van drones voor het opsporen van exotische planten of het uitvoeren van dieptemetingen kunnen ons werk duurzamer, beter en efficiënter maken. Ook participeren we in het project Meegroeidijk om te onderzoeken of we bagger kunnen toepassen voor het versterken van waterkeringen (zie het programmahoofdstuk Waterveiligheid). Door integraal te werken en meerdere disciplines te betrekken, versterken we ons innovatief vermogen (#25). We stimuleren en verankeren innovatie zoveel mogelijk in ons reguliere werk en in de bijbehorende bestuursprogramma's. Daarnaast benutten we het stimuleringsbudget voor innovatie voor initiatieven zonder regulier budget.

Onder programma BOD vallen ook de calamiteitenorganisatie en de Wet open overheid (Woo). Over de Woo leest u in de openbaarheidsparagraaf (p. 150). Beide zijn actuele en essentiële thema's. Met de eigen calamiteitenorganisatie is Rijnland voorbereid op mogelijke calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voor doen. Denk aan watertekorten of overstromingen, maar ook aan waterkwaliteitsincidenten zoals illegale lozingen of incidenten op een van de afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). In 2027 werken we aan een weerbare calamiteiten-organisatie, die ook bij langdurige, regionale of landelijke verstoringen haar werk kan blijven uitvoeren.

5. We hebben aandacht voor aanvullende doelen op het coalitieakkoord

In aanvulling op het coalitieakkoord en vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wwke startte in 2026 het programma Weerbaarheid. Het programma stelt Rijnland in staat haar kerntaken onder uiteenlopende omstandigheden zo goed en lang mogelijk voort te zetten. Dit om maatschappelijke ontwrichting bij verstoringen en schaarste te beperken. In 2027 brengen we de kritieke processen met bijbehorende infrastructuur, functies en leveranciers in kaart. Ook stellen we een integraal bedrijfscontinuïteitsplan op en identificeren we de maatregelen die we vanaf 2027 implementeren.

In 2026 stelden we het participatiebeleid op en werkten dat uit in een participatieverordening, die per 1 januari 2027 ingaat. Participatie van direct belanghebbenden bij een project of beleidsontwikkeling vormt al jaren een structureel onderdeel van ons werk: het draagt bij aan het werken voor en met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. De verordening legt vast wat zij van Rijnland mogen verwachten op het gebied van participatie.

Financieel

BOD, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bruto investeringen	1,8	1,4	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	59,9	63,9	70,1	70,9	72,3	73,5	75,1
Exploitatiebaten	9,5	9,6	9,6	9,8	10,2	10,5	10,7
Netto exploitatiekosten	50,4	54,3	60,4	61,1	62,1	63,0	64,5

Investeringen

Het programma BOD heeft een investeringsbudget van € 0,5 mln in het jaar 2027. De belangrijkste investeringsuitgaven voor 2027 zijn het vervangen van de hardware van de liften op het hoofdkantoor (€ 0,4 mln) en het renoveren en verduurzamen Gemeenlandshuis Spaarndam (€ 0,1 mln).

Exploitatie

De belangrijkste netto exploitatiekosten in 2027:

- Bestuur, bestuursondersteuning, externe communicatie en bestuurlijke en juridische zaken € 14,4 mln
- Interne faciliteiten/huisvesting, inclusief autolease € 10,9 mln
- Comptabiliteit, control en financieel beleid € 9,4 mln
- Personeels- en organisatiebeleid, inclusief centraal management € 8,4 mln
- Heffen en invorderen Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) € 7,6 mln
- Gebiedsgerichte plannen, calamiteitenplannen, plannen van derden en calamiteitenbestrijding watersystemen € 4,6 mln
- Kwaliteitszorg, arbeidsomstandigheden en milieuzorg, organisatiebeleid en beheer € 4,3 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2027 per saldo met € 6,1 mln ten opzichte van de actuele begroting 2026. Deze stijging betreft grotendeels structurele kosten. Het totaal is als volgt te verklaren.

€ 6,1 mln hogere kosten:

- € 0,2 mln lagere kapitaallasten
- € 1,0 mln hogere IT-kosten, voornamelijk door hogere kosten voor software en uitbesteding van ICT-diensten
- € 0,3 mln hogere bijdrage aan het Waterschapshuis (hWh): in 2026 viel deze bijdrage incidenteel lager uit; daarnaast dragen we de komende jaren extra bij aan de Nederlandse Digitalisering Strategie (NDS)
- € 0,7 mln hogere deelnemersbijdrage BSGR
- € 1,7 mln hogere indirecte kosten voor extra formatie (10,6 fte voor informatiesecurity en salarisadministratie; 4 fte voor weerbaarheid)
- € 2,5 mln hogere indirecte kosten door een verschuiving van indirecte kosten over de programma's
- € 0,4 mln lagere kosten aan CSF (Centrale Salarisadministratie Functioneel Beheer): in september 2026 is de samenwerking gestopt
- € 0,2 mln lagere onderhoudskosten door incidentele uitgaven in 2026
- € 0,2 mln hogere kosten voor onderzoek
- € 0,5 mln overige mutaties

€ 0,0 mln hogere opbrengsten:

- € 0,5 mln hogere bijdrage I&A-samenwerking vanuit Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), samenhangend met de hogere IT-kosten
- € 0,4 mln lagere personeelsbaten doordat we minder medewerkers detacheren naar andere organisaties zoals UvW en hWh
- € 0,2 mln minder activeren uren
- € 0,1 mln overige mutaties

Deel II
Financiële begroting

Portefeuillehouder: Jan de Vries
Hoofd Financiën: Gerard Kruger

Financieel beleid en financiële uitwerking

Rijnland financieel toekomstbestendig

In dit hoofdstuk volgen het financiële beleid en de financiële uitwerking van de Begroting 2027 en het Meerjarenperspectief 2027-2031. We houden in 2027 vast aan de inhoudelijke doelen en ambities uit het coalitieakkoord en het WBP6 en aan de financiële doelen uit het coalitieakkoord. Om Rijnland financieel toekomstbestendig te houden onderscheiden we vier pijlers, zoals op deze pagina afgebeeld. Hieronder gaan we daar dieper op in.

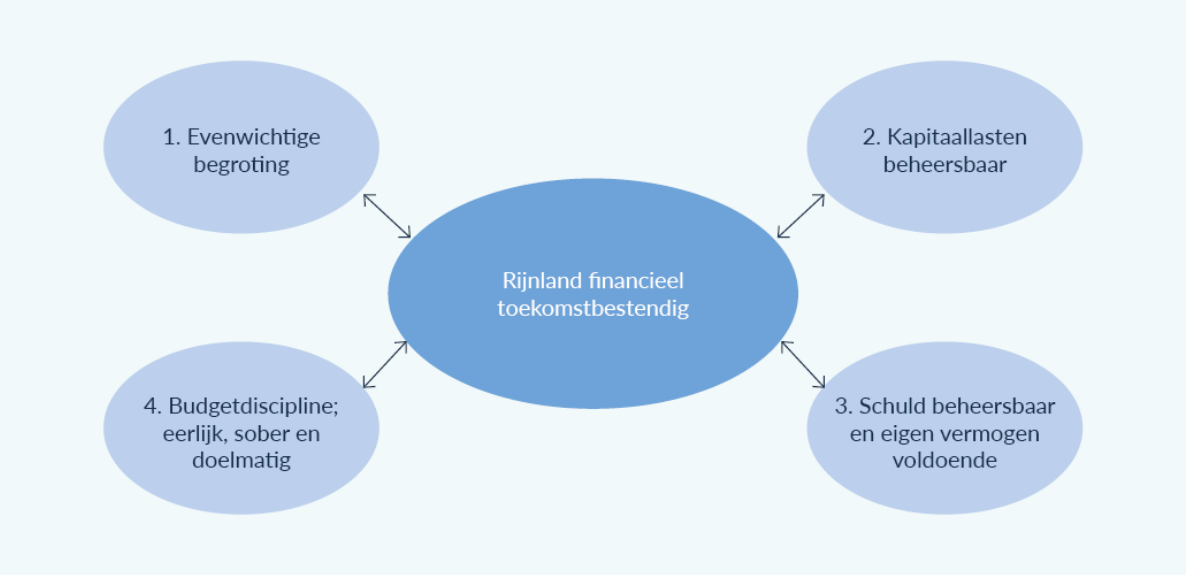

Pijler 1: Evenwichtige begroting

Een evenwichtige begroting wil zeggen dat we de jaarlijkse lasten dekken door de jaarlijkse baten. De term die de toezichthouder hiervoor hanteert, is een structureel sluitende begroting. Rijnland kent een realistische begroting: al jaren is de voorspellende waarde van de begroting groot. We wijken in onze jaarrekeningen niet veel af aan de lasten- en batenkant van de begroting. Onze accountant is daar tevreden over en dat willen we zo houden.

We houden vast aan een lastendrukstijging van 8% voor 2027

Met onze aanpak bij het coalitieakkoord (voorjaar 2023) kwamen we uit op een lastendrukstijging van 8% in 2027. Met deze lastendrukstijging bereiken we ondanks de ontwikkelingen en kostenstijgingen sindsdien nog steeds dat de jaarlijkse lasten gedekt zijn door de baten. Voor de jaren na 2027 blijven we consistent in ons rekenkundig uitgangspunt en rekenen we met een lastendrukstijging van 5%.

Zie toelichting 1 voor de tarieven en praktijksituaties bij de lastendrukstijging van 8%-5%-5%-5%-5%over de jaren 2027-2031.

We krijgen een structureel sluitende begroting

De structurele baten staan bij Rijnland evenwichtig tegenover de structurele lasten. Vanaf 2027 storten we alle opbrengsten van vastgoedverkopen in de reserve schuldreductie. Voor de grote vastgoedverkopen gold dat al vanaf 2025, en vanaf 2027 worden ook de kleine vastgoedverkopen niet meer als algemeen dekkingsmiddel gebruikt. Daarnaast zorgt een structureel positief resultaat ervoor dat we reserves kunnen opbouwen en voor dat gedeelte minder afhankelijk zijn van schuld voor de financiering van onze projecten. Daarmee voldoen we aan de eisen van een evenwichtige begroting, wat belangrijk is voor ons en voor onze toezichthouders: de provincies Noord- en Zuid-Holland.

Toetsing aan coalitieakkoord

#26: Een verantwoorde, toekomstgerichte lastendrukontwikkeling:

- V Het is gelukt om de groei van belastingomvang in 2027 te beperken tot 8%.
- V Het is gelukt om zorg te dragen voor een toekomstgerichte verantwoorde lastendrukontwikkeling.

Pijler 2: Kapitaallasten beheersbaar

We blijven bestuurbaar

Het overgrote deel van onze exploitatiekosten ligt langdurig vast. Het gaat daarbij om rente en afschrijving (kapitaallasten), personele lasten (dienstverbanden), meerjarencontracten voor energie, inkoop van grondstoffen en slibverwerking en de kosten van verbonden partijen, onderhoud en beheer. Circa 26% van de begroting bestaat uit rente en afschrijving van onze investeringsprojecten. Als een uitvoeringskrediet eenmaal is goedgekeurd en het investeringsproject gestart, zijn de daaruit volgende kapitaallasten niet meer beïnvloedbaar. Door het aandeel van de kapitaallasten in onze begroting onder 34% te houden blijft de bestuurlijke ruimte bestaan.

We blijven binnen onze norm

De kapitaallasten gaan de komende jaren stijgen als gevolg van zowel het groeiende investeringsvolume als de rente. In de jaren 2027 tot en met 2031 blijven we desondanks onder onze norm van 34%.

We nemen meer in exploitatie in plaats van te activeren

De VV stelde in 2024 de Nota Vaste Activabeleid vast, waarin staat dat we het activeren van de personele lasten afbouwen. Eerder stopten we hier al mee in het programma Waterketen (uitgezonderd de grote projecten). In deze begroting stoppen we met het activeren van de personele lasten in de Watersysteemprogramma's. Daardoor activeren we nu alleen nog personele lasten voor de grote projecten, zoals Haarlem Waarderpolder.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid

V Het is gelukt om het aandeel kapitaallasten (rente en afschrijving) in de begroting en meerjarenperspectief op maximaal 34% te houden t.o.v. de jaarlijkse belastingomvang. Wel moeten we de hoogte van het investeringsvolume en de rente nauwlettend in de gaten houden.

Pijler 3: Schuld beheersbaar en eigen vermogen voldoende

We versterken onze reserves, met het oog op de toekomst

De investeringen zullen de komende jaren sterk stijgen en die zullen voor een groot deel worden gefinancierd met geleend geld. Met de lastendrukstijging van 8%-5%-5%-5%-5% versterken we de reserves gedurende de gehele MJP-periode. Dit is zodanig dat de schuld ten opzichte van onze belastingopbrengsten in 2027 onder de norm van 300% blijft. De geraamde lastendrukstijging voor de periode daarna volstaat niet om onder deze norm te blijven, maar over zowel de lastendrukstijging als de norm kan een volgend bestuur een besluit nemen.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid – we beheersen de schuldenpositie

- We laten de schuld niet hoger oplopen dan circa driemaal de jaarlijkse belastingopbrengst (300%). Dit lukt in deze bestuursperiode die loopt tot 2027, maar niet in de volgende bestuursperiode.

V We lenen alleen voor investeringsprojecten, niet om tekorten in de exploitatiebegroting op te lossen.

V We laten financiële meevallers, zoals hoger dividend van de Nederlandse Waterschapsbank en eventuele meeropbrengst van belastingheffing, toevloeien naar de egalisatiereserves in tegenstelling tot andere jaren in de reserve schuldreductie.

V In het coalitieakkoord spraken we af om de bestemmingsreserve schuldreductie in stand te houden. Vanaf 2025 wordt deze reserve weer aangevuld, namelijk met de opbrengsten die we verwachten te krijgen van grote vastgoedverkopen. Per 2027 zullen ook de opbrengsten uit de kleine vastgoedverkopen de reserve aanvullen. Hierdoor groeit de financiële ruimte om de schuldenpositie verder te verbeteren.

Pijler 4: Budgetdiscipline: eerlijk, sober en doelmatig

We blijven scherp op waar we kosten kunnen vermijden

Als laatste is het verstandig omgaan met gemeenschapsgeld door het ambtelijk apparaat een belangrijke factor, dit heeft alles te maken met houding en gedrag. Kopen we slim in, blijven we binnen de door de VV geautoriseerde budgetten en gaan we efficiënt en effectief met onze middelen om? Met name dit aspect blijven het college en directieteam nauwlettend bewaken. Aspecten die bijdragen aan het gewenste gedrag zijn verwachtingenmanagement, voorbeeldgedrag, draagvlak creëren en transparantie, bespreekbaarheid en sanctioneerbaarheid van afspraken en regels.

Toetsing aan coalitieakkoord

#28: Eerlijke verdeling van kosten – wederkerigheid

- V We vragen bij nieuwe projecten om een eerlijke bijdrage van belanghebbende partijen.
- V We lobbyen richting het Rijk en provincies voor het vrijmaken van gelden, onder meer uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), en een eerlijke kostenverdeling.
- V We spreken het Rijk en provincies aan op hun verantwoordelijkheid in het vrijmaken van de benodigde gelden. Een andere verdeling van de ruimte mag niet leiden tot het zomaar verleggen van de kosten naar het waterschap of een categorie belastingbetalers wanneer hier geen duidelijk voordeel tegenover staat.
- V De balans in de kostenverdeling tussen de verschillende belastingcategorieën is zoveel mogelijk overeind gehouden bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel (2026) en actualisering van de Rijnlandse kostentoedelingsverordening (2025).

Groen en water in de stad, Leiden

Conclusie

Bij de begrote lastendrukstijging versterken we de reserves, ontstaat de financiële ruimte om te investeren en voldoen we, op basis van de informatie die we nu hebben, in 2027 aan alle normen, al dan niet door onszelf gesteld. De geraamde lastendrukstijging voor de periode daarna volstaat niet om onder deze norm te blijven, maar over zowel de lastendrukstijging als de norm kan een volgend bestuur een besluit nemen.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Pijler 1. Lastendrukstijging	9,5%	8,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%
Pijler 1. Belastingopbrengsten (in mln)	337	359	377	395	415	436
Pijler 2. Totale kapitaallasten (in mln)	86	92	94	108	113	124
Pijler 2. Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	26%	26%	25%	27%	27%	28%
Pijler 3. Totale schuldenpositie (in mln)	954	1.013	1.159	1.258	1.372	1.460
Pijler 3. Eigen vermogen (in mln)	75	95	111	134	149	173
Pijler 3. Schuld 31/12 % van de belastingopbrengsten	283%	282%	308%	318%	330%	335%

Rekenkundige uitgangspunten

In deze toelichting vindt u de Rijnlandbrede rekenkundige uitgangspunten zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2026 over onder meer prijzen, rente, belastingeenheden en kengetallen voor heffen en invorderen. Dit alles vergeleken met de Begroting 2026 en MJP 2026-2030.

Rekenkundige uitgangspunten

1. **Concernbrede korting:** op de prognose van investeringsprojecten en de berekening kapitaallasten is 5% concernbrede korting op zowel onderhanden als toekomstig werk in het begrotingsjaar berekend. Voor de jaren na het begrotingsjaar is dat 10% op onderhanden werk en 25% op toekomstig werk. In tegenstelling tot voorgaande begroting is daarmee ook een korting van 5% in het begrotingsjaar gehanteerd op de kapitaallasten.
2. **Rente:** Bij de berekening van de rentelasten is voor 2027-2031 uitgegaan van de volgende rentepercentages: bestaande langlopende geldleningen 2,1% (t.o.v. 2,1% in Begroting 2026 en MJP 2026-2030), kortlopende leningen 2,4% (2,1% in Begroting 2026 en MJP 2026-2030) en langlopende geldleningen 3,7% (3,4% in Begroting 2026 en MJP 2026-2030).
3. **Inflatie:** Voor het kleine gedeelte van exploitatiekosten, niet zijnde personeelskosten of kapitaalslasten, en die niet meerjarig zijn vastgelegd, is met 2% inflatie (streeflijn Europese Centrale Bank) minus 1%-punt efficiencykorting gerekend. Bij de Begroting 2026 en MJP 2026-2030 is voor het begrotingsjaar de verwachte prijsindex materiële overheidsconsumptie (IMOC) op basis van de macro economische verkenningen van het Centraal Planbureau gebruikt (2,1% voor 2026). De investeringen (onderhanden en toekomstig werk) zijn vanaf deze begroting en MJP in principe eenduidig met de exploitatie geïndexeerd.
4. **Loon en andere personele kosten:** Er is met een jaarlijkse cao-stijging van 2,5% gerekend. Bij de Begroting 2026 en MJP 2026-2030 lag de cao voor 2026 al vast; toen is gerekend met 4,1%.
5. **Doorzichten lange termijn:** We rekenen na deze coalitieperiode (vanaf 2028) met een lastendrukstijging van 5% per jaar, net zoals in de vorige meerjarenperspectieven. Dit is een rekenkundige aanname. Het kan nodig zijn om deze aanname in de nieuwe bestuursperiode te herzien, afhankelijk van bestuurlijke keuzes die dan worden gemaakt.

Belastingeenheden

1. **Ingezetenen:** Het aantal woonruimten neemt met 6.000 per jaar toe, gebaseerd op de belastingbestanden van de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR).
2. **Gebouwd:** in 2027 wordt voor de tweede keer verplicht onderscheid gemaakt tussen woningen en panden zonder woonbestemming (met name bedrijfspanden). De basis voor de berekening is de waardestijging in 2025. Ook in dat jaar steeg de waarde van woningen harder dan van niet-woningen. De woningen stegen gemiddeld 6,4% in waarde en de andere panden gemiddeld met 2,1%. Daarnaast is rekening gehouden met een volumeontwikkeling voor woningen met 2,2% en niet-woningen met 6,6%. Ook dit is gebaseerd op gegevens van de BSGR. Voor de jaren 2028 en volgende wordt een voorzichtige stijging aangenomen van 2% in waarde en 1% in volume.
3. **Ongebouwd en natuur:** Het tarief voor deze categorieën is gebaseerd op het aantal hectaren. Het areaal is gelijk gehouden aan 2026 wegens het ontbreken van actuelere informatie dan wat adviesbureau TAUW in 2025 nog nauwkeurig heeft bepaald. Voor de jaren 2028 en volgende wordt een areaalvermindering van 100 ha per jaar aangehouden wegens verdergaande verstedelijking van het beheergebied van Rijnland.
4. **Zuiverings- en verontreinigingsheffing:** Het aantal vervuilingseenheden van woonruimten is sterker gestegen dan verwacht, terwijl het aantal vervuilingseenheden van bedrijfspanden ook licht is gegroeid. Daarom is het aantal aangepast aan actuele informatie van de BSGR. Voor de jaren 2028 en volgende gaan we uit van een groei van per saldo 5.000 vervuilingseenheden per jaar.
5. **Kwijtschelding:** In 2027 wordt rekening gehouden met 34.000 huishoudens (was in 2026 ook 34.000) voor de omslag ingezetenen en 60.000 vervuilingseenheden (v.e.) voor woningen (gelijk aan 2026).
6. **Oninbaar:** In 2027 wordt rekening gehouden met het niet betalen door 3.000 ingezetenen, 1.600 v.e. bedrijven en 7.000 v.e. woningen (alleen het aantal v.e. bedrijven is in 2027 met 100 verhoogd).

Onderstaande tabel toont het totaalaantal belastingeenheden, rekening houdend met aandeel oninbaar en kwijtschelding.

Categorie	Eenheid	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Omslag Ingezetenen	Woonruimte	544.000	553.000	559.000	565.000	571.000	577.000
Omslag Gebouwd	WOZ-waarden x € 1 mln	348.026	378.856	390.222	401.929	413.986	426.406
Omslag Ongebouwd Overig	Hectare	68.200	68.200	68.100	68.000	67.900	67.800
Omslag Natuur	Hectare	21.200	21.200	21.200	21.200	21.200	21.200
Zuiverings- en verontreinig-ingsheffing	Vervuilingseenhe-den incl. directe lozers 4.000 v.e.	1.565.500	1.587.400	1.592.400	1.597.400	1.602.400	1.607.400

Kengetallen heffen en invorderen

Rijnland heeft sinds 2011 de heffing en invordering uitbesteed aan de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland. De indicatoren voor 2027 zijn:

Indicatoren	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Perceptiekosten (% belastingopbrengst)	1,9%	1,8%	1,8%
Bedrag oninbaar (€)	1.303.828	1.303.655	1.388.610
Bedrag oninbaar (% belastingopbrengst)	0,41%	0,39%	0,39%
Bedrag kwijtschelding (€)	8.980.704	10.639.800	12.067.720
Bedrag kwijtschelding (% belastingopbrengst)	2,79%	3,20%	3,21%
Toegewezen kwijtscheldingsverzoeken (%)	82,0%	85%	85%
Kwijtscheldingsnorm	100%	100%	100%

Lasten en baten

De netto lasten van € 343,1 mln worden voor € 4,5 mln gedekt door dividendinkomsten en voor € 358,7 mln door belasting te heffen (een 8% lastendrukstijging t.o.v. de vastgestelde begroting 2026). Het verschil van € 20,1 mln wordt toegevoegd aan de algemene reserve, de egalisatiereserves en bestemmingsreserves (m.n. de reserve schuldreductie). Hiermee komt de algemene reserve op de 5% van de netto exploitatielasten.

Overzicht van lasten en baten per programma, in € mln

Omschrijving, bedragen in € mln	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Waterveiligheid								
Exploitatielasten	43,7	46,5	50,7	4,2	52,4	55,3	73,9	77,6
Exploitatiebaten	2,9	2,2	2,4	0,3	2,5	2,5	2,5	2,5
Netto exploitatiekosten	40,7	44,4	48,2	3,9	49,9	52,8	71,4	75,1
Voldoende water								
Exploitatielasten	87,4	98,6	104,9	6,3	108,9	105,7	108,0	111,2
Exploitatiebaten	4,8	5,7	6,6	0,9	4,7	4,7	4,8	4,8
Netto exploitatiekosten	82,6	92,9	98,3	5,4	104,2	101,0	103,2	106,3
Schoon en gezond water								
Exploitatielasten	19,0	19,9	21,9	2,0	24,6	27,8	29,1	29,9
Exploitatiebaten	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto exploitatiekosten	18,9	19,9	21,9	2,0	24,6	27,8	29,1	29,9
Waterketen								
Exploitatielasten	118,4	129,5	131,9	2,3	132,2	140,1	143,9	149,3
Exploitatiebaten	12,5	7,8	17,5	9,8	7,4	6,8	6,0	8,5
Netto exploitatiekosten	105,9	121,8	114,4	-7,4	124,8	133,3	137,9	140,8
BOD								
Exploitatielasten	59,9	63,9	70,1	6,1	70,9	72,3	73,5	75,1
Exploitatiebaten	9,5	9,6	9,6	0,0	9,8	10,2	10,5	10,7
Netto exploitatiekosten	50,4	54,3	60,4	6,1	61,1	62,1	63,0	64,5
Totaal netto exploitatiekosten	298,5	333,2	343,1	10,0	364,6	377,1	404,6	416,7
Dekkingsmiddelen								
Dividenden en overige inkomsten	-4,3	-4,6	-4,5	0,1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-2,6	-4,8	-1,5	3,2	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven	3,4	9,6	2,5	-7,1	6,2	13,0	6,0	27,5
Toevoegingen bestemmingsreserves	3,2	2,1	18,6	16,5	9,6	9,5	8,0	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	1,9	1,2	0,6	-0,7	0,9	0,6	1,4	0,6
Resultaat	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	309,8	336,7	358,7	22,0	376,6	395,5	415,3	436,0

Algemene dekkingsmiddelen/belastingopbrengst

De totale geraamde belastingopbrengst is € 358,7 mln en wordt voor € 154,7 mln euro opgebracht door de zuiveringsheffing en voor € 203,6 mln door de watersysteemheffing. In toelichting 4 zijn de baten en lasten per watertaak weergegeven. We rekenen op € 4,5 mln dividend van de Nederlandse Waterschapsbank.

In 2027 betalen we geen vennootschapsbelasting, ramen we € 0 voor onvoorzien, is het saldo van de financieringsfunctie € 0.

Bedragen in € mln

Omschrijving	Jaar-rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Opbrengst ingezetenen	73,3	88,6	100,7	12,1	106,9	111,7	121,5	128,9
Opbrengst gebouwd	75,9	86,4	93,1	6,7	98,6	104,8	110,8	117,9
Opbrengst ongebouwd/overigen	5,7	7,5	7,9	0,4	8,7	9,1	10,0	10,3
Opbrengst wegen	3,9	1,8	1,9	0,1	2,0	2,2	2,4	2,4
Opbrengst natuur	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	29,2	30,1	29,8	-0,3	30,7	32,0	32,5	33,5
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	120,1	121,7	124,9	3,2	129,2	135,1	137,6	142,4
Opbrengst verontreinigingsheffing	1,7	0,6	0,4	-0,2	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal	309,8	336,7	358,7	22,0	376,6	395,5	415,3	436,0
Dividenden en overige inkomsten	-4,3	-4,6	-4,5	0,1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-2,6	-4,8	-1,5	3,2	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven	3,4	9,6	2,5	-7,1	6,2	13,0	6,0	27,5
Toevoegingen bestemmingsreserves	3,2	2,1	18,6	16,5	9,6	9,5	8,0	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	1,9	1,2	0,6	-0,7	0,9	0,6	1,4	0,6
Resultaat	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	11,2	3,5	15,6	12,0	12,0	18,4	10,7	19,4
Totaal gedekt: saldo lasten en baten	298,5	333,2	343,1	10,0	364,6	377,1	404,6	416,7

Investeringen

Uit de tabel hiernaast wordt duidelijk dat we in 2027 bruto € 159,4 mln gaan investeren. Voor een uitgebreider overzicht, zie toelichting 8.

Investeringsprojecten

Omschrijving, bedragen in € mln	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Onderhandenwerk	130,3	139,9	178,4	150,1	120,9	91,7
Toekomstig werk	0,2	19,6	95,1	84,8	142,6	185,4
Totaal bruto	130,5	159,4	273,5	235,0	263,5	277,1
Bijdragen derden	7,7	4,2	2,0	1,4	2,7	2,7
Bijdragen derden toekomstig werk	0,0	0,0	1,1	1,6	12,7	34,6
Totaal netto	122,8	155,2	270,3	232,0	248,1	239,8
Concernbrede korting	0,0	7,8	41,1	35,7	44,3	46,6
Netto na korting	122,8	147,5	229,2	196,3	203,8	193,2

Balans

De geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar is als volgt:

Balans per 1 januari 2027 tot en met 31 december 2031, in € mln

Omschrijving	Primo 2027	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030	Ultimo 2031
ACTIVA						
Vaste activa	1.035	1.115	1.277	1.399	1.528	1.640
Vlottende activa	43	48	42	44	43	46
Totaal activa	1.079	1.163	1.320	1.444	1.571	1.687
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	16	17	18	19	20	21
Bestemmingsreserve tariefegalisatie	43	45	51	64	70	98
Overige bestemmingsreserves	16	33	42	51	59	55
Totaal eigen vermogen	75	95	111	134	149	173
Voorzieningen	7	7	7	7	7	7
Vaste schulden	868	936	1.069	1.164	1.264	1.344
Totaal vaste passiva	950	1.038	1.187	1.305	1.420	1.524
Vlottende passiva	129	125	133	138	152	162
Totaal passiva	**1.079**	**1.163**	**1.320**	**1.444**	**1.571**	**1.687**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verwachting is dat we toegroeien naar € 1,6 miljard boekwaarde van vaste activa in 2031. De opgebouwde schuld die nodig is om de investeringen te kunnen doen bouwt naar verwachting op naar € 1,3 miljard in 2031. Om de schuldpositie beperkt te houden zal de benodigde reservepositie ook moeten groeien, naar € 173 mln in 2031.

Vanaf 2027 worden meer kosten die samenhangen met investeringen direct in het jaar van aangaan gedekt. Door het minder activeren wordt er minder aan de vaste activa toegevoegd. Aan de andere kant voegen we dan minder aan de reserves toe, omdat we de ruimte in de begroting gebruiken om de extra kosten in de exploitatie direct te dekken.

Deel III
Paragrafen

§ 1. Financiële positie

De paragraaf financiële positie besteedt aandacht aan de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, de reserves en voorzieningen en de financiële kengetallen.

§ 1.1 Financiering

Voor de financiering van de vaste activa maakt Rijnland gebruik van reserves en voorzieningen, en van langlopende geldleningen die in voorgaande jaren zijn afgesloten. Als deze middelen niet toereikend zijn, worden de vaste activa gefinancierd met kortlopende geldleningen, vlottende schuld en nieuwe langgeldleningen. Vlottende schuld bestaat uit het verschil tussen de kortlopende vorderingen en schulden. Het volgende overzicht laat de standen zien per 1 januari 2027 en 31 december 2027.

Bedragen in € mln

Omschrijving	Stand 1 januari 2027	Stand 31 december 2027
Te financieren vaste activa	1.028,0	1.107,2
Financiering		
Reserves	74,6	94,6
Voorzieningen	7,1	7,1
Kort vreemd vermogen	80,0	80,0
Bestaande langlopende geldleningen	867,9	818,4
Af te sluiten langlopende geldleningen 2027	n.v.t.	118,0
Netto vlottende schuld	-1,6	-10,9
Totaal financiering	1.028,0	1.107,2

Prognose kasgeldlimiet per kwartaal

Netto vlottende schuld 2027 per kwartaal, in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
primo maand 1	68,4	98,7	21,2	57,7
primo maand 2	78,8	65,1	20,3	83,8
primo maand 3	93,8	34,6	38,5	121,6

Foto pagina 88: Kunstwerk Artikel 1 van de Grondwet, hoofdkantoor Rijnland

Ruimte kasgeldlimiet in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld	80,3	66,1	26,7	87,7
Kasgeldlimiet (KGL)	87,3	87,3	87,3	87,3
Ruimte onder KGL	7,0	21,2	60,6	0,0
Overschrijding KGL	0,0	0,0	0,0	0,4

Berekening kasgeldlimiet, in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal	379,4	379,4	379,4	379,4
Percentage	23%	23%	23%	23%
Kasgeldlimiet	87,3	87,3	87,3	87,3

Het wettelijk kader is de Wet financiering decentrale overheden (Fido). Deze schrijft voor tot welk bedrag kortlopende geldleningen mogen worden afgesloten. Voor Rijnland betekent deze kasgeldlimiet dat in 2027 de kortgeldschuld gemiddeld per kwartaal maximaal € 87,3 mln mag bedragen (23% van het begrotingstotaal). Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de kasgeldlimiet niet langer dan twee kwartalen wordt overschreden. Door het afsluiten van langgeldleningen voorkomen we dat een overschrijding van de kasgeldlimiet te lang (meer dan drie kwartalen) aanhoudt.

Toetsing renterisiconorm

Ook moet Rijnland aan de renterisiconorm voldoen die in deze wet is beschreven. De renterisiconorm is ingevoerd om renterisico's te beperken. Rijnland voldoet hier ruim aan. Het af te lossen bedrag in 2027 ad € 54,9 mln op langlopende geldleningen blijft binnen de renterisiconorm van € 113,8 mln (30% van het begrotingstotaal).

Berekening renterisico, € mln

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Renteherzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aflossingen	54,9	55,3	64,7	72,7	81,3
Renterisico	54,9	55,3	64,7	72,7	81,3

Toetsing renterisiconorm, € mln

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Renterisiconorm (RRN)	113,8	113,8	113,8	113,8	113,8
Ruimte onder RRN	58,9	58,5	49,1	41,1	32,5
Overschrijding RRN	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Berekening renterisiconorm, € mln

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Begrotingstotaal 2027	379,4	379,4	379,4	379,4	379,4
Percentage	30%	30%	30%	30%	30%
Renterisiconorm	113,8	113,8	113,8	113,8	113,8

In het begrotingsjaar doen zich naar verwachting geen ontwikkelingen voor die ten opzichte van voorgaande jaren een relevante invloed uitoefenen op het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en de geldstromen. Daarom is het risicoprofiel van de Rijnlandse financiering laag. In de leningenportefeuille vaste schuld bevindt zich geen enkele lening met de mogelijkheid van renteherziening tijdens de looptijd. Rijnland loopt geen krediet, koers- en valutarisico's. Slechts forse wijzigingen in de aangenomen rentepercentages voor op te nemen en uit te zetten kort geld en/of lang geld kunnen het voorliggende begrotingsbeeld in negatieve of positieve zin beïnvloeden.

Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langgeldportefeuille bedraagt 2,1%. Rijnland streeft bij het aantrekken van vreemd vermogen naar een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa, met inachtneming van de financieringsvoorschriften. Conform het delegatiebesluit zijn dijkgraaf en hoogheemraden gemachtigd tot het aangaan van geldleningen. Op basis van de uitgangspunten uit het Treasurystatuut, de Nota Reserves en Voorzieningen en de huidige verwachtingen op de geld- en kapitaalmarkt hanteren we in deze begroting de volgende rentepercentages:

- af te sluiten langlopende geldleningen 3,70% (2026: 3,40%)
- af te sluiten kortlopende geldleningen 2,40% (2026: 2,10%)

Aan de eigen financieringsmiddelen en aan de netto vlottende schuld rekenen we geen rente toe.

Renteomslag

Er wordt pas overgegaan tot het aantrekken van externe financieringsmiddelen als de liquiditeitspositie van het waterschap daar aanleiding toe geeft. Mede gelet op het bovenstaande worden de beschikbare financieringsmiddelen niet aangewend voor financiering per project, maar voor de financiering van het gehele complex van vaste activa. Het omslagpercentage voor 2027 over de boekwaarde per 1 januari is 2,32% (tegenover 2,20% in 2026).

§ 1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Context

Sinds 2009 is risicomanagement vanuit een financieel perspectief opgenomen in wet- en regelgeving. Een overheidsinstantie als Rijnland behoort een risicoparagraaf op te nemen in begroting en jaarrekening. Deze heeft als doel een oordeel te geven of het Rijnlandse weerstandsvermogen voldoende bestand is tegen de mogelijke risicovolle gebeurtenissen die – al dan niet bewust – onvoldoende zijn begroot. De verdere kaders en hulpmiddelen staan in eerder vastgesteld beleid over risicomanagement, zoals de minimaal voorgeschreven ondergrens van de algemene reserve. In deze paragraaf lichten we de volgende soorten risico's en hun impact kort toe.

Strategische risico's

Dit zijn door het bestuur vrijwillig geaccepteerde risico's, gerelateerd aan de strategie en keuzes van het waterschap. De acceptatie ontstaat omdat we de opbrengsten van de strategie hoger inschatten dan de mogelijke nadelen van bijbehorende risico's.

Externe, niet beïnvloedbare risico's
Dit zijn risico's die zich grotendeels buiten de invloedsfeer van het waterschap bevinden, maar een enorme impact hebben. We kunnen ze niet voorkomen, maar we kunnen ons wel voorbereiden op de gevolgen ervan.

Interne, vermijdbare risico's
Bij interne risico's die in principe goed beïnvloedbaar zijn, is actief voorkómen meestal de beste aanpak. Het bekendste voorbeeld zijn de continuïteitsrisico's in routinematige operationele processen, zoals adequaat onderhoud van een installatie.

Restrisico's
Dit zijn risico's waarvan de mogelijke financiële gevolgen niet of niet volledig zijn gedekt in deze begroting en meerjarenraming. Mochten ze zich ondanks de genomen beheersmaatregelen voordoen, dan is het mogelijk om via de VV een beroep te doen op de algemene reserve.

2. Rijnlandse beleidslijn

Ieder waterschap is in feite een risicogestuurde én resultaatgerichte organisatie. Die handelswijze is verankerd in de missie van droge voeten en voldoende, schoon water. Risicobeheersing is bovendien een van de pijlers voor assetmanagement, naast prestatie- en kostenbeheersing. In risicogestuurd werken staat afwegen centraal. Niet alle belangen en activiteiten kunnen even zwaar meewegen in de besluitvorming. Er is een belang dat de laatste tijd aan betekenis heeft gewonnen: weerbaarheid en veerkracht – en dan niet alleen op financieel vlak.

De Rijnlandse organisatie is daarbij al jaren bezig om de basis verder op orde te brengen en te houden. We moeten blijven investeren om keringen te versterken, zuiveringen en poldergemalen te vernieuwen. De investeringen hiervoor zullen de komende vijf jaar boven een miljard euro uitkomen. Hoewel we liever geen concessies doen aan gestelde doelen en opgaven staan onder meer de KRW-doelen onder druk, net als het (tijdig) behalen van energie- en klimaatneutraliteit.

Ook ontstaan soms nauwelijks voorspelbare ontwikkelingen. Zo kunnen bevers net als bij de omliggende waterschappen voor tonnen aan schade zorgen en zijn exotische waterplanten moeilijk te bestrijden. Ook oplopende geopolitieke spanningen en onvoldoende helder rijksbeleid maken het er niet eenvoudiger op.

In deze begroting houden we rekening met beheersmaatregelen voor droogte, wateroverlast en de uiteenlopende gevolgen van klimaatverandering, zij het tot op zekere hoogte en in het besef dat er waarschijnlijk ook in 2027 weerrecords sneuvelen. Rekening houdend met deze risico’s is het ieder jaar ingewikkelder om concrete uitspraken te doen over de financiële robuustheid van het begrote weerstandsvermogen. De begroting is al met al een van de instrumenten waarmee we onze weerbaarheid en veerkracht zo goed mogelijk borgen.

Blauwe zaal gemeenlandshuis van Rijnland, Leiden

3. Risicobeheersmaatregelen 2027 en verder

Voldoende robuust in 2027
In financieel opzicht is de begroting over 2027 voldoende robuust. Een mogelijke, niet begrote inzet van de algemene en/of egalisatiereserves is echter nooit uitgesloten.

Na 2028 minder zekerheid
De wateropgaven en het op orde krijgen van de assets vergen grote investeringen. Deze zijn weliswaar 'maakbaar', maar ook afhankelijk van de capaciteit van de arbeidsmarkt en grond-, weg- en waterbouwmarkt. Dit spanningsveld van vraag (wateropgaven) en marktaanbod is zo evenwichtig mogelijk verwerkt in de meerjarenprognose. Een punt van aandacht is de verdere onderbouwing van de benodigde weerbaarheid van assets. In het kader van de Wwke wordt dit in 2027 nader uitgewerkt.

Wellicht hoger risicoprofiel
Mochten de omstandigheden leiden tot minder uitvoeringsinvesteringen dan begroot, dan zou de levenscyclus van minder risicovolle assets met aanvullend onderhoud desgewenst kunnen worden verlengd. In het besef dat continuïteitsrisico's enigszins hoger kunnen uitvallen dan de gewenste risicoprofielen. Dit speelt bij de meeste assetgroepen, met name regionale keringen, poldergemalen en waterketeninstallaties.

Mede daarom financiële reserves na 2028 op orde houden
De reserves worden de komende jaren opgehoogd om onder meer tegenwicht te bieden aan de hogere schuldpositie. De wateropgaven en assets vragen immers om grote investeringen die grotendeels met vreemd vermogen worden gefinancierd. Daar behoort een in verhouding groeiend eigen vermogen tegenover te staan.

En veerkracht blijven tonen!
Naast plannen zoals benoemd in deze begroting gaat Rijnland in 2027 oefenen met (calamiteiten)scenario's. Veerkracht moet in de praktijk zichtbaar zijn in situaties die daarom vragen, en we moeten kunnen herstellen na uiteenlopende disrupties, zoals regionale en langdurige stroomuitval. Veerkracht in de P&C-cyclus komt ook neer op het bijsturen en keuzes durven heroverwegen. Temporiseren ligt dan het meest voor de hand, gevolgd door extra onttrekken uit de reserves of nader versoberen in bestaande werkzaamheden. Rekening houdend met deze eventueel in te zetten veerkracht acht het college dit jaarplan **voldoende robuust**: alles overwegende is de organisatie op veel risico's voorbereid. Een overzicht van de meest actuele restrisico's staat in de bijlage onder toelichting 2.

§ 1.3 Reserves en voorzieningen

Onderstaande tabel toont de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen.

Omschrijving	Begin saldo 2027	Muta-ties 2027	Eind saldo 2027	Eind saldo 2028	Eind saldo 2029	Eind saldo 2030	Eind saldo 2031
Algemene reserves							
Algemene reserve watersysteembeheer	9,3	-0,3	9,1	9,7	10,1	10,4	10,6
Algemene reserve zuiveringsbeheer	7,0	0,8	7,8	8,3	8,5	9,6	10,0
Totaal algemene reserves	**16,3**	**0,6**	**16,9**	**18,0**	**18,6**	**20,0**	**20,6**
Bestemmingsreserves							
Egalisatiereserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve categorie ingezetenen	-1,2	0,5	0,1	1,9	7,0	10,1	16,7
Egalisatiereserve categorie gebouwd	16,5	0,1	17,2	18,4	24,3	25,7	30,7
Egalisatiereserve categorie ongebouwd/overige	0,3	-0,4	0,1	0,2	0,8	1,3	1,7
Egalisatiereserve categorie natuurterreinen	0,3	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Egalisatiereserve zuiveringsheffing	26,8	2,3	29,1	32,0	33,4	34,5	49,9
Totaal egalisatiereserves	**42,7**	**2,5**	**46,7**	**52,7**	**65,7**	**71,7**	**99,2**
Overige bestemmingsreserves							
Reserve subsidie natuurvriendelijke oevers	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Reserve frictiekosten SPP	0,8	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Reserve PFOS-saneringen	1,6	-0,2	1,4	1,3	1,1	1,0	0,8
Reserve baggerwerken	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve erfgoedpanden	4,0	-0,1	4,0	3,9	3,9	3,8	3,8
Reserve schuldreductie	7,1	12,2	17,8	19,2	20,7	21,7	22,7
Reserve vitaliteit	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Reserve kapitaallasten	2,0	5,0	7,0	15,0	23,0	30,0	25,0
Totaal overige bestemmingsreserves	**15,5**	**17,0**	**31,1**	**40,4**	**49,8**	**57,6**	**53,4**
Totaal eigen vermogen	**74,6**	**20,1**	**94,6**	**111,1**	**134,0**	**149,2**	**173,1**

Omschrijving	Begin saldo 2027	Muta-ties 2027	Eind saldo 2027	Eind saldo 2028	Eind saldo 2029	Eind saldo 2030	Eind saldo 2031
Voorzieningen							
pensioenvoorzieningen bestuur	6,8	-0,1	6,7	6,7	6,6	6,6	6,5
wachtgeldverplichtingen	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Voorziening RVU	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Totaal voorzieningen	**7,1**	**-0,1**	**7,1**	**7,0**	**7,0**	**6,9**	**6,9**
Totaal Reserves en voorzieningen	**81,7**	**20,0**	**101,7**	**118,2**	**141,0**	**156,2**	**180,0**

De volgende tabellen geven een overzicht van alle huidige reserves en voorzieningen. Voorstellen voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden altijd voorgelegd aan de VV.

Eigen vermogen

Algemene reserves

De algemene reserves bestaan uit een algemene reserve voor watersysteembeheer en een algemene reserve voor zuiveringsbeheer.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Algemene reserves	Zonder specifieke bestemming, dient als weerstands-vermogen	Buffer-functie	Als jaarlijks berekening of alg.res. aan 5%-eis voldoet, op basis daarvan eventueel voorstel tot toevoeging dan wel onttrekking	Min. per taak: 5% van de jaarlijkse netto exploitatiekosten Max: n.v.t.	N.v.t.

Egalisatiereserves

Voor watersysteembeheer zijn er voor alle omslagen egalisatiereserves en voor zuiveringsbeheer is er een egalisatiereserve voor de zuiveringsheffing.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Egalisatie-reserves	Het voorkomen van aanzienlijke fluctuaties van tarieven	Egalisatie-functie	Deze reserves worden aangevuld indien een overschot aan belasting is geïnd voor de categorie en aan deze reserves wordt onttrokken om aanzienlijke tariefstijgingen te voorkomen	Min: 0 Max: Er is geen maximale hoogte vastgesteld voor deze reserves	N.v.t.

Bestemmingsreserves

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers (NVO's)	Uitvoeren van Verordening subsidies NVO en vispaaiplaatsen	Beste-dings-functie	Jaarlijks wordt in begroting vastgesteld welk bedrag wordt toegevoegd; bij verstrekken van subsidie NVO wordt onttrokken	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
Erfgoedpanden	Onderhoud Gemeenlandshuis Leiden en Polderhuis Hoofddorp	Beste-dings-functie	Bij kosten voor instandhouding Gemeenlands-huis en Polderhuis wordt onttrokken; aan deze reserve wordt niet toegevoegd (gevoed door overdracht onderhoudsreserve 2019)	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
Frictiekosten	Bekostigen van strategische personeelsplanning (SPP)	Beste-dings-functie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan; onttrekkingen dienen als kostendekking bij uitstroom en dubbel salaris en voor creëren leerwerkplekken	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2017 Tot: n.v.t.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Vitaliteit	Het bekostigen van gezondheidsbevorderende maatregelen	Bestedingsfunctie	Eenmalige storting uit voormalig, door medewerkers opgebracht hulpfonds; onttrekkingen voor gezondheidsbevorderende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.n.b.
PFOS-saneringen	Bekostigen van saneringen PFOS-verontreinigingen op Schiphol	Bestedingsfunctie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan; onttrekkingen bij dekken van saneringskosten	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2010 Tot: n.n.b.
Schuldreductie	Uitvoering geven aan het verbeteren van de schuldpositie	Financieringsfunctie	De opbrengsten vastgoedverkopen wordt aan deze reserve toegevoegd; onttrekkingen voor schuldreducerende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.n.b.
Projectgebonden eigen bijdrage HWBP	Tekorten en overschotten t.o.v. de 10% projectgebonden eigen bijdrage egaliseren en om overschotten beschikbaar te houden voor subsidiabele kosten aan HWBP-projecten	Bestedingsfunctie	Overschotten dan wel tekorten van het HWBP-programma	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2024 Tot: n.n.b.
Kapitaallasten	Opvangen van hoge stijgingen van de kapitaallasten als gevolg van grote projecten	Egalisatie- en inkomensfunctie	A.d.h.v. de hoogte van de kapitaallasten wordt er jaarlijks vanuit de belastinginkomsten een bedrag toegevoegd aan deze reserve dan wel onttrokken zodra het meerjarenbeeld te veel verstoord wordt door de kapitaallasten	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2024 Tot: 2035

Toelichting functies

Egalisatiefunctie: Het voorkomen van aanzienlijke tariefffluctuaties

Bestedingsfunctie: Om besteed te worden, de besteding heeft een incidenteel karakter

Financieringsfunctie: Het financieren van kapitaallasten, zonder beroep te doen op de geld- en kapitaalmarkt

Inkomensfunctie: Het structureel onttrekken van gelden ter dekking van structurele lasten, zoals kapitaallasten

Vreemd vermogen

Voorziening

Onderdeel	Doel	Toevoegingen	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Wachtgeld- en pensioens-verplichtingen dagelijks bestuur	Bekostigen van uitgaven m.b.t. wachtgeld- en pensioenverplichtingen voor hoogheemraden	Eventuele toevoegingen worden gebaseerd op de jaarlijkse actuariële berekeningen. Onttrekkingen voor betaling van wachtgeld- of pensioenverplichtingen van hoogheemraden	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2009 Tot: n.v.t.
RVU	Bekostigen van uitgaven m.b.t. Regeling Vervroegde Uittreding	Eventuele toevoegingen worden gebaseerd op de jaarlijkse afgesproken regelingen met medewerkers die vervroegd uittreden. Onttrekkingen voor betaling van medewerkers die er gebruik van maken.	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze voorziening	Vanaf: 2026 Tot: n.v.t.

Algemene reserves

Om in 2027 te voldoen aan de norm voor de algemene reserve van 5% van de netto kosten voor egalisatie wordt er € 0,6 mln toegevoegd aan deze reserve. Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve verhoogd naar 5% van de netto kosten voor egalisatie (met respectievelijk € 1,1 mln, € 0,6 mln, € 1,4 mln, en € 0,6 mln).

Egalisatiereserves

In 2027 wordt per saldo € 2,5 mln toegevoegd aan de egalisatiereserves. In de jaren erna is er voldoende ruimte om deze reserves verder te voeden. De egalisatiereserve ‘omslag ingezetenen’ is begin 2027 negatief, maar zal met de toevoeging in 2027 weer een positief saldo krijgen.

Onttrekking aan overige bestemmingsreserves

In 2027 wordt € 1,3 mln onttrokken aan de reserve schuldreductie om de afbouw van het activeren van uren op de watersysteem programma's te dekken.

Structurele onttrekkingen aan reserves

Jaarlijks wordt € 0,15 mln onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen en € 0,05 mln aan de reserve erfgoedpanden.

Toevoegingen aan overige bestemmingsreserves

In 2027 wordt € 5,0 mln toegevoegd aan de reserve voor kapitaallasten (ten behoeve van het project Haarlem Waarderpolder). De toevoegingen voor 2028, 2029 en 2030 betreffen € 8,0 mln, € 8,0 mln en € 7,0 respectievelijk. Daarnaast wordt de reserve schuldreductie gevoed met de verwachte verkoopopbrengsten van vastgoedverkopen, waaraan vanaf 2027 ook de verkoopopbrengsten van de kleine vastgoedverkopen worden toegevoegd.

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan hoofdzakelijk uit pensioenvoorzieningen voor het dagelijks bestuur. Begin 2027 is de stand van de voorzieningen € 7,1 mln.

Droogtemaatregel 2026: dichtzetten Leidse Vaart, Heemstede

§ 1.4 Kengetallen

Als we de tarieven met 8% in 2027 verhogen:

- Kunnen we de gestegen lasten dekken met structurele baten;
- Blijft onze schuld in 2027 onder onze norm van 300%;
- Maken de kapitaallasten een beheersbaar deel uit van onze begroting.

Met de geraamde lastendrukstijgingen dekken de belastingopbrengsten de stijgende lasten. Er is sprake van een structureel positief resultaat waardoor we reserves kunnen opbouwen. Dit uit zich in het groeiende eigen vermogen en financiert samen met de schulden de hoge investeringen. Het effect van de hoge investeringen zien we ook terug in de oplopende schuldpositie die harder stijgt dan belastingopbrengsten. De verhouding tussen schuld en belastopbrengsten komt op die manier boven de eigen norm van 300% vanaf 2028. Desondanks blijft de schuld beheersbaar. Er is sprake van een structureel sluitend resultaat, de kapitaallasten ten opzichte van de belastingopbrengsten blijven binnen de norm en de reserves groeien.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Pijler 1. Lastendrukstijging	9,5%	8,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%
Pijler 1. Belastingopbrengsten (in mln)	337	359	377	395	415	436
Pijler 2. Totale kapitaallasten (in mln)	86	92	94	108	113	124
Pijler 2. Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	26%	26%	25%	27%	27%	28%
Pijler 3. Totale schuldenpositie (in mln)	954	1.013	1.159	1.258	1.372	1.460
Pijler 3. Eigen vermogen (in mln)	75	95	111	134	149	173
Pijler 3. Schuld 31 december % van de belastingopbrengsten	283%	282%	308%	318%	330%	335%

Netto schuldquote

De schuldpositie dreigt in de volgende bestuursperiode, na 2027, boven de door de VV vastgestelde norm van 300% uit te komen als wordt vastgehouden aan een lastendrukstijging van 5%. Een volgend college kan een besluit nemen over zowel de opgaven, de lastendrukstijging als de norm van 300%.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio (de kapitaallasten gedeeld door de belastingopbrengsten) lopen op naar 28% in 2031 en blijft daarmee onder de door de VV vastgestelde norm van 34%.

Wendbaarheid van de begroting

Als we de landelijke definitie gebruiken voor de wendbaarheid (de kapitaallasten gedeeld door de bruto exploitatiekosten) dan komen we op 24%.

Omschrijving, bedragen in € mln	2027	2028	2029	2030	2031
Totale kapitaallasten	92	94	108	113	124
Totale lasten	379	389	401	428	443
Wendbaarheid van de begroting t.o.v. de totale lasten	24%	24%	27%	26%	28%

EMU-saldo

In € mln, in toelichting 6 wordt het EMU-saldo verder toegelicht.

EMU-saldo	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-62,8	-59,3	-146,2	-99,0	-113,7	-88,6

§ 2. Assetmanagement

Inleiding

Voor het uitvoeren van onze kerntaken gebruiken wij assets: gemalen, keringen, zuiveringen en kapitaalintensieve infrastructuur. Rijnland bouwt, onderhoudt en beheert deze assets. De keuzes voor bouw en onderhoud van de assets voor de komende jaren doen we op basis van assetmanagementprincipes. Assetmanagement is een manier van werken die in het primaire proces wordt ingezet om onze assets gedurende de gehele levensduur op een kosteneffectieve wijze in te zetten ter realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. Samenhang tussen kosten, prestaties en risico's staat hierbij centraal.

Bestuurlijk kader

In de programmahoofdstukken eerder in deze begroting staan onze plannen voor waterveiligheid, het watersysteem en de waterketen. Dat betreft ook werkzaamheden aan onze assets, zoals het ophogen van waterkeringen, het vernieuwen van gemalen en het aanpassen van afvalwaterzuiveringsinstallaties. Het besluit Begroting en verantwoording waterschappen (BBVW) vormt het kader voor de begroting van de waterschappen en stelt een aparte paragraaf assetmanagement verplicht. In deze paragraaf beschrijven we daarom hoe Rijnland assetmanagement toepast en gaan we in op de kaders, de aanpak en de (financiële) consequenties. We proberen overlap met de programmahoofdstukken zoveel mogelijk te voorkomen.

Assetmanagement draait om het maken van keuzes, over de hele levensduur van een asset. Die maken we op basis van een afweging tussen prestaties, kosten en risico’s. De bestuurlijk vastgestelde risicomatrix geeft hiervoor het kader; de doelen staan in het Waterbeheerprogramma 6 (WBP6) en het coalitieakkoord. Per assetgroep kennen we een of meerdere beleidskaders.

Het maken van de keuzes verloopt volgens een vaste procedure, met als basis de technische levensduur en de actuele toestand van de assets. Hiervan maken we een praktisch programmeringsvoorstel, bijvoorbeeld door diverse werken slim in de tijd te combineren. Tenslotte toetsen we dit voorstel aan de beschikbare middelen. Het dagelijks bestuur stelt op basis hiervan een begroting op die wordt voorgelegd aan de verenigde vergadering die deze vervolgens vaststelt.

Hoe staan de assets ervoor en wat is er nodig om ze te laten voldoen?

1. Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken - programma Waterveiligheid

Rijnland beheert zo’n 53 kilometer aan primaire keringen en 1225 kilometer regionale keringen. Daarvan is 1100 kilometer genormeerd: over deze keringen rapporteren wij jaarlijks aan de provincies. De overige 150 kilometer betreft niet-genormeerde regionale keringen, die we dus niet meenemen in de toetsing en waarover we niet rapporteren aan de provincies. Het grootse deel van de keringen voldoet aan de normeringen. Voor de primaire keringen liggen we goed op schema om deze binnen de gestelde termijnen op orde te krijgen. Voor de regionale keringen ligt dit genuanceerder.

In 2024 voerden we een nieuwe toetsing uit, die we nu vertalen naar concrete afspraken met de provincies. De maatregelen die we nemen en de kosten hiervan staan in het programmahoofdstuk Waterveiligheid. Daarin kiezen we een gefaseerde, realistische en risicogestuurde aanpak: keringen die ver van de norm afwijken versterken we eerst. We blijven ook kritisch kijken naar de toetsresultaten. Nieuwe inzichten of gegevens kunnen ertoe leiden dat keringen die waren afgekeurd toch worden goedgekeurd of andersom. We sluiten aan bij de assetmanagementplanningen van derden en combineren projecten waar dat efficiënt is, bijvoorbeeld wanneer een provincie voor een vaarweg aan de slag gaat of een gemeente een weg opknapt.

2. Assetgroep watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen – programma's Voldoende water en Schoon en gezond water

Rijnland beheert 4 boezemgemalen, zo'n 350 poldergemalen en 12.000 kilometer aan watergangen, waarvan een deel tot het boezemstelsel behoort. Het boezemstelsel bestaat uit zo'n 652 benoemde onderdelen, waaronder grote wateren zoals de Oude Rijn, de Kagerplassen, de Westeinderplassen en de Leidse grachten. Daarnaast hebben we nog veel andere kunstwerken, zoals inlaten, duikers en stuwen.

Van het merendeel van deze assets weten we dat ze in goede staat verkeren, al ligt er met name bij de poldergemalen nog een stevige opgave. Van de assets met een opgave om ze in stand te houden, weten we welke maatregelen nodig zijn. Ook hier kiezen we voor een risicogestuurde, gefaseerde en realistische aanpak. In de hoofdstukken Voldoende water en Schoon en gezond water staat welke maatregelen we treffen en tegen welke kosten.

Een bijzonder onderdeel hiervan vormen onze nieuwe assets voor waterkwaliteit en ecologie, zoals de uitbreiding van natuurvriendelijke oevers, zoals vissenbossen, drijftillen of paddenpoelen. Dit vraagt van ons dat we ook voor deze assetgroepen het assetmanagement gaan inrichten. We moeten zorgen voor voldoende mensen en middelen om ook deze assets structureel te kunnen beheren en onderhouden, naast dat deze andere assets ook vragen om de uitbreiding van kennis van deze nieuwe assets.

3. Assetgroep Waterketen

Rijnland beheert 17 zuiveringen, 88 rioolgemalen en zo'n 270 kilometer aan persleidingen. Al een aantal jaren geleden is geconstateerd dat een aanzienlijk deel van deze infrastructuur niet voldoet aan de gewenste kwaliteitsnormen. In lijn met besluitpunt #11 uit het coalitieakkoord geven we de waterketen een impuls door onze assets uiterlijk in 2030 op orde te brengen. Dankzij een omvangrijk investeringsprogramma zijn inmiddels veel zuiveringstechnische assets in goede staat. Het programma loopt nog door om ook de resterende opgaven gefaseerd en realistisch aan te pakken. Het hoofdstuk Waterketen beschrijft welke maatregelen we treffen en tegen welke kosten.

4. Assetgroep Bedrijfsvoering

Rijnland beschikt over 29 huisvestingslocaties, waarvan 26 in eigen gebruik en 3 volledig door derden worden gebruikt. De technische staat van deze locaties is op basis van NEN2767 in beeld gebracht en er is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Dit plan wordt momenteel verder uitgewerkt om toekomstige onderhoudsopgaven en investeringskeuzes beter te ondersteunen. Daarnaast wordt voor vastgoed en overige objecten zonder primaire waterstaatkundige functie een toekomstbestendige strategie ontwikkeld, gericht op behoud, herbestemming, overdracht of afstoting.

Beschikbare middelen

De tabel hieronder toont de kosten per assetgroep of programma in 2027. Het gaat alleen om de directe kosten voor uitvoering van de maatregelen zoals vermeld in de programma-hoofdstukken. Kosten voor kapitaallasten of personeel vallen hier dus buiten. Daarom wijken deze getallen af van de totale kosten per programma zoals opgenomen in de programmahoofdstukken.

Assetgroep (programma), bedragen in € mln	Investeringen	Exploitatie
Keringen (Waterveiligheid)	19	3
Watersysteem (Voldoende water, Schoon en gezond water)	53	33
Zuiveringswerken (Waterketen)	82	11
Bedrijfsvoering (Bestuur, organisatie en dienstverlening)	1	1

*excl. stelposten voor energie en circulair

Ontwikkeling werkwijzen assetmanagement

De afgelopen 15 jaar ontwikkelde Rijnland het werken volgens de assetmanagementprincipes. We werken aan een steeds completer beeld van onze assets, en hun actuele staat van onderhoud en hun functionele levensduur. Voor die laatste werken we met onze zelfontwikkelde Asset Health Indicator, die inzicht geeft in de informatie over de assets in verschillende onderhouds- of bedieningssystemen en zo helpt om versnelde veroudering van een asset tijdig te signaleren.

In de afgelopen jaren zochten we steeds meer aansluiting bij de NEN-ISO 55000, de internationale norm voor assetmanagement, met daarin de algemene modelvoorschriften. Daarbij maken we gebruik van de modellen van het Institute of Asset Management (IAM).

De komende jaren richten we ons op de werkprocessen die nodig zijn om organisatiebreed te werken volgens de assetmanagementprincipes. Daarbij streven we ernaar dat de organisatie in 2028 aantoonbaar werkt volgens de principes van de ISO55000.

§ 3. Bedrijfsvoering

Het programmahoofdstuk Bedrijfsvoering, organisatie en dienstverlening (BOD) beschrijft hoe we invulling geven aan de gemaakte afspraken uit het coalitieakkoord. De paragraaf bedrijfsvoering is gebaseerd op de PIOFACH-taken (personeel, informatisering, organisatie, facilitair, automatisering/administratie, communicatie en huisvesting) en geeft een breder beeld van het huidige beleid, de beleidsvoornemens en de bedrijfsvoering. In deze paragraaf houden we de huidige organisatorische indeling aan, met de PIOFACH-taken erin verwerkt. Ook de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording maakt deel uit van de paragraaf bedrijfsvoering.

1. ICT

I. Informatie en digitalisering binnen Rijnland

Het Rijnlandse beleid en de ontwikkelingen in en rondom informatie en digitalisering (I&D) zijn in meerdere recente themabijeenkomsten voor de VV uiteengezet. Het beleid en de strategie zijn vastgelegd in onder meer de Vaarkaart Digitale Transformatie 'Digitaal op Koers', het I&D-kompas en de recente strategische uitwerking van de digitale transformatie binnen Rijnland en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK). In essentie zorgen we voor betrouwbare, veilige en robuuste ICT.

Digitalisering ondersteunt steeds nadrukkelijker de primaire processen en maatschappelijke opgaven van het waterschap. We werken daarom continu aan de digitale transformatie en datagedreven werken, onder het motto 'Rijnland digitaal voorop'. In 2026 zetten we belangrijke stappen op het gebied van AI, datagedreven werken, digitale vaardigheden en digitaal verandervermogen. Zo werkten we aan de inrichting van een data- en AI-ecosysteem, innovatiepilots en de verantwoorde toepassing van nieuwe technologie, waarbij veiligheid, privacy, ethiek en menselijke regie randvoorwaardelijk zijn. We rondden de modernisering van het hybride datacenter en de digitale werkplek af en werkten verder aan BIO-volwassenheidsniveau 4, de implementatie van NIS2-, AI Act- en Woo-gerelateerde maatregelen. Ook focusten we op monitoring, incidentrespons, governance, risicobeheersing en lifecyclemanagement.

II. Resultaatafspraken/prestatie-indicatoren

De resultaatafspraken voor deze beleidsvoornemens zijn gecategoriseerd naar vijf onderdelen. Van belang is te kijken naar de integrale benadering en samenhang tussen deze onderdelen. De I&D-teams hanteren het I&D-kompas als richtinggevend kader voor de digitale ontwikkeling van beide waterschappen. Hiermee borgen we dat activiteiten bijdragen aan de digitale strategie en aan de verdere ontwikkeling van een robuuste, veilige en toekomstbestendige informatievoorziening. Het I&D-kompas bestaat uit vijf duidelijke thema's:

1. **Robuust**: systemen en infrastructuur zijn betrouwbaar, toekomstbestendig en beheersbaar.
2. **Veilig en compliant**: processen en systemen voldoen aantoonbaar aan wet- en regelgeving en beveiligingsnormen.
3. I&D als **waterpartner** betekent dat samenwerking, dienstverlening en voorspelbaarheid centraal staan.
4. **Gebruiker centraal**: bij dit thema ligt de nadruk op gebruiksgemak, digitale vaardigheden en tevreden gebruikers.
5. **Digitaal voorop**: hierin staan innovatie, data, AI en digitaal verandervermogen centraal.

Door gezamenlijk te werken aan deze vijf thema's blijft de digitale dienstverlening betrouwbaar, veilig, vernieuwend en effectief.

III. Risico's en wijze van beheersen

De toenemende digitalisering in waterbeheer leidt naast kansen ook tot risico's en onzekerheden die actieve beheersing vergen. Het landelijk overleg tussen waterschappen onderscheidt vier soorten impact:

- (Langdurig) continuïteitsverlies
- Financiële gevolgen
- Imagoschade vanwege het niet voldoen aan wet- en regelgeving
- Aantasting van publieke waarden en kernwaarden

De belangrijkste risicofactoren hiervoor zijn:

- Cyberaanvallen en verstoringen bij het waterschap of leveranciers
- Onvoldoende beheersing van nieuwe technologieën zoals AI, data-uitwisseling en cloudtoepassingen
- Menselijk handelen, waaronder fouten, onzorgvuldig gebruik van systemen of onvoldoende digitale vaardigheden

Deze factoren kunnen in de praktijk leiden tot systeemuitval, dataverlies en verminderde dienstverlening. Daarom investeert Rijnland continu in preventie, monitoring, herstelvermogen, opleiding en bewustwording.

De thema's en activiteiten uit het I&D-kompas omvatten risicoanalyses, audits en beheersmaatregelen die bijdragen aan een aantoonbaar beheerste digitale omgeving. De beheersmaatregelen bestaan uit algemene IT-controls en specifieke applicatiecontroles. Belangrijke onderdelen zijn onder andere patch- en changemanagement, systeemontwikkeling, toegangsbeveiliging, datagovernance, continuïteitsmanagement, incidentmanagement, privacybescherming en naleving van relevante wet- en regelgeving. Waar nodig vindt aanvullende toetsing plaats door de derde lijn of externe auditors.

IV. Stand van zaken ICT

De actuele stand van zaken en lopende I&D-activiteiten worden nader toegelicht in het programma BOD.

2. Human Resources (HR)

I. HR binnen Rijnland

De HR-missie zoals vastgesteld door het directieteam bevat het uitgangspunt dat Rijnland alle medewerkers een inspirerende en veilige werkomgeving wil bieden. Persoonlijk leiderschap, vertrouwen en samenwerking staan daarbij centraal. HR levert expertise en draagt daarmee optimaal bij aan het duurzaam verwezenlijken van de missie van Rijnland: droge voeten en schoon water.

Deze missie is uitgewerkt naar een visie voor 2024-2028: *"Over vijf jaar, in 2029, is Rijnland de beste werkgever in de regio. Al onze medewerkers voelen zich gezien en gewaardeerd. Het is vanzelfsprekend dat zij verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen inzetbaarheid en (loopbaan)ontwikkeling"*. De drie pijlers van onze HR-visie zijn ongewijzigd:

1. Aantrekkelijk werkgeverschap
2. Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid (DIG)
3. (Duurzame) inzetbaarheid

II. Resultaatafspraken/prestatie-indicatoren

Aantrekkelijk werkgeverschap
Een van de belangrijkste punten is het positioneren van Rijnland als aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt. Hiertoe hebben we in samenwerking met een extern bureau een concept ontwikkeld waarmee wij onze arbeidsmarktstrategie vorm en inhoud geven: "Het échte waterwerk." In 2026 deed Rijnland actief mee aan de landelijke publieks- en arbeidsmarktcampagne van de waterschappen. Deze campagne, geïnitieerd vanuit A&O Waterschappen en ondersteund door de Unie van Waterschappen, had als doel de bekendheid van het werk van de waterschappen en hun maatschappelijke betekenis te vergroten.

Recruitment
De arbeidsmarkt is onverminderd krap. Daarnaast stijgt ook de arbeidsmobiliteit nog steeds: werknemers wisselen sneller van baan. Het betekent dat we steeds meer inspanningen moeten verrichten om nieuwe medewerkers aan ons te binden. HR past naast passieve ook meer actieve werving toe in de vorm van *sourcing* (actief kandidaten benaderen) en *referral recruitment* (zoeken van nieuwe collega's via de netwerken van onze eigen medewerkers).

Verschil Verrijkt
Het programma Verschil Verrijkt is opgezet in 2024 en ontwikkelt diverse activiteiten voor de thema's (sociale en psychologische) veiligheid, inclusief leiderschap en de kracht van vriendelijkheid. Deze thema's sluiten aan op de bredere ontwikkelingen in de organisatie. Aan de basis van het programma liggen drie waarden: werkplezier, wijsheid en waardigheid. Deze waarden geven een gevoel van doel en betekenis, zetten aan tot actie in gedrag en bepalen op persoonsniveau wat we wel en niet doen.

Inzetbaarheid
De huidige tijd waarin we leven vergt veel van het verandervermogen van organisatie en medewerkers. Daarom blijft inzetbaarheid onverminderd onder de aandacht: openstaan voor de actuele ontwikkelingen, de eigen talenten kennen en die ontplooien in de richting die nodig is om nieuwe ontwikkelingen bij te benen. Zo blijven we wendbaar en vitaal. Inzetbaarheid is dan ook speerpunt in de HR-visie en maakt deel uit van het competentieprofiel dat we binnen Rijnland hanteren. In het opleidingsaanbod zijn gerichte interventies opgenomen ten behoeve van dit competentieprofiel voor teams en individuele medewerkers.

In overeenstemming met de Wet banenafspraak biedt Rijnland banen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We vinden het belangrijk dat we duurzame banen realiseren waarbij uitzicht is op een vast dienstverband. Dit is onderdeel van ons streven voor Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid (DIG). Het quotum voor Rijnland voor 2027 wordt nog vastgesteld. Wel geldt er één gezamenlijke banenafspraak voor alle werkgevers, dus één landelijke doelstelling voor alle werkgevers. Op dit moment zitten we ruim boven het huidige quotum van 32 banen en we streven ernaar dit aantal minimaal te behouden.

III. Risico's en wijze van beheersen

De belangrijkste risicofactor voor HR is het onvoldoende of niet snel genoeg kunnen invullen van openstaande vacatures. Deze factor kan leiden tot hogere werkdruk voor bestaande teams, wat bij voortduring de kans op ziekteverzuim vergroot. Daarnaast kan het leiden tot continuïteitverlies door onvoldoende bezetting van cruciale functies. Door de ingezette beheersmaatregelen en het uitrollen en consequent verbeteren van de drie HR-pijlers blijft Rijnland qua HR voldoende in control.

IV. Stand van zaken HR

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten van HR worden nader toegelicht in het programma BOD.

3. Veiligheid

I. Veilig werken binnen Rijnland

We beschermen mensen door goede arbeidsomstandigheden en sociale veiligheid. Ondanks het gelukkig lage aantal ongevallen met letsel of verzuim willen we risico's verder beperken. Binnen het thema arboveiligheid hebben we via een externe audit trede 3 op de Safety Culture Ladder behaald. We pakken dit thema in 2027 verder op door ons te richten op de verbetermaatregelen geformuleerd in het auditrapport werkvloer, eigenaarschap en aanspreekcultuur. Zo blijven we leren en verbeteren.

II. Resultaatafspraken/prestatie-indicatoren

- We voeren het veiligheidsprogramma uit via een stuurgroep Veilig Werken, veiligheidskundigen, veiligheidscoördinatoren en veiligheidsambassadeurs.
- We houden frequent safety walks op locaties.
- We pakken knelpunten uit de risico-inventarisatie & evaluatie (RI&E) doelmatig aan.
- We onderschrijven de Governance Code Bouw en voeren daarmee actief inkoopbeleid op veilig en gezond werken.
- We nemen organisatorische en technische maatregelen om onze terreinen en gebouwen te beveiligen.

III. Risico's en wijze van beheersen

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen is een serieus veiligheidsincident niet uit te sluiten. De medewerker zelf heeft al met al ook een grote verantwoordelijkheid. Door te groeien op de veiligheidsladder worden dergelijke veiligheidsrisico's aanvaardbaar klein. De kans dat onbevoegden fysiek toegang hebben tot Rijnlandse locaties en installaties wordt eveneens kleiner, maar is zelden volledig uit te sluiten. Alertheid en aanspreekgedrag behoort dan steeds vanzelfsprekender te zijn.

IV. Stand van zaken Veilig werken

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten voor veilig werken worden nader toegelicht in het programma BOD.

4. Communicatie

I. Communicatie binnen Rijnland

Team Communicatie werkt vanuit het principe 'Communiceren met focus'. Jaarlijks bepalen we wat de prioriteiten zijn van het team in het volgende jaar. Dit doen we aan de hand van een duidelijk afwegingskader, rekening houdend met het coalitieakkoord en de prioriteiten van de directie. Daarbij kijken we steeds waar communicatie echt verschil kan maken voor inwoners, bestuur of medewerkers. Want wij willen impact maken met onze communicatie.

Een communicatieprioriteit definiëren wij als:

- Onderwerpen die bestuurlijk of vanuit de organisatie prioriteit hebben, of naar verwachting krijgen én
- Worden ingevuld met concrete maatregelen, projecten of dienstverlening én
- Onderwerpen die grote gevolgen hebben voor inwoners, belanghebbenden of medewerkers en waarbij communicatie helpt om risico's te beperken of kansen te benutten.

In overleg met de verantwoordelijke per onderdeel bekijken we welke inzet nodig is vanuit communicatie om impact te kunnen maken. Voor de onderwerpen die geen prioriteit zijn, bieden we een adviesgesprek aan om de verantwoordelijke op weg te helpen. De ervaringen hiermee van de afgelopen drie jaar zijn positief. Want door duidelijkere keuzes hebben we een betere focus en daarmee gerichte inzet van het team.

Onderwerpen die voor 2027 in elk geval op de prioriteitenlijst staan zijn:

- Het vergroten van het waterbewustzijn onder inwoners (afspraak in het coalitieakkoord). Onder andere door aan te haken op de landelijke publiekscampagne vanuit de Unie van Waterschappen en het inzetten van eigen campagne;
- De waterschapsverkiezingen in 2027, ook hiervoor bereidt de Unie van Waterschappen een landelijke campagne voor die wij inzetten in onze regio;
- Arbeidsmarktcommunicatie.

Team Communicatie werkt in het jaarplan 2027 het overzicht van de prioriteiten verder uit, net als in voorgaande jaren.

II. Resultaatafspraken/prestatie-indicatoren

1. Vergroten waterbewustzijn onder inwoners

De 21 waterschappen hebben in 2025/2026 via de Unie van Waterschappen een landelijke publiekscampagne ontwikkeld (Watervangerscampagne). Op basis van deze campagne stellen wij, gericht op ons gebied, een uitvoeringsplan op, dit loopt door in 2027. In de aanloop naar de waterschapsverkiezingen is het belangrijk om inwoners te laten zien hoe belangrijk ons werk is. Daarom starten we vanaf het najaar van 2026 met communicatieactiviteiten die doorlopen tot en met het eerste kwartaal van 2027. Daarnaast hebben we zelf in 2026 een campagne ontwikkeld, genaamd 'Spoel wijzer'. De resultaten zijn positief, we gaan bekijken of we deze campagnes in 2027 voortzetten.

2. Starten voorbereiding waterschapsverkiezingen
We maken een regionale vertaling van de landelijke verkiezingscampagne vanuit de Unie van Waterschappen om de waterschapsverkiezingen onder de aandacht te brengen bij onze inwoners. In het najaar van 2026 wordt dit al voorbereid: we stellen een uitvoeringsplan op en stemmen dit af met het bestuur.

3. Arbeidsmarktcampagne
Samen met het HR-team en een extern bureau hebben we in 2025 een concept ontwikkeld waarmee wij onze arbeidsmarktstrategie vorm en inhoud geven. Hieraan geven we ook in 2027 een vervolg.

III. Risico's en wijze van beheersen

Reputatieschade vormt een risico voor Rijnland, vooral in situaties waarin besluitvorming, uitvoering of communicatie als onduidelijk, traag of niet transparant wordt ervaren. Als team Communicatie beperken we dit risico door proactief en helder te communiceren, zowel intern als extern. We zorgen voor tijdige afstemming met inhoudelijke experts, monitoren publieke opinie en media-aandacht en stellen communicatieplannen op voor gevoelige dossiers. Daarnaast investeren we in crisisvoorbereiding door training en opleiding zodat we snel en professioneel kunnen reageren bij calamiteiten.

IV. Stand van zaken Communicatie

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten over (publieks)communicatie worden nader toegelicht in het programma BOD.

5. Facilitaire Dienstverlening binnen Rijnland

Op 5 september 2024 heeft de directie het huisvestingbeleid vastgesteld. Rijnland heeft in het beheergebied 26 huisvestingslocaties (de dienstgebouwen en het hoofdkantoor). Het beleid geeft inzicht in en duidelijkheid over de taken en verantwoordelijkheden in beheer en onderhoud van deze locaties. Ook bevat het kaders voor huisvestingsvraagstukken. In 2025 zijn we gestart met de implementatie van dit beleid.

In 2026 zijn belangrijke stappen gezet in de professionalisering van assetmanagement binnen de directie Bedrijfsvoering. Op basis van uitgevoerde conditiemetingen is een Meerjarenonderhoudsbegroting (MJOB) en een lange-termijnassetplanning (LTAP) opgesteld voor de huisvestingslocaties. Daarnaast zijn de rollen, processen en werkwijzen voor assetmanagement binnen de directie Bedrijfsvoering verder uitgewerkt. De aanbevelingen uit het afstudeeronderzoek naar assetmanagement dat is uitgevoerd in de periode september 2025 tot februari 2026, zijn gebruikt voor de verdere ontwikkeling van assetmanagement, de LTAP en de inrichting van beheerprocessen.

De komende jaren wordt verder gewerkt aan de uitrol van assetmanagement binnen Bedrijfsvoering, de inrichting en doorontwikkeling van Ultimo als onderhoudsbeheersysteem voor Facilitaire Dienstverlening en de verdere professionalisering van het onderhoud van de huisvestingslocaties.

6. Inkoop & contractmanagement binnen Rijnland

Het nieuwe Rijnlandse uitvoeringskader behorend bij het Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2025 is opgesteld en wordt naar verwachting in het najaar van 2026 vastgesteld. Hiermee wordt verdere invulling gegeven aan de borging en uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid binnen Rijnland.

Het team Inkoop & Contractmanagement werkt verder aan de professionalisering en uniformering van het contractmanagement binnen Rijnland. Hierbij ligt de focus op het verder ontwikkelen van processen, rollen en verantwoordelijkheden en het vergroten van de contractvolwassenheid binnen de organisatie. Om deze ontwikkeling verder te ondersteunen wordt het team versterkt met een trainee die zich richt op contractbeheer en de verdere ontwikkeling van contractmanagement.

7. Juridische zaken en Vastgoed (JZ&V)

I. JZ&V binnen Rijnland

Juridische zaken en Vastgoed opereren feitelijk als twee zelfstandige teams binnen Rijnland, met overlap in verschillende onderwerpen. Juridische zaken (JZ) draagt zorg voor de rechtmatigheid binnen Rijnland. Daarnaast ondersteunt JZ de organisatie bij juridische thema's en onderwerpen, zoals juridische advies op het gebied van aanbestedingen, de Wet open overheid (Woo), behandeling van schadeclaims, procedering bij bestuursrechtelijke aangelegenheden, ondersteuning van de bezwaarschriftencommissie en het borgen van de juridische kwaliteit. Vastgoed houdt zich bezig met de contracten van Rijnlandse assets die niet (meer) nodig zijn voor het primaire proces. Deze assets worden dan verkocht of verhuurd. Daarnaast is Vastgoed verantwoordelijk voor het beheer (zowel van contracten als van opbrengsten) van de opstalrechten, zoals die er in grote getalen zijn op de dijk van de Ringvaart van de Haarlemmermeer. Sinds begin 2026 is ook de functie van verzekeringsadviseur belegd binnen het team JZ&V.

II. Resultaatafspraken/prestatie-indicatoren

1. We borgen rechtmatigheid.
2. We zorgen voor inkomsten.

III. Risico’s en wijze van beheersen

Vanuit juridisch oogpunt is het grootste risico het niet rechtmatig handelen van Rijnland. Als overheidsorganisatie mag daarvan geen sprake zijn. JZ toetst hierop. Mocht toch sprake zijn van onrechtmatigheid, bestaat de mogelijkheid om tijdig te escaleren.

De risico's bij vastgoed zijn voornamelijk financieel. De opbrengsten komen ten goede aan Rijnland. Als deze achterblijven, leidt dat tot minder financiële opbrengsten. Bij opstalrechten (verkoop van bloot eigendom) is altijd sprake van inkomsten: het gaat immers om een eenmalige verkoopopbrengst of een jaarlijkse retributie. Het tweede risico bij vastgoed is de juridificering van de samenleving. Zeker met de ‘Didam-arresten’ zijn de te volgen procedures nog belangrijker. Om dit risico te beheersen is het beleid van Rijnland hierop aangepast.

IV. Stand van zaken JZ&V

De actuele stand van zaken over de Woo wordt nader toegelicht in het programma BOD.

8. Financieel beleid binnen Rijnland

Het financieel beleid binnen Rijnland is gebaseerd op de vier pijlers zoals omschreven in onderdeel II. Financiële begroting. Om daar uitvoering aan te geven is een stevige regie op de Planning & Control-cyclus (P&C) van belang. Deze regie vindt plaats vanuit het team Financiën & Subsidies. De financieel adviseurs leveren gevraagd en ongevraagd advies en voeren analyses uit. Hun advies is gericht op verantwoording, maar zeker ook op sturing en besluitvorming.

Een aantal hoofdtaken van de financiële functie voeren we uit binnen een gezamenlijke financiële eenheid (FE), het uitvoerings- en expertisecentrum voor registratie, rapportage, beheer en controle van financiële gegevens voor drie waterschappen: Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR). Dit betreffen de taken:

- financiële registratiefunctie;
- eerstelijnscontroles op financiële mutaties en
- het verzorgen van de (standaard) rapportages uit het financiële systeem.

De FE heeft als doel het efficiënt en effectief uitvoeren van financiële taken. Met het doorlopen van toepassingen op het gebied van digitale transformatie maken we de FE toekomstbestendig.

9. Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het verslagjaar 2025 is de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd. Het college dient een rechtmatigheidsverantwoording af te geven met een toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering van het programmajaarverslag, ofwel de jaarrekening. Die toelichting gaat in op:

- het begrotingscriterium: binnen de budgetten blijven;
- het voorwaardencriterium: handelen conform ‘financiële’ wetten en regels, en
- het misbruik en oneigenlijk gebruikscriterium: afwijken van wetten en regels met schade als gevolg.

De VV stelt jaarlijks een normenkader vast met relevante wet- en regelgeving. De eigen regelgeving betreft onder meer de Rijnlandse financiële verordening en de controleverordening. Hierin staat onder meer dat voor een verklaring van financiële rechtmatigheid minimaal 98% van de uitgaven moet voldoen aan de normen. We hanteren daarbij een rapportagegrens van € 0,3 mln.

§ 4. Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

1. GR Slibverwerking

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0,01 mln	€ 0,01 mln
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 0	€ 0
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€ 0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 6.000

Beoogde resultaten voor 2027

- Doorontwikkeling fosfaat- en andere grondstoffenterugwinning
- Uitvoering van het strategisch meerjarenplan 2022-2028 van HVC
- Formulering update slibstrategie
- Standpunt innemen over realisatie energieneutraliteit bij slibverwerking

Restrisico's voor Rijnland

De risico's van deze gemeenschappelijke regeling (GR) zijn beperkt. De GR is alleen de aandeelhouder in afvalbedrijf HVC en daarnaast een beleidsplatform voor de deelnemers. Het maximale risico in de GR is het verloren gaan van de aankoopprijs van de aandelen in HVC, ter waarde van € 11.000. Een afgeleid risico is de continuïteit van de slibverwerking door HVC. De bedrijfsrisico's zijn afdoende verzekerd en op landelijke schaal wordt gewerkt aan robuuste calamiteitenopvang.

Rijnland staat garant voor zijn aandeel in de leningen die HVC aangaat voor de slibverwerking. Per ultimo 2025 gaat het om een bedrag van € 115,6 mln voor de waterschappen, waarvan het aandeel van Rijnland in de garantstelling € 20,9 mln is.

2. Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0	€ 0
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 0,9 mln	€ 0,8 mln
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 14,6 mln	€ 14,6 mln
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€ 0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 6,2 mln

Beoogde resultaten voor 2027

- Behoud van de ISAE-verklaring
- Optimale prijs-kwaliteitverhouding door continue aandacht voor kostenbeheersing, waarbij de kwaliteit van de dienstverlening minimaal op een gelijk niveau blijft, maar deze bij voorkeur verbetert in samenspraak met de deelnemende gemeenten
- Modernisering van de ICT-systemen en verbetering van de data- en informatiebeveiliging

Restrisico's voor Rijnland

Belastingheffing is voor Rijnland essentieel aangezien het nagenoeg de enige inkomstenbron is. Hierdoor is het risico voor Rijnland groter dan voor de deelnemende gemeenten. De bedrijfsrisico's zijn door de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) afdoende beheerst en daarom is er geen reden tot zorg. Data- en informatiebeveiliging heeft de volle aandacht van de BSGR en dit krijgt nu een impuls, mede door hiervoor extra formatieruimte vrij te maken.

Aarlanderveen

3. AQUON

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0	€ 0
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 0,4 mln	€ 0,2 mln
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 51,7 mln	€ 51,9 mln
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 7,5 mln

Beoogde resultaten voor 2027

- Verdere optimalisatie van de bedrijfsprocessen.
- Voldoen aan de vraag van de waterschappen naar monsterneming en analyse.
- Succesvolle toetreding Waterschap Limburg.
- Efficiënte en flexibele productie volgens de door de waterschappen ingediende meetvraag incl. NRS-bemonstering (Nationale Riool Surveillance).
- Performance: huidige hoge kwaliteitsniveau handhaven en voortzetten op nieuwe ontwikkelingen.
- Voortzetting innovatieve ontwikkelingen op drie hoofdlijnen: digitale transformatie, bijzondere monitoring en big data.
- Samenwerken met de waterschappen om nieuwe analyses op te zetten en efficiëntie te verbeteren.
- Versterken van het leiderschap en verder professionaliseren van de organisatie.
- Borgen van de informatiebeveiliging (ISO 27001-certificaat Informatiebeveiliging).

Restrisico's voor Rijnland

De risico's zijn uitgebreid opgenomen in de risicoparagraaf van de programmabegroting van AQUON. Voor Rijnland zijn afgeleide risico's personeelstekort en informatieveiligheid. Daarnaast heeft AQUON een strategische personeelsplanning uitgewerkt om kennisbehoud te garanderen. Informatieveiligheid is een grote opgave voor een kleine organisatie als AQUON. Inmiddels is het een aandachtspunt voor het dagelijks bestuur en is AQUON een proces gestart om eind 2026 conform ISO 27001-gecertificeerd te zijn. In het begrotingsjaar loopt dit mogelijk uit.

4. Het Waterschapshuis

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0	€ 0
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 0	€ 0
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 13,8 mln	€ 7,3 mln
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 6,2 mln

Beoogde resultaten voor 2027

- Voltooiing van de nieuwe hoofdstructuur van bedrijfsvoering en daarmee het verminderen van afhankelijkheid en kwetsbaarheid van het Waterschapshuis (hWh).
- Uitvoering van alle goedgekeurde projecten met beheersing van overhead zodat de ondersteuning gelijke tred houdt met de groei van het primaire proces.
- Jaarlijks een evenwicht vinden tussen groei en prioriteren, begrensd door de capaciteit van hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen).

Restrisico's voor Rijnland

Rijnland is voor een aantal diensten van hWh afhankelijk. Deze kunnen anders niet of tegen hoge kosten afgenomen worden. Er is in dit opzicht geen aanleiding om aan de continuïteit van hWh te twijfelen. hWh heeft last van krapte op de arbeidsmarkt en toenemende vergrijzing, maar kan de vacatures vooralsnog goed vervullen.

Het dreigingsniveau voor data- en informatieveiligheid wordt steeds hoger. hWh heeft de ambitie van volwassenheidsniveau 4 nog niet gerealiseerd. Het algemeen bestuur van hWh heeft opdracht gegeven om dit niveau zo snel mogelijk te bereiken.

Vennootschappen en coöperaties

5. Vof Meergrond

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0	€ 0
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 0	€ 0
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€ 0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 0

Beoogde resultaten voor 2027
Na de overdracht van het terrein aan de gemeente start de onderhoudstermijn. Na maximaal twee jaar kan Meergrond definitief worden ontbonden.

Restrisico's voor Rijnland
De uitspraak van de Raad van State over het bestemmingsplan voor Park21 moet voor eind 2026 zijn gedaan. Bij vaststellen van deze programmabegroting was dat nog niet het geval. Wanneer het bestemmingsplan niet in de huidige vorm definitief kan worden, loopt de overdracht van het terrein verdere vertraging op en blijven de exploitatiekosten voor MeerGrond en Rijnland doorlopen. Deze bedragen voor Rijnland ca. € 25.000 per jaar. Intussen zal de gemeente een gewijzigd bestemmingsplan in procedure brengen. Incl. zienswijzen en bezwaarprocedures kan definitieve vaststelling nog enige tijd duren.

6. Nederlandse Waterschapsbank

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0,8 mln	€ 0,8 mln
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 2.200 mln	€ 2.260 mln
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 70.000 mln	€ 70.000 mln
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€ 120 mln

Beoogde resultaten voor 2027
- Betrouwbare partner voor kredietverlening.
- Voldoen aan hoge duurzaamheidsdoelstellingen.
- Inzetten op een goed rendement en verhoging van de dividenduitkering binnen de afgesproken uitbetalingsratio van de winst (40 tot 60% van de winst).

Restrisico's voor Rijnland
Het maximale risico voor Rijnland is de nominale waarde van de aandelen in de Nederlandse Waterschapsbank (NWB), te weten € 0,8 mln. Mocht de NWB onverhoopt als zelfstandige bank wegvallen, zal Rijnland naar verwachting tegen (iets) hogere tarieven moeten lenen.

Stichtingen en verenigingen

7. Unie van Waterschappen

Financiële positie

Financiële gegevens	Begin begrotingsjaar	Einde begrotingsjaar
Financieel belang van Rijnland	€ 0	€ 0
Verwachte omvang eigen vermogen	€ 3 mln	€ 3 mln
Verwachte omvang vreemd vermogen	€ 25 mln	€ 25 mln
Verwacht financieel resultaat in het boekjaar		€ 0
Bijdrage van Rijnland in het begrotingsjaar		€ 1,2 mln

Beoogde resultaten voor 2027

- Uitvoering Bestuursprogramma en Bestuursakkoord Water.
- Lobby op 'wateronderwerpen' in Den Haag en Brussel.
- Vergroting zichtbaarheid waterschappen en samenwerking met VNG en IPO.
- Ondersteuning van de waterschappen bij gemeenschappelijke vraagstukken zoals de Omgevingswet, verduurzaming, digitalisering, fiscaliteit en op juridisch gebied.

Restrisico's voor Rijnland

Geen.

Deel IV
Toelichtingen

Toelichting 1. Hoe komen we van kosten tot tarieven?

A. Schematisch

Onderstaande tabellen geven weer hoe de kosten worden toegedeeld naar de belasting-categorieën. De omvang van de op te brengen belastingen gedeeld door het aantal belastingeenheden bepaalt het tarief.

I. Kostentoedelingspercentages

Omschrijving	Watersysteem-taak Ingezetenen	Watersysteem-taak Gebouwd	Watersysteem-taak Ongebouwd	Watersysteem-taak Natuur
Percentage	50,00%	44,90%	5,04%	0,06%

II. Van kosten naar belastingen, € 1.000

Omschrijving	Water-systeem-taak Ingeze-tenen	Water-systeem-taak Gebouwd	Water-systeem-taak Onge-bouwd	Water-systeem-taak Natuur	Zuiverings-heffing	Veront-reinigings-heffing	Totaal
Kosten watersysteem-beheer	99.239	89.117	10.003	119	n.v.t.	n.v.t.	198.478
Kosten zuiveringsbeheer	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	149.866	n.v.t.	149.866
Belangencategorie-kosten heffen, invorderen, verkiezingen	1.150	4.096	94	14	2.527	n.v.t.	7.882
Mutatie Egalisatiereserves zuiveringsheffing	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	2.309	n.v.t.	2.309
Mutatie Egalisatiereserve omslagtarief	497	56	-352	-23	n.v.t.	n.v.t.	178
Overheveling verontr.hef. naar watersyst.beh.	-196	-176	-20	0	n.v.t.	392	0
Totaal belastingen	100.690	93.093	9.726	110	154.702	392	358.713

III. Belastingeenheden

Omschrijving	Watersysteemtaak Ingezetenen	Watersysteemtaak Gebouwd woningen	Watersysteemtaak Gebouwd niet-woningen	Watersysteemtaak Ongebouwd	Watersysteemtaak Natuur	Zuiveringsheffing	Verontreinigingsheffing
Aantal	553.000	31.332.899	7.523.369	68.200	21.200	1.579.400	4.000
Eenheid	Woonruimtes	€ WOZ-waarde	€ WOZ-waarde	Hectare	Hectare	v.e.	v.e.

IV. Tarieven

De tarieven worden berekend door het totaal aan op te brengen belastingen (uit tabel II) te delen door het aantal belastingeenheden (uit tabel III).

Omschrijving	Watersysteemtaak Ingezetenen	Watersysteemtaak Gebouwd woningen	Watersysteemtaak Gebouwd niet-woningen	Watersysteemtaak Ongebouwd	Watersysteemtaak Natuur	Zuiveringsheffing	Verontreinigingsheffing
2027	182,08	0,0244%	0,0255%	142,61	5,20	97,95	97,95
2026	162,92	0,0242%	0,0242%	135,82	5,15	95,87	95,87
Verschil	11,8%	1,2%	5,4%	5,0%	1,0%	2,2%	2,2%

Deze tarieven gelden voor 2027. De jaren erna zijn indicatief en berekenen we elk jaar opnieuw op basis van de uitgangspunten en de stand van de reserves van dat jaar.

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Verschil 2027 t.o.v. 2026	Verschil 2027 t.o.v. 2026 in
1	Ingezetenen-omslag per woonruimte (€)	162,92	182,08	191,18	197,77	212,70	223,34	19,16	11,8%
2a.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde woningen	0,0242 %	0,0244 %	0,0253 %	0,0261 %	0,0268 %	0,0277 %	0,0003 %	1,2%
2b.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde niet-woningen	0,0242 %	0,0255 %	0,0263 %	0,0272 %	0,0279 %	0,0288 %	0,0013 %	5,4%
3	Omslag ongebouwd overig per ha. (€)	135,82	142,61	157,18	166,00	182,59	188,18	6,79	5,0%
4	Omslag wegen per ha. (€)	271,64	285,22	314,36	332,00	365,18	376,37	13,58	5,0%
5	Omslag natuur per ha. (€)	5,15	5,20	5,46	5,73	6,02	6,32	0,05	1,0%
6	Zuiveringsheffing per v.e. (€)	95,87	97,95	100,95	105,17	106,67	109,98	2,08	2,2%

B. Uitleg ontwikkelingen

Totale lastendrukontwikkeling: +8%

De totale belastingopbrengst (lastendruk) bedraagt € 359 mln en stijgt daarmee met 8% ten opzichte van de vastgestelde begroting over 2026 (€ 332 mln). De ontwikkeling van de afzonderlijke tarieven wijkt hiervan af. Dit leggen we hier uit.

Hoe kan het dat de tarieven zich verschillend ontwikkelen?

De stijging of daling van de afzonderlijke tarieven per belastingcategorie hangt af van:

1. De kostenontwikkeling bij de beide afzonderlijke waterschapstaken: het watersysteembeheer en het zuiveringsbeheer.
2. Het bedrag dat we storten of onttrekken uit de egalisatiereserve van de desbetreffende belastingcategorie.
3. De toe- of afname van het aantal belastingeenheden per belastingcategorie. Het tarief daalt als we het bedrag, dat een belastingcategorie moet opbrengen, verdelen over een groter aantal belastingeenheden; het tarief stijgt bij een vermindering van het aantal belastingeenheden.

Hoe ontwikkelen de tarieven zich in 2027?

1. De zuiveringsheffing stijgt relatief minder. Dit komt door hogere kosten, maar het aantal vervuilingseenheden waarover de kosten verdeeld worden, stijgt mee. Zie ook onder 2.
2. Het tarief voor de watersysteemheffing voor de ingezetenen stijgt met 11,8% het meest. Het aantal woonruimtes neemt weinig toe met maar ongeveer 1,5%. De kosten stijgen daarentegen veel meer voor de watersysteemtaak dan voor de zuiveringsheffing. Daarnaast is de helft van de kosten voor de watersysteemtaak aan de categorie ingezetenen toegedeeld en kan deze categorie geen gebruik maken van de egalisatiereserve.

1. Sinds 2026 wordt een verschillend tarief gehanteerd voor woningen en voor niet-woningen wegens een groot verschil in waardeontwikkeling. Om te voorkomen dat de omslag 'gebouwd' te veel stijgt door een toegenomen WOZ-waarde, is de tariefstijging 'gebouwd' gematigd.
3. De omslag 'ongebouwd overig' stijgt minder dan 8% omdat het aantal belastingeenheden (hectaren) waarover de kosten verdeeld worden niet gedaald is ten opzichte van vorig jaar. In 2026 werden de lasten voor de categorie nog verdeeld over een toen sterk gedaald aantal hectaren.
4. De omslag 'natuur' deelt voor een klein deel mee in de gestegen kosten voor watersysteembeheer.

Sluizencomplex Halfweg

C. Praktijksituaties

Praktijksituaties zijn altijd een mix van verschillende heffingen. Afhankelijk van de situatie kunnen we een belastingplichtige aanslaan voor een ingezetenendeel, een of meer vervuilingseenheden, een deel gebouwd en/of een deel natuur. Hierdoor is bijna geen enkele praktijksituatie hetzelfde. In 2027 stijgt de ingezetenenomslag met 11,8% het meest. Dat betekent dat de praktijksituaties waarin het aandeel ingezetenenomslag relatief groot is te maken krijgen met hogere bijdragen. De heffingen voor de waterketen stijgen minder. Bij elkaar geeft dat het volgende effect op een aantal veelvoorkomende praktijksituaties:

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Verschil 2027 t.o.v. 2026	Verschil 2027 t.o.v. 2026 in %
1	Eenpersoons-huishouden, geen eigenaar	259	280	292	303	319	333	21	8,1%
2	Meerpersoons-huishouden, geen eigenaar	451	476	494	513	533	553	25	5,6%
3a	Meerpersoons-huishouden, woning WOZ-waarde € 370.000	539	566	588	610	632	656	27	5,0%
3b	Meerpersoonshuis-houden, woning WOZ-waarde € 500.000	570	598	620	644	667	692	28	4,9%
4	Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	141.909	144.770	149.227	155.384	157.701	162.615	2.861	2,0%
5	Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.574	1.591	1.641	1.703	1.736	1.791	17	0,9%
6	Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	441	447	461	478	487	503	6	1,4%
7	Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	6.613	6.884	7.506	7.900	8.594	8.860	271	4,1%
8	Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e	395	401	413	430	437	451	6	1,5%
9	Natuurgebied, opp. 10 ha.	52	52	55	57	60	63	0	0,0%

Toelichting ontwikkeling per praktijksituatie

Een opvallende stijging is te zien bij de eenpersoonshuishoudens zonder eigen woning. De oorzaak hiervan is de sterk gestegen omslag watersysteemheffing die per huishouden vaststaat en geen onderscheid maakt tussen het aantal leden van het huishouden. De watersysteemheffing maakt voor een eenpersoonshuishouden het grootste deel van de aanslag waterschapsbelastingen uit. Daarom is de procentuele stijging groter dan voor een meerpersoonshuishouden waarbij de zuiveringsheffing het grootste deel van de aanslag bepaalt. Bij de huishoudens met een eigen woning tempert het tarief voor 'gebouwd' het geheel van de aanslag. Omdat het aandeel ingezetenen voor de watersysteemtaak 50% is en deze categorie geen beroep kan doen op een onttrekking uit de egalisatiereserves, gaan de lasten voor de huishoudens procentueel het meest omhoog.

D. Verantwoording van kostentoedeling en -toerekening

Hieronder volgt de wijze waarop Rijnland de netto kosten toerekent naar producten en toedeelt naar belastingcategorieën.

1. Toerekening van kosten en opbrengsten naar beheer- en beleidsproducten

De administratie van Rijnland is ingericht volgens de voorgeschreven productindeling van de Unie van Waterschappen. Dit is de wettelijk voorgeschreven structuur. De Rijnlandse bestuursprogramma's zijn verdeeld in tactische doelen, waarbij alle kosten en opbrengsten binnen een tactisch doel verder worden verdeeld naar beheerproducten. Op deze manier past Rijnland het verdelingsmodel van de Unie integraal toe. Deze eenduidige verdeelmethodiek maakt een goede bedrijfsvergelijking tussen de waterschappen mogelijk.

Het verdelingsmodel is als volgt:

- We verantwoorden de kosten en opbrengsten, waarvan is duidelijk waarop ze betrekking hebben, direct op het betreffende beheerproduct en tactisch doel.
- We rekenen de kosten en opbrengsten van een drietal ondersteunende beheerproducten eerst toe naar de stafafdelingen en teams:
  - Huisvesting
  - Informatiebeleid en Automatisering
  - Centrale (geo)grafische informatie
- Rijnland verzamelt de kosten en opbrengsten die niet direct op een beheerproduct betrekking hebben in eerste instantie per stafafdeling en team en rekent die vervolgens toe aan de ondersteunende en beheerproducten, op basis van de ureninzet (directe productieve uren x tarief).
- De ondersteunende beheerproducten comptabiliteit, meerjarenraming/begroting en bestuursrapportages verdeelt Rijnland naar de beheerproducten op basis van kosten. Alle overige ondersteunende beheerproducten op basis van uren.
- Aan de hand van vastgestelde verdeelsleutels belasten we uiteindelijk alle kosten en opbrengsten van de beheer- en beleidsproducten per tactisch doel door naar enerzijds de bestuursprogramma's en anderzijds de twee taken: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Beheerproducten en tactische doelen die specifiek voor één taak worden uitgevoerd drukken voor 100% op deze taak. Producten en tactische doelen die bijdragen aan het realiseren van beide taken rekenen we toe op basis van aandachtsintensiteit. Voor de verdeling van de beleidsproducten en belastingcategorieën over de programma's verwijzen we naar toelichting 4 en 5.

2. Kostentoedeling naar de belastingcategorieën

De watersysteemheffing bestaat uit de taken waterbeheersing, waterkeringbeheer en het passieve deel van waterkwaliteitsbeheer. De zuiveringstaak wordt bekostigd uit de zuiveringsheffing.

De kosten van de taak watersysteembeheer worden toegedeeld naar de desbetreffende belastingcategorieën, met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening. Een bijzondere positie nemen de belangencategoriekosten in: heffen, invorderen en verkiezingen. De kosten hiervan worden rechtstreeks toegerekend aan de betrokken belastingcategorieën, op basis van het kostenveroorzakingsbeginsel. Zo zijn onder meer de kosten van de nieuwe bestuursverkiezingen volledig toegerekend naar de categorie ingezetenen (rekening houdend met een verdeling over de twee taken) en de WOZ-kosten naar de categorie gebouwd. De verdeling is gebaseerd op de Kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Hoogheemraadschap van Rijnland 2026-2027.

Conform de wetgeving die inging in 2009 wordt de opbrengst van de directe lozers (verontreinigingsheffing) ten gunste gebracht van de taak watersysteembeheer en met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening toegerekend naar de desbetreffende belastingcategorie.

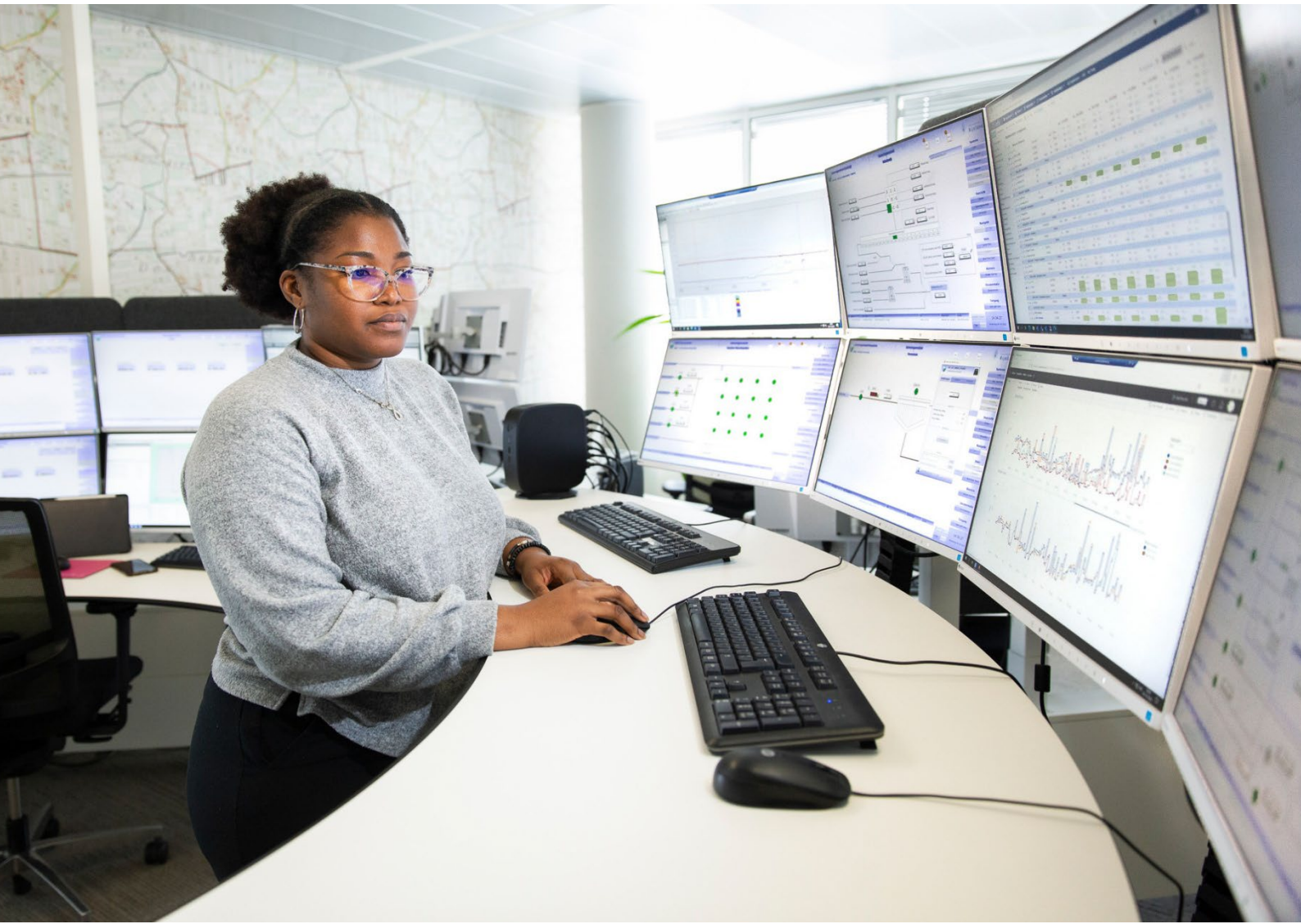

Toelichting 2. Weerstandsvermogen en restrisico's

In aansluiting op de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' volgt hieronder een overzicht van de restrisico's in volgorde van mogelijke financiële gevolgen. Soms is overigens sprake van onzekerheden in afgegeven ramingen met een bijbehorende bandbreedte. Waar mogelijk zijn de restrisico's te onderscheiden in specifieke dan wel algemene aspecten.

Voldoende robuust

Het college acht deze begroting en de weerstandscapaciteit voldoende robuust om de eventuele gevolgen van de restrisico's te kunnen dekken in 2027. De financiële reserves zijn aangevuld, wat mede leidde tot de gepresenteerde lastendrukstijging. Daar staat een verbetering van de schuldenpositie tegenover. Het beeld na 2027 is minder zeker. Naast mogelijk enkele incidentele tegenvallers is over het algemeen sprake van aanhoudende risico's die met elkaar verband houden. Het is mogelijk dat de financiële gevolgen daarvan slechter uitpakken dan nu begroot, ondanks de genomen beheersmaatregelen.

Achtergrond

Om financiële tegenvallers van de hieronder vermelde restrisico's te kunnen opvangen heeft Rijnland weerstandsvermogen nodig. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. De weerstandscapaciteit: de algemene reserves en andere mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken;
2. De restrisico's: alle risico's waarvoor onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Daarbij dienen we rekening te houden met de samenhang en domino-effecten van optredende risicovolle gebeurtenissen.

De VV heeft op 26 september 2012 besloten de ondergrens van de algemene reserves vast te stellen op 5% van de totale exploitatiekosten voor egalisatie. Eind 2027 is dit € 17,1 mln. Voor de komende jaren zijn door het stijgen van de exploitatiekosten ook bijstortingen nodig. Desgewenst is de VV in de gelegenheid om de reserve schuldreductie in te zetten.

Impact

De volgende lijst bevat de meest relevante restrisico's, gerangschikt op basis van mogelijke financiële gevolgen voor de exploitatierekening 2027 en verder. Bij ieder risico is aangegeven of er sprake is van een specifiek risico of een algemeen/organisatiebreed risico.

Meest relevante restrisico’s

1. Algemeen: hogere personele kosten

Portefeuillehouder: Verkleij-Lemmers

De ruim 900 Rijnlanders maken deze begroting waar. Voor de personele kosten is in 2027 ruim € 110 mln begroot. De gehanteerde marge in deze risicoparagraaf is circa € 2,0 mln. De cao kan bijvoorbeeld hoger uitvallen dan de geraamde 2,5%, of de organisatie heeft om uiteenlopende redenen meer inhuurkrachten nodig dan begroot. Het is ook mogelijk dat de pensioenpremies hoger uitvallen, net als uiteenlopende frictiekosten. Daar staan mogelijk lagere kosten tegenover, zoals een hogere inzet van IKB-mogelijkheden dan begroot of langer openstaande vacatures.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen

De directie bespreekt per kwartaal de HR-ontwikkelingen en stuurt waar nodig bij, rekening houdend met de gemaakte begrotingsresultaten en zoveel mogelijk binnen de loonsom. Eerder al heeft Rijnland werk gemaakt van extra initiatieven voor recruitment en 'anders' werken, zoals slimmer, hybride en met derden.

2. Specifiek: hogere rente

Portefeuillehouder: De Vries

Het verloop van de kapitaalmarktrente is lastig exact in te schatten. De rentelast is te verdelen in drie soorten, met ieder een eigen risico:

- Bestaande langgeldleningen waarbij renteherziening is uitgesloten (ongeveer 80% van de schuld). Er is hiervoor geen risico.
- Nog aan te trekken langgeldleningen: voor 2027 is er een risico op hogere rentelasten voor de nog aan te trekken leningen. We verwachten in 2027 € 118 miljoen aan te trekken en houden rekening met een rentepercentage van 3,7%. Bij een stijging van 1% betekent dat extra rentelast in 2027 van ongeveer € 0,6 miljoen en voor de hele MJP-periode € 18,5 miljoen.
- Kortgeld (rekening courant en kasgelden): we gaan uit van 2,375%. Een onverwachte stijging van 1% geeft voor 2027 een extra rentelast van € 0,8 miljoen en voor de hele MJP-periode € 4 miljoen hogere rentelasten.

Het risico van hogere rentelasten bij een stijging van 1% is voor 2027 totaal € 1,4 miljoen en voor de hele MJP-periode is dat € 21,8 miljoen.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen

Op de hoogte van de rente heeft Rijnland geen invloed. Een hogere dan begrote rente betekent voor het eerste begrotingsjaar dat Rijnland deze moet accepteren. De projecten die momenteel in uitvoering zijn, kunnen we niet gedeeltelijk stopzetten. Mocht blijken dat in 2027 dit budget ontoereikend is en/of elders binnen het programma niet financieel te compenseren, dan volgt in de bestuursrapportage een begrotingswijziging. Deze kan Rijnland vooralsnog uit de reserves dekken, zij het niet structureel.

3. Algemeen: herstel na calamiteiten
Portefeuillehouder: allen

Jaarlijks heeft Rijnland te maken met diverse calamiteiten of opschalingen. Van persleidingbreuken en aanhoudende, langdurige droogte tot cyberaanvallen. De bestrijding en het herstel naar de oorspronkelijke of gewenste situatie vergt een noodzakelijke financiële dekking, die vaak niet volledig te begroten is. Voor de aanhoudende droogte is recent een besluit genomen om meerdere droogtegerelateerde schadebeelden te herstellen. Voor calamiteiten wordt een structurele risicobandbreedte gehanteerd van € 1,2 mln om het jaar.

De financiële gevolgen van een mogelijke inzet van de klimaatbestendige wateraanvoer (KWA) en de doorvoer Krimpenerwaard (DKW) zijn niet begroot, hoewel deze de afgelopen jaren frequent zijn ingezet.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht sprake zijn van substantiële herstelschade, dan wordt hiervoor binnen de lopende begroting dekking gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

4. Algemeen: gewijzigde afschrijvingskosten
Portefeuillehouder: allen

In 2027 staat de oplevering en activatie van zo'n veertig tot vijftig investeringsprojecten gepland. Om uiteenlopende redenen heeft niet ieder project een strakke deadline. Dat geldt bijvoorbeeld voor samenwerkingsprojecten met gemeenten of collega-waterschappen, waarbij de planning afhankelijk is van veel verschillende factoren en partijen. Daar houden we rekening mee in de begroting: de gehanteerde marge voor afschrijvingskosten is geraamd op circa € 1 mln hoger of lager.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Het projectmanagement van Rijnland spant zich in om de begrote investeringsprojecten op tijd en binnen investeringsraming op te leveren, zodat de marge voor hogere of lagere afschrijvingskosten beperkt blijft.

5. Specifiek: overlast invasieve exotische waterplanten
Portefeuillehouder: Hazenoot

Invasieve exotische waterplanten worden door Rijnland verwijderd. De kosten van de bestrijding van dergelijke exoten kunnen hoger uitpakken dan begroot, mede door de weersomstandigheden. Voor 2027 wordt is € 4,3 mln begroot voor het verwijderen van waternavel. Afhankelijk van de groeiomstandigheden en het moment waarop de waternavel wordt gedetecteerd, ligt de financiële bandbreedte van de uitgaven tussen € 3 en 5 mln.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Via een poldergerichte aanpak, de inzet van participatiemedewerkers en nieuwe afspraken met opdrachtnemers beperkt Rijnland de kans op budgetoverschrijdingen van deze 'exotenoverlast'. Ook sturen we scherp op het maximale budget van € 4,3 mln.

6. Algemeen: hogere onderhoudskosten dan begroot
Portefeuillehouder: allen

In deze begroting is gekozen voor een weloverwogen mix van groot onderhoud, preventief, regulier onderhoud en enige mate van correctief onderhoud (reparaties e.d.). Conform de systematiek van assetmanagement zijn de criteria hiervoor bedrijfszekerheid, te leveren prestaties en beschikbaar budget. De kans is aanwezig dat om uiteenlopende redenen méér budget nodig is voor correctief of andersoortig onverwacht onderhoud. Dit kan zich voordoen in ieder programma, bijvoorbeeld via meer schadeherstel aan regionale keringen en onverwachte reparaties aan gemalen of AWZI's. Met name de uitgaven voor de tijdelijke huur van installaties loopt snel op. Onderwerpen met specifieke onderhoudseigenschappen, zoals het verwijderen van exotische waterplanten of graafschade door bevers en muskusratten, zijn apart benoemd.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht er sprake zijn van meer noodzakelijk onderhoud dan begroot, dan stelt de Rijnlandse onderhoudsorganisatie nieuwe prioriteiten. Als binnen het totaalbudget van het programma geen compensatie mogelijk is én er geen verder uitstel van het benodigde onderhoud mogelijk is, dan kan dit leiden tot een voorstel voor een begrotingswijziging in de bestuursrapportage. Een verdere toelichting staat in de paragraaf assetmanagement.

7. Specifiek, hogere lasten HVC-slibverwerking
Portefeuillehouder: Kortman

Een bijzonder risico is kwikvervuiling in slib veroorzaakt door illegale lozingen vanuit synthetische drugsproductie. Het slib wordt aangemerkt als gevaarlijk afval, dat apart moet worden verwerkt en leidt tot hogere kosten. Als dit zich voordoet kan dat leiden tot een financieel risico per waterschap.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Voor zover de veroorzaker van de vervuiling kan worden geïdentificeerd, worden de extra kosten zoveel mogelijk op deze partij verhaald. Dit sluit aan bij het principe dat de vervuiler verantwoordelijk is voor de schade. Dit is daarmee de meest rechtvaardige optie, met name bij hoge kosten. In het geval dat het maatschappelijk probleem van drugsafval in het zuiveringsslib toeneemt, zullen de waterschappen eventueel via de Unie van Waterschappen opschalen naar hogere overheden omdat zij zelf niet veel kunnen doen in de bestrijding van drugsproductie.

8. Specifiek: afbouw convenanten
Portefeuillehouder: Hazenoot

In het coalitieakkoord hebben we afgesproken het onderhoud van overig water weer over te dragen aan de gemeenten. Tussen de 5 gemeenten waarmee we een convenant hebben voor het onderhoud van het overig water zit verschil in het tempo waarin we tot afspraken over de herziening/ beëindiging van deze convenanten komen. Met de gemeenten Haarlemmermeer en Haarlem hebben we inmiddels met de wethouders afspraken gemaakt die we nu uitwerken. Met Alphen en Lisse lopen nog de gesprekken om ook dit jaar tot afspraken te komen.

Met Haarlemmermeer worden daarin ook afspraken gemaakt over het overdragen van de beschoeiingen, gemalen en stuwen. Afspraak is dat we de assets in goede staat overdragen, zoals we ze ook ooit overgenomen hebben. Kleine schades zal Rijnland komend jaar nog herstellen (kosten ca € 100.000 uit onderhoudsbudget) waarna de assets overdragen worden.

Een deel van de beschoeiingen is op korte termijn einde levensduur en vervanging daarvan is geraamd op € 1,5 mln en ook aan de gemalen en stuwen zijn nog aanpassingen nodig (ca € 100.000). In de gesprekken wordt ernaar gestreefd met de gemeenten een afspraak te maken over de vergoeding voor deze vervangingen in de komende jaren 2028-2032. De gemaakte afspraak zal volgend jaar in de begroting 2028-2032 worden verwerkt. Risico voor begroting 2027 is dat al in 2027 een eerste – bijdrage voor - vervanging zal plaatsvinden (risico orde € 200.000). Met Haarlem is afgesproken dat Rijnland op kosten van Haarlem nog 3 jaar het regulier onderhoud van het overig water in de gemeente zal doen, in relatie tot de afgesproken bijdrage van Rijnland aan het versneld afkoppelen van regenwaterafvoer in Schalkwijk. Dit heeft geen effect op de begroting 2027, doch leidt wel tot extra kosten in de begroting in de jaren 2028-2030 (€ 105.000). Voor de begroting 2027 leidt de herziening van de convenanten daarmee tot een aantal financiële risico die optellen tot € 400.000.

- De reparaties van kleine schades aan de beschoeiingen worden in principe gedekt vanuit het regulier onderhoudsbudget. Risico is echter dat dit komend jaar niet blijkt te passen. Gevolg max € 100.000.
- De nog noodzakelijke aanpassingen aan de gemalen en stuwen om deze eind 2027 over te kunnen dragen zijn eveneens niet apart begroot. Risico is dat kosten daarvan niet opgevangen kunnen worden binnen het regulier onderhoudsbudget. Gevolg max € 100.000.
- Over de vervanging in 2027 van vrijwel einde levensduur zijnde beschoeiingen zijn nog geen afspraken gemaakt. Risico is dat al in 2027 een eerste vervanging door ons óf de gemeente gewenst is. Gevolg max € 200.000.

Vooralsnog zien we in de aan Alphen, Lisse en Zoetermeer geen risico's voor de begroting in 2027. Eventuele vertraging heeft geen effect op 2027 doch mogelijk wel op 2028 en elementen in die overdrachten die mogelijk in 2027 tot kosten voor Rijnland leiden zien we momenteel niet.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
De risico's bij de beëindiging van de convenanten kunnen worden beheerst door duidelijke vastlegging van afspraken in de vaststellingsovereenkomsten, strakke processturing en tijdige financiële bijstelling. Hiermee blijven zowel de planning als financiële impact beheersbaar.

9. Schade door vestiging bever in Rijnlands gebied
Portefeuillehouder: Verkleij-Lemmers

Het is aannemelijk dat de bever zich in de komende jaren ook in ons gebied vestigt. Ervaringen van waterschappen die hier al mee te maken hebben, laten zien dat hierdoor kosten ontstaan voor herstel van graverij in dijken en extra beheerkosten om dit soort schades op te sporen. Rijnland volgt de ontwikkelingen bij andere waterschappen en schuift aan bij de nationale beveraanpak.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht er sprake zijn van substantiële herstelschade, dan wordt hiervoor binnen de lopende begroting dekking gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

10. Specifiek: bijzondere assets
Portefeuillehouder: allen

Rijnland onderhoudt bijna alle assets adequaat. Enkele uitzonderingen zijn assets die zich onder water bevinden, zoals menginstallaties in zwemwater en oeververdedigingen. De kans is aanwezig dat benodigd onderhoud hiervoor niet voldoende is begroot.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Voor deze situaties gelden dezelfde beheersmaatregelen als voor algemeen onderhoud, namelijk prioriteiten herzien en zoveel mogelijk binnen het onderhoudsbudget blijven.

11. Algemeen: hogere energiekosten

Portefeuillehouders: Kortman, Hazenoot

Zowel de prijzen als de hoeveelheden voor elektriciteitsverbruik en energieopwekking fluctueren. Al met al neemt zowel het energieverbruik als de energieopwekking van Rijnland de komende jaren toe. Beide zijn enigszins weersafhankelijk. Een relatief nat jaar leidt tot meer elektriciteitsverbruik. Het verloop van de elektriciteitsprijzen is eveneens lastig in te schatten voor vijf jaar. De intentie is om in 2030 energieneutraal te zijn: het verbruik is dan gelijk aan opwekking.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Rijnland beheerst de energiekosten onder meer via de volgende maatregelen:

- De organisatie heeft de elektriciteitsprijzen grotendeels vastgezet tot en met 2028;
- Het begrote verbruik is een reële inschatting van zuinigere, maar ook grotere installaties, zoals straks de AWZI Haarlem Waarderpolder;
- De energieopwekking is conservatief geraamd.

12. Specifiek: incidentele mee- of tegenvallers in eigendommen

Portefeuillehouder: De Vries

De afgelopen jaren heeft Rijnland diverse overtollige gronden, terreinen en overige eigendommen met een substantiële boekwinst verkocht. Afgesproken is dat deze incidentele meevallers worden bestemd voor de reserve schuldenreductie. Vanaf 2027 geldt dat al alle verkopen, zowel groot als klein, budgetneutraal zijn openomen (toe te voegen aan reserve schuldreductie). Mocht Rijnland minder kleinere objecten verkopen, dan raakt dit de exploitatierekening van 2027 niet. Wel is de aanwas van de reserve schuldreductie dan minder hoog dan geraamd.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Rijnland hanteert een middellangetermijnverkoopplan. De komende jaren is rekening gehouden met de verdere verkoop en is de selectieprocedure aangescherpt, onder meer als gevolg van het Didam-arrest. Voor de komende vier jaar is sprake van minder van deze grote incidentele baten.

13. Specifiek: hoger dan begrote (exploitatie)kosten Haarlem Waarderpolder
Portefeuillehouder: Kortman

De realisatie van het grootste investeringsproject, de nieuwbouw voor AWZI Haarlem-Waarderpolder, is de komende jaren in volle gang. De oplevering staat gepland voor 2031. De VV is en blijft via reguliere voortgangsrapportages adequaat geïnformeerd. De basis in deze begroting zijn de goedgekeurde kredieten en de bijbehorende begrote verhoogde exploitatiekosten tijdens de verbouwing. Ook de risicobeheersmaatregelen zijn gedeeld en besproken met de VV.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Onder de streep zijn de financiële gevolgen voor de exploitatierekening gedurende de nieuwbouw (2027-2031) voldoende begroot. Mocht sprake zijn van substantiële meerkosten in de exploitatie, dan wordt hiervoor binnen de lopende begroting dekking gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

14. Specifiek: meer of minder belastingopbrengsten
Portefeuillehouder: De Vries

Het is per definitie lastig om de belastingopbrengsten op 1% of nauwkeuriger te begroten, gezien onzekerheden zoals fluctuaties in WOZ-waarde, kwijtscheldingen en oninbare vorderingen.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Om verschillen tussen begrote en werkelijke cijfers binnen aanvaardbare bandbreedtes te houden, werkt Rijnland met zo actueel en accuraat mogelijke gegevens over de belastinginkomsten. Dit gebeurt via verbonden partij BSGR. Eventuele mee- en tegenvallers worden in de lopende begroting bestemd via de egalisatiereserves per belastingcategorie. Deze zijn robuust genoeg voor de periode 2027-2031.

15. Specifiek: opgeslagen PFOS-bluswater
Portefeuillehouder: Schouffoer

In 2008 raakte er na een incident op Schiphol bluswater vervuild met PFOS. Rijnland verzorgde met andere partijen opslagbassins voor het bluswater. We werden daarna onverwacht door de rechter gelast om de ontstane situatie te beheersen, hoewel we onszelf niet verantwoordelijk achten. Sindsdien overlegt Rijnland frequent met de betrokkenen van het incident (KLM, Schiphol, Omgevingsdienst) over de inzet van eventuele oplossingen. Verjaring van de aansprakelijkstelling van KLM en Schiphol over het met PFOS verontreinigd opgeslagen bluswater uit 2008 is in 2023 gestuit.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht het bevoegd gezag (de provincie) Rijnland gelasten de verontreiniging te verwijderen, dan kan Rijnland de kosten daarvoor proberen te verhalen op KLM en Schiphol. In geval van nieuwe ontwikkelingen wordt de VV tijdig geïnformeerd.

16. Specifiek: hogere HWBP-bijdrage dan begroot
Portefeuillehouder: Verkleij-Lemmers

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) vereist jaarlijks van ieder waterschap een financiële bijdrage. Ondanks de zorgvuldige totstandkoming en afstemming van deze bijdrage leren de afgelopen jaren dat telkens een aanvulling is vereist. Rijnland heeft hier maar beperkt invloed op. De substantiële stijging vanaf 2030 is in deze begroting meegenomen.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Als de uitvoerende waterschappen minder uitgeven aan uitvoering, moeten alle waterschappen dit samen compenseren via de solidariteitsbijdrage om aan het totaal afgesproken bedrag te komen. Verder stijgen de kosten als gevolg van dezelfde oorzaken als waar Rijnland zelf mee te maken heeft (aannemers, inflatie, financiering, etc.).

17. Specifiek: meer muskusrattenbeheer
Portefeuillehouder: Verkleij-Lemmers

De Rijnlandse financiële bijdrage voor muskusrattenbeheer is vanaf 2027 substantieel verhoogd met € 1,0 mln. De aanleiding is extra inspanningen om de muskusrattenpopulatie conform afspraken verder terug te dringen. De kans is aanwezig dat de begrote extra personele inzet van landelijk bijna vijftig fte niet wordt gehaald en de prestaties en kosten gedurende 2027 achterblijven.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht blijken dat de voortgang voor muskusrattenbeheer stokt, dan gaat Rijnland in gesprek met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), die meer ervaring heeft op dit gebied.

18. Specifiek: hogere slibkosten
Portefeuillehouder: Kortman

Het kabinet is nog steeds voornemens de vrijstelling van afvalstoffenbelasting voor het verbranden van zuiveringsslib per 2027 af te schaffen. Recent onderzoek in samenwerking met de Unie van Waterschappen laat echter zien dat waterschappen in dat geval hun slib naar verwachting zullen laten verwerken via installaties die buiten de reikwijdte van deze belasting vallen. Daardoor lijkt de financiële impact voor de waterschappen aanzienlijk kleiner dan aanvankelijk werd verwacht.

Impact, aanpak en weerstandsvermogen
Mocht er sprake zijn van gevolgen voor de waterschapssector (Rijnland: € 0,8 tot € 1,0 mln), dan behoort dekking uit de reserves tot de meest reële financieringsmogelijkheden. Het jaar erna maakt de heffing dan deel uit van de lastendruk.

Kleinere restrisico’s

Andere restrisico’s die vooralsnog minder grote gevolgen en een kleinere kans van optreden hebben, betreffen met name **juridische risico’s**. De afspraak is dat als deze zich in meer of mindere mate voordoen, de financiële gevolgen binnen de lopende exploitatiebegroting moeten worden gevonden.

Rijnland heeft een beperkt aantal rechtszaken en juridische risico’s. In bijna alle gevallen gaat het om losstaande incidenten en lopende (hogere) beroepen. De verwachting is dat de juridische risico’s beperkt en acceptabel blijven, gezien onder meer Rijnlands goede invulling van de zorgplicht. Gedurende 2027 lopen minder dan tien zaken bij de bestuurs- en civiele rechter. Waarschijnlijk zal geen van deze zaken zal bij grondverklaring grote juridische of financiële gevolgen hebben voor Rijnland.

Elk kwartaal wordt het college geïnformeerd over de stand van zaken rondom (mogelijke) rechtszaken en juridische risico’s. In 2027 kan de achterblijvende waterkwaliteit, een KRW-resultaatverplichting, een issue zijn dat kan worden ingeroepen bij de bestuursrechter.

Een ander issue is de vestiging van het farmaceutische bedrijf Eli Lily in Valkenburg. De vergunningverlening en verdere monitoring blijven in 2027 aandachtspunten. Hoewel eventuele investeringen en maatregelen in principe voor rekening van de initiatiefnemer komen, kan niet worden uitgesloten dat Rijnland extra kosten moet maken voor vergunningverlening, specialistische advisering, toezicht en bestuurlijke begeleiding.

Tot slot kunnen de uitgaven voor baggerwerken enigszins mee- of tegenvallen. De kosten voor baggerwerken lopen via de exploitatierekening. Als de oplevering van enkele baggerwerken over het kalenderjaar gaat, kan sprake zijn van enkele miljoenen minder uitgaven. En vice versa: eerdere oplevering van baggerwerken kan leiden tot een exploitatieoverschrijding. In iedere bestuursrapportage volgt hierover een update.

Toelichting 3. Exploitatie

3.1 Lasten en baten per programma

Omschrijving, bedragen in € mln	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Waterveiligheid								
Exploitatielasten	43,7	46,5	50,7	4,2	52,4	55,3	73,9	77,6
Exploitatiebaten	2,9	2,2	2,4	0,3	2,5	2,5	2,5	2,5
Netto exploitatiekosten	40,7	44,4	48,2	3,9	49,9	52,8	71,4	75,1
Voldoende water								
Exploitatielasten	87,4	98,6	104,9	6,3	108,9	105,7	108,0	111,2
Exploitatiebaten	4,8	5,7	6,6	0,9	4,7	4,7	4,8	4,8
Netto exploitatiekosten	82,6	92,9	98,3	5,4	104,2	101,0	103,2	106,3
Schoon en gezond water								
Exploitatielasten	19,0	19,9	21,9	2,0	24,6	27,8	29,1	29,9
Exploitatiebaten	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto exploitatiekosten	18,9	19,9	21,9	2,0	24,6	27,8	29,1	29,9
Waterketen								
Exploitatielasten	118,4	129,5	131,9	2,3	132,2	140,1	143,9	149,3
Exploitatiebaten	12,5	7,8	17,5	9,8	7,4	6,8	6,0	8,5
Netto exploitatiekosten	105,9	121,8	114,4	-7,4	124,8	133,3	137,9	140,8
BOD								
Exploitatielasten	59,9	63,9	70,1	6,1	70,9	72,3	73,5	75,1
Exploitatiebaten	9,5	9,6	9,6	0,0	9,8	10,2	10,5	10,7
Netto exploitatiekosten	50,4	54,3	60,4	6,1	61,1	62,1	63,0	64,5
Totaal netto exploitatiekosten	298,5	333,2	343,1	10,0	364,6	377,1	404,6	416,7
Dekkingsmiddelen								
Dividenden en overige inkomsten	-4,3	-4,6	-4,5	0,1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-2,6	-4,8	-1,5	3,2	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven	3,4	9,6	2,5	-7,1	6,2	13,0	6,0	27,5
Toevoegingen bestemmingsreserves	3,2	2,1	18,6	16,5	9,6	9,5	8,0	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	1,9	1,2	0,6	-0,7	0,9	0,6	1,4	0,6
Resultaat	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	309,8	336,7	358,7	22,0	376,6	395,5	415,3	436,0

3.2 Kosten- en opbrengstsoorten

Omschrijving	Jaar-rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Lasten								
Rente en afschrijvingen	80,2	86,2	92,0	5,7	94,5	107,6	112,7	123,6
Personeelslasten	99,4	105,8	111,2	5,4	113,7	116,6	119,3	122,5
Goederen en diensten van derden	132,9	152,0	160,7	8,7	165,0	159,1	161,7	161,2
Bijdragen aan derden	14,2	14,1	15,1	1,0	15,4	17,6	34,3	35,5
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	1,7	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal lasten	328,4	358,5	379,4	20,9	389,0	401,3	428,3	443,2
Baten								
Financiële baten	0,2	0,2	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Personeelsbaten	0,7	0,5	0,3	-0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Goederen en diensten aan derden	19,8	17,3	30,3	12,9	18,6	19,2	18,9	22,0
Bijdragen van derden	3,2	3,3	3,0	-0,2	3,1	3,1	3,2	3,2
Interne verrekeningen	6,0	4,0	2,4	-1,5	2,1	1,4	1,2	0,9
Totaal baten	29,9	25,3	36,2	11,0	24,3	24,2	23,8	26,5
Saldo baten en lasten	298,5	333,2	343,1	10,0	364,6	377,1	404,6	416,7
Dekkingsmiddelen								
Dividenden en overige inkomsten	-4,3	-4,6	-4,5	0,1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-2,6	-3,3	-1,5	1,7	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven	3,4	8,1	2,5	-5,6	6,0	13,0	6,0	27,5
Toevoegingen bestemmingsreserves	3,2	2,1	18,6	16,5	9,6	9,5	8,0	1,0
Mutatie algemene reserves	1,9	1,2	0,6	-0,7	1,1	0,6	1,4	0,6
Resultaat	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	**309,8**	**336,7**	**358,7**	**22,0**	**376,6**	**395,5**	**415,3**	**436,0**

Op de volgende pagina's volgt de toelichting op de exploitatierekening met de ontwikkeling van meer- en minderkosten 2026-2027.

Lasten

Rente en afschrijvingen (+ € 5,7 mln)
In totaal stijgen de kosten voor rente en afschrijvingen met € 5,2 mln. Dit betreft € 5,0 mln stijgende rente en € 0,7 mln stijgende afschrijvingslasten. De stijgende rente wordt aan de ene kant veroorzaakt door de stijgende schuld. En aan de andere kant door de stijgende renteomslag.

Personeelslasten (+ € 5,4 mln)
De personele lasten nemen in 2027 met € 5,4 mln toe ten opzichte van de begroting over 2026. Deze stijging wordt veroorzaakt door verschillende mutaties, waaronder cao-wijzigingen, inhuurcapaciteit, schaalwijzigingen en uitbreiding van de formatie met 33,85 fte. De formatie-uitbreiding betreft onder andere:

- Diverse ICT-functies, zoals een informatiesecurityofficer, projectleider digitaal verandervermogen, AI-medewerkers en een data-analist voor het databureau Waterketen (in totaal 5 fte)
- Ondersteuning onderhoud (8,4 fte), waaronder een BIM-ondersteuning, contractmanager, functioneel beheerder, vakspecialisten onderhoud, projectleiders en vakspecialisten keringen
- Verzekeringsadviseur (1 fte)
- Medewerker salarisadministratie (0,67 fte)
- Contractbeheerder t.b.v. verdere professionalisering contractmanagement (0,33 fte)
- Diverse functies voor weerbaarheid, zoals een programmamanager, strategisch adviseur en beheerders fysieke beveiliging (3 fte)
- Begeleider exotenbestrijding (1 fte)
- Adviseur waterveiligheid continue toetsen (0,5 fte)
- Capaciteit contractmanagement t.b.v. KRW 4 (2 fte)
- Capaciteit projecten (IPM-rollen, Integraal Projectmanagement) (11,95 fte) t.b.v. zuiverings-en watersysteemprojecten

Goederen en diensten van derden (+ € 8,7 mln)
- De kosten voor samenwerkingsovereenkomsten stijgen met € 1,9 mln:
  - € 0,4 mln lagere kosten CSF (centrale salarisadministratie functioneel beheer) doordat de samenwerking in september 2026 is gestopt
  - € 0,4 mln hogere kosten grensoverschrijdend afvalwater (GOAW)
  - € 0,7 mln hogere kosten voor samenwerking BSGR
  - € 1,2 mln hogere kosten voor muskusrattenbeheer WMNL
- De kosten voor baggeren stijgen met € 1,7 mln in verband met meer lopende baggertrajecten.
- De kosten van slibverwerking stijgen met € 1,7 mln door een hoger verwerkingstarief
- € 1,0 mln hogere IT-kosten. Dit komt voornamelijk door hogere kosten voor software en uitbestedingen ICT-diensten.
- € 0,8 mln hogere kosten voor onderhoud watersystemen en vaarwegen. Voornamelijk door incidenteel lagere kosten in 2026 door vertraging van de nieuwe exotenaanpak. Daarnaast stijgen de onderhoudskosten van luchtmenginstallaties en natuurvriendelijke oevers.
- Stijgende kosten voor onderzoek in 2027 à € 0,6 mln.
- € 0,5 mln hogere kosten voor laboratoriumonderzoek door meer metingen (stijging sensoring en metingen voor de Europese richtlijn stedelijk afvalwater) en een hogere prijs.
- € 0,4 mln hogere kosten voor Rijnlandbrede aansprakelijkheidsverzekering.

- € 0,3 mln hogere bijdrage aan het Waterschapshuis (hWh). In 2026 viel deze bijdrage incidenteel lager uit. Daarnaast dragen we komende jaren extra bij voor de Nederlandse Digitalisering Strategie (NDS).
- € 0,4 mln lagere kosten voor onderhoud waterzuiveringen door verbouwingswerkzaamheden Haarlem Waarderpolder.
- € 0,2 mln meer aan kleinere overige mutaties.

Bijdragen aan derden (+ € 1,0 mln)

De bijdragen aan derden stijgen met € 1,0 mln t.o.v. de actuele begroting 2026. Dit komt volledig door hogere kosten voor het HWBP.

Baten

Financiële baten en personeelsbaten (- € 0,2 mln)

De financiële baten en personeelsbaten vallen € 0,2 mln lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit komt door incidenteel begrote personeelsbaten in 2026 van € 0,2 mln voor gedetacheerde medewerkers.

Goederen en diensten aan derden (+ € 12,9 mln)

De kleine vastgoedverkopen stijgen met € 2,0 mln. Voor € 1,5 miljoen heeft dit betrekking op de verkoop van MeerGrond. De verwachte opbrengst is doorgeschoven van 2026 naar 2027. Daarnaast stijgen de grote vastgoedverkopen van voormalige zuiveringsterreinen met € 10,5 mln. Dit komt mede doordat een deel van de verkopen is doorgeschoven vanuit 2026. Verder stijgen de opbrengsten vanuit de doorbelasting van de I&A-organisatie aan HHSK met € 0,5 mln door stijgende kosten van de I&A-organisatie. Tot slot is er nog een nadeel van € 0,1 mln door een incidentele opbrengst van HHSK inzake Nutricia (anti-afhaaksubsidie) in 2026.

Bijdragen van derden (- € 0,2 mln)

De bijdragen van derden nemen met € 0,2 mln af in 2027. Dit komt door € 0,2 mln lagere bijdrage voor NRS-bemonstering (Nationale Rioolwater Surveillance) vanuit het Rijk en € 0,2 mln incidentele subsidies in 2026 waaronder SDE-subsidie (Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie) in Katwijk en Bodegraven. Hiertegenover staat een voordeel van € 0,2 mln door een terugbetaling in 2026 in plaats van in 2027.

Interne verrekeningen (- € 1,5 mln)

De interne verrekeningen dalen met € 1,5 mln. Dit zijn de geactiveerde lasten die we hebben afgebouwd om de schuldpositie op termijn te verbeteren.

Dekkingsmiddelen

Dividend Waterschapsbank (+ € 0,1 mln)
We ramen € 4,5 mln dividend van de Waterschapsbank. Dat is € 0,1 mln minder ten opzichte van 2026.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves (+ € 1,7 mln)
In 2027 wordt € 1,3 mln onttrokken aan de reserve schuldreductie om de afbouw van het activeren van uren in het watersysteem te dekken (in 2026 € 5,8 mln). Daarnaast wordt € 150.000 onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen en € 50.000 aan de reserve erfgoedpaden (gelijk aan 2026). In 2030 wordt voor het eerst ook onttrokken aan de reserve voor kapitaallasten, ten behoeve voor het project Haarlem Waarderpolder: € 5 mln.

Egalisatie van tarieven (- € 5,6 mln)
In 2027 wordt per saldo € 2,5 mln toegevoegd aan de egalisatiereserves (in 2026 € 8,1 mln). Het precieze verloop per egalisatiereserve is te vinden in paragraaf 1.3 Reserves en voorzieningen.

Toevoegingen bestemmingsreserves (+ € 16,5 mln)
In 2027 wordt € 5,0 mln toegevoegd aan de reserve voor kapitaallasten (in 2026 € 2,0 mln). De toevoegingen voor 2028, 2029 en 2030 betreffen respectievelijk € 8,0 mln, € 8,0 mln en € 1,0. Daarnaast wordt de reserve schuldreductie gevoed met de verwachte verkoopopbrengsten van vastgoedverkopen: € 13,6 mln in 2027 ten opzichte van € 0,1 mln in 2026.

Toevoegingen algemene reserve (- € 0,7 mln)
Om in 2027 te voldoen aan de norm voor de algemene reserve van 5% van de netto kosten voor egalisatie, wordt er € 0,6 mln toegevoegd aan deze reserve (in 2026 € 1,2 mln). Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve verhoogd naar 5% van de netto kosten voor egalisatie (met resp. € 1,1 mln, € 0,6 mln, € 1,4 mln, en € 0,6 mln).

Waterschapsbelastingen (+ € 22,0 mln)
Bij de berekening van de waterschapsbelastingen is uitgegaan van een gemiddelde lastendruktoenamen van 8% in 2027 ten opzichte van de originele begroting 2026 en 5% in de jaren daarna.

3.3 Overzicht incidentele lasten en baten

Omschrijving, bedragen in € mln	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Saldo baten en lasten	298,5	333,2	343,1	364,6	377,1	404,6	416,7
Waterschapsbelastingen	309,8	336,7	358,7	376,6	395,5	415,3	436,0
Saldo	**11,2**	**3,5**	**15,6**	**12,0**	**18,4**	**10,7**	**19,4**
Dekkingsmiddelen							
Dividenden en overige inkomsten	-4,3	-4,6	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan reserves	-2,6	-4,8	-1,5	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven (middels reserves)	3,4	9,6	2,5	6,0	13,0	6,0	27,5
Toevoegingen bestemmingsreserves	3,2	2,1	18,6	9,6	9,5	8,0	1,0
Mutatie algemene reserves	1,9	1,2	0,6	1,1	0,6	1,4	0,6
Totaal dekkingsmiddelen	**1,4**	**3,5**	**15,6**	**12,0**	**18,4**	**10,7**	**19,4**
Resultaat	**9,8**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Waarvan incidentele baten en lasten							
Verkoopopbrengsten	3,6	1,2	13,6	1,7	1,6	1,1	1,1
Opbrengst waterschaps-belastingen over oude jaren	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Incidenteel resultaat	**4,7**	**1,2**	**13,6**	**1,7**	**1,6**	**1,1**	**1,1**
Mutaties reserves	5,8	8,2	20,1	16,5	22,9	15,2	23,9
Saldo incidenteel en dekking reserves	**-1,1**	**-7,0**	**-6,4**	**-14,8**	**-21,3**	**-14,1**	**-22,8**
Structureel resultaat	**10,9**	**7,0**	**6,4**	**14,8**	**21,3**	**14,1**	**22,8**

Bovenstaand overzicht laat zien dat deze begroting en het meerjarenperspectief structureel sluitend zijn. Voor de jaren 2027-2031 zijn er per saldo geen onttrekkingen aan de reserves nodig om de begroting te dekken. Vanaf 2027 worden de incidentele verkoopopbrengsten van kleine vastgoedverkopen niet meer gebruikt om de begroting sluitend te maken, maar worden deze opbrengsten ten gunste van de reserve schuldreductie gebracht. Daarmee worden alle verkoopopbrengsten van vastgoedverkopen op eenzelfde manier behandeld.

Toelichting 4. Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken

Zuiveringsbeheer, in € mln

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027
Netto kosten toegerekend aan zuiveringsbeheer	128,6	144,6	139,4	-5,2
Dividenden en overige inkomsten	-2,2	-2,3	-2,3	0,1
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	126,4	142,3	137,1	-5,1
Toevoeging bestemmingsreserves	3,2	2,1	15,6	13,5
Mutatie algemene reserves	0,9	0,0	-0,3	-0,2
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-0,1	-1,3	0,0	1,3
Egalisatie van tarieven	12,2	8,8	2,3	-6,5
Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves	142,6	151,8	154,7	2,9
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar waterschapsbelastingen	-5,9	-6,6	-6,7	-0,2
Bruto opbrengsten waterschapsbelastingen	155,2	158,4	161,4	3,1
Totaal netto waterschapsbelastingen	149,2	151,8	154,7	2,9
Resultaat	**6,6**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Watersysteembeheer, in € mln

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil 2026-2027
Netto kosten toegerekend aan watersysteembeheer	169,9	188,6	203,8	15,1
Dividenden en overige inkomsten	-2,2	-2,3	-2,3	0,1
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	167,8	186,3	201,5	15,2
Toevoeging bestemmingsreserves	0,0	0,0	3,0	3,0
Mutatie algemene reserves	1,0	1,2	0,8	-0,4
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-2,5	-1,9	-1,5	0,4
Egalisatie van tarieven	-8,9	-0,7	0,2	0,9
Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves	157,3	184,9	204,0	19,1
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar waterschapsbelastingen	-4,4	-6,0	-6,7	-0,7
Bruto opbrengsten waterschapsbelastingen	164,9	191,0	210,7	19,8
Totaal netto waterschapsbelastingen	160,5	184,9	204,0	19,1
Resultaat	**3,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Toelichting 5. Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën

Kosten beleidsproducten vóór doorbelasting in € 1.000

Omschrijving	Water-veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water-keten	BOD	Totaal
Planvorming	1.430	10.604	5.031	4.438	4.434	25.937
Aanleg en onderhoud waterkeringen	46.799	0	0	0	0	46.799
Inrichting en onderhoud watersystemen	0	81.436	14.614	535	245	96.830
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	0	0	0	108.885	0	108.885
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	0	293	0	0	0	293
Regulering	0	5.956	2.009	0	0	7.966
Beheersing van lozingen	0	0	200	501	0	701
Heffing en invordering	0	0	0	0	7.608	7.608
Bestuur en externe communicatie	0	0	0	0	11.424	11.424
Ondersteunende producten	0	0	0	0	36.705	36.705
Onvoorzien en overige inkomsten	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsproducten	48.229	98.290	21.854	114.360	60.415	343.148
Dividenden en overige inkomsten	0	0	0	0	-4.500	-4.500
Onttrekkingen aan reserves	-320	-1.002	-150	0	-50	-1.522
Toevoegingen aan reserves	0	3.000	0	15.550	550	19.100
Netto kosten vóór egalisatie	**47.909**	**100.288**	**21.704**	**129.910**	**56.415**	**356.226**

Specificatie kosten opbrengsten per programma (in € mln)

Omschrijving	Jaar-rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Waterveiligheid							
Lasten							
Kapitaalslasten	17,0	18,2	18,8	19,3	20,4	21,9	24,0
Goederen en diensten van derden	6,1	6,7	8,1	8,9	8,3	8,5	8,7
Bijdragen aan derden	13,3	13,1	14,1	14,4	16,6	33,3	34,5
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	7,3	8,4	9,6	9,8	10,0	10,2	10,5
Totaal lasten	43,7	46,5	50,7	52,4	55,3	73,9	77,6
Baten							
Goederen en diensten aan derden	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5
Bijdragen van derden	-	-0,2	-	-	-	-	-
Interne verrekeningen	0,5	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	2,9	2,2	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5
Netto exploitatiekosten Waterveiligheid	40,7	44,4	48,2	49,9	52,8	71,4	75,1
Voldoende water							
Lasten							
Kapitaalslasten	21,5	22,4	24,8	27,0	30,2	31,5	34,0
Goederen en diensten van derden	32,6	42,0	44,0	44,9	37,5	37,8	37,5
Bijdragen aan derden	0,0	-	-	-	-	-	-
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	33,2	34,1	36,2	37,0	38,0	38,7	39,7
Totaal lasten	87,4	98,6	104,9	108,9	105,7	108,0	111,2
Baten							
Goederen en diensten aan derden	2,7	2,5	4,6	2,6	2,6	2,6	2,6
Bijdragen van derden	1,7	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2
Interne verrekeningen	0,4	1,1	-	-	-	-	-
Totaal baten	4,8	5,7	6,6	4,7	4,7	4,8	4,8

Omschrijving	Jaar-rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Netto exploitatiekosten Voldoende water	82,6	92,9	98,3	104,2	101,0	103,2	106,3
Schoon en gezond water							
Lasten							
Kapitaalslasten	4,6	3,6	4,7	4,7	7,3	8,2	8,7
Goederen en diensten van derden	6,2	6,8	7,4	9,7	10,0	10,3	10,4
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	8,2	9,6	9,8	10,2	10,5	10,6	10,9
Totaal lasten	19,0	19,9	21,9	24,6	27,8	29,1	29,9
Baten							
Bijdragen van derden	0,1	-	-	-	-	-	-
Interne verrekeningen	0,0	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	0,1	-	-	-	-	-	-
Netto exploitatiekosten Schoon en gezond water	18,9	19,9	21,9	24,6	27,8	29,1	29,9
Waterketen							
Lasten							
Kapitaalslasten	34,9	39,5	41,5	41,1	47,3	49,8	55,5
Personeelslasten	0,0	-	-	-	-	-	-
Goederen en diensten van derden	54,4	59,3	61,7	61,9	62,8	63,5	62,2
Bijdragen aan derden	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	0,0	-	-	-	-	-	-
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	29,0	30,6	28,6	29,1	29,9	30,5	31,4
Totaal lasten	118,4	129,5	131,9	132,2	140,1	143,9	149,3
Baten							
Financiële baten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Goederen en diensten aan derden	6,3	3,8	14,3	4,5	4,6	4,0	6,8
Bijdragen van derden	1,0	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Interne verrekeningen	5,1	2,9	2,4	2,1	1,4	1,2	0,9

Omschrijving	Jaar-rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Totaal baten	12,5	7,8	17,5	7,4	6,8	6,0	8,5
Netto exploitatiekosten Waterketen	105,9	121,8	114,4	124,8	133,3	137,9	140,8
BOD							
Lasten							
Kapitaalslasten	2,2	2,5	2,3	2,4	2,3	1,5	1,4
Personeelslasten	1,9	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2
Goederen en diensten van derden	33,2	36,5	38,7	39,0	39,8	40,9	41,8
Bijdragen aan derden	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	1,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	20,4	21,6	25,8	26,2	26,7	27,8	28,5
Totaal lasten	59,9	63,9	70,1	70,9	72,3	73,5	75,1
Baten							
Financiële baten	0,0	-	-	-	-	-	-
Personeelsbaten	0,7	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Goederen en diensten aan derden	8,4	8,3	9,0	9,1	9,5	9,8	10,0
Bijdragen van derden	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Interne verrekeningen	-	0,2	-	-	-	-	-
Totaal baten	9,5	9,6	9,6	9,8	10,2	10,5	10,7
Netto exploitatiekosten BOD	50,4	54,3	60,4	61,1	62,1	63,0	64,5
Totaal							
Totaal programmalasten	328,4	358,5	379,4	389,0	401,3	428,3	443,2
Totaal programmabaten	29,9	25,3	36,2	24,3	24,2	23,8	26,5
Netto exploitatiekosten	298,5	333,2	343,1	364,6	377,1	404,6	416,7

Belastingcategorieën in € 1.000

Omschrijving	Water-veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water-keten	BOD	Totaal
Ingezetenen	23.954	49.346	9.307	0	17.781	100.389
Gebouwd	21.511	44.313	8.358	0	19.030	93.212
Ongebouwd overig	2.415	4.974	938	0	1.771	10.098
Natuur	29	59	11	0	34	133
Zuiveringsheffing	0	1.596	3.089	129.910	17.798	152.393
Netto kosten vóór egalisatie	47.909	100.288	21.704	129.910	56.415	356.226

Toelichting 6. EMU-saldo

Met de Unie van Waterschappen is afgesproken dat de waterschappen in hun programmabegroting een toelichting opnemen waaruit hun bijdrage blijkt aan het te verwachten saldo van de Economische en Monetaire Unie (EMU). In het kader van de EMU is vastgelegd dat het begrotingstekort van een lidstaat niet méér mag bedragen dan 3% van het bruto binnenlands product (bbp). Er is een tekort als een land in een jaar meer uitgeeft dan ontvangt. Rijnland is net als andere decentrale overheden medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. Daarom zijn afspraken gemaakt met de minister van Financiën, in relatie tot de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof).

Uit de tabel EMU-saldo blijkt dat Rijnland op transactiebasis in 2027 méér uitgeeft dan ontvangt, vooral door de investeringsuitgaven. In het baten- en lastenstelsel dat Rijnland net zoals andere waterschappen hanteert, leiden deze uitgaven niet tot tekorten. Volgens het transactiestelsel waarmee het Rijk en de EMU het exploitatiesaldo bepalen, leiden de uitgaven echter wel tot tekorten.

EMU-referentiewaarden

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden. Deze ruimte bedraagt 0,5% van het bbp. Hierbij is er voor de waterschappen een ruimte van 0,06% bbp. De ruimte voor de waterschappen van 0,06% bbp leidt met de laatste raming van het bbp voor 2027 tot een maximaal EMU-tekort van € 766,8 mln in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar (2026 dus) verdeeld over de waterschappen. Dit leidt tot een verwachte referentiewaarde 2027 voor Rijnland van € 54,8 mln. Een referentiewaarde is geen norm. Het is een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft. Tot nu toe was de ruimte voor decentrale overheden voldoende. In het geval deze ruimte gaat knellen volgt overleg met de minister.

EMU-saldo (x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
EMU-exploitatiesaldo						
Bij: Rente toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Bij: Toevoeging aan reserves	11.426	21.587	16.698	23.108	15.382	29.074
Af: Onttrekkingen aan reserves	-2.052	-1.522	-200	-200	-200	-5.200
Totaal EMU-exploitatiesaldo	9.374	20.065	16.498	22.908	15.182	23.874
Invloed investeringen						
Netto-investeringsuitgaven	-139.563	-147.459	-229.192	-196.315	-203.825	-193.186
Verkoop materiële en immateriële activa	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	67.392	68.184	66.567	74.447	74.975	80.801
Totaal Invloed investeringen	-72.171	-79.275	-162.625	-121.869	-128.850	-112.385
Invloed voorzieningen						
Toevoeging aan voorziening	350	350	350	350	350	350
Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Totaal Invloed voorzieningen	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Deelnemingen en aandelen						
Boekwinst	0	0	0	0	0	0
Boekverlies	0	0	0	0	0	0
Totaal deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-62.847	-59.260	-146.177	-99.010	-113.718	-88.561

Toelichting 7. Openbaarheidsparagraaf Woo, met activiteiten 2027

Sinds 1 mei 2022 geldt de Wet open overheid (Woo). Deze wet verplicht een open en transparante overheid voor de hele samenleving. In deze paragraaf vermelden we onze Woo-activiteiten voor 2027.

1. Actieve openbaarmaking voor verplichte categorieën informatie (art. 3.3 van de Woo)

De Woo verplicht waterschappen om documenten uit vijftien verschillende informatiecategorieën gefaseerd openbaar te maken. Op dit moment voldoet Rijnland aan de eerste tranche. In 2027 stellen we in ieder geval de volgende informatiecategorieën openbaar beschikbaar, waarbij we zorgen voor duurzame toegankelijkheid:

- Algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- De bereikbaarheid van bestuursorganen en organisatieonderdelen
- Vergaderstukken en verslagen van de verenigde vergadering en de bestuurscommissies

Verder bereidt Rijnland zich in 2027 voor op de uitbreiding van de actieve openbaarmakingsplicht naar aanvullende informatiecategorieën. De invoering van de tweede tranche is vertraagd en de ingangsdatum is nog onbekend. Rijnland treft tijdig de benodigde maatregelen en zet zich volledig in om vanaf het moment van inwerkingtreding aan de wettelijke verplichtingen te voldoen.

2. Inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan verplichte categorieën (art. 3.1 van de Woo)

Rijnland richt zich vooral op de openbaarmaking van de informatiecategorieën waarvoor de verplichting al geldt of binnenkort van kracht wordt. Naast deze verplichte openbaarmaking past Rijnland, waar dat haalbaar is, ook de inspanningsverplichting toe. Dat betekent dat Rijnland uit eigen beweging informatie openbaar maakt.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek, hoofdstuk 4 van de Woo)

In de komende jaren werkt Rijnland verder aan het verbeteren van het Woo-behandelingsproces:

- Het efficiënter inrichten van de Woo-pagina op de website van Rijnland.
- Archivering van aanverwante documenten geheel in het zaaksysteem inbrengen. Het integreren van Woo-verzoeken in het zaaksysteem voor betere traceerbaarheid en transparantie (zie ook hoofdstuk 4.3).
- Het verkennen van de inzet van AI-toepassingen voor het ondersteunen van zoek-, selecteer- en anonimiseerprocessen.

Deze maatregelen dragen bij aan een snellere, zorgvuldige en uniforme afhandeling van verzoeken.

4. De informatiehuishouding (hoofdstuk 6 van de Woo)

In 2027 zetten we onverminderd in op het versterken van een open en transparante overheid. Onder het motto ‘zorgvuldig én open’ werken we aan het versterken en toekomstbestendig maken van de informatiehuishouding, met inachtneming van de Wet open overheid (Woo). De focus ligt op de volgende samenhangende pijlers:

Bewustwording en informatiebeheer

We maken medewerkers meer bewust van het belang van zorgvuldig opslaan, beheren en toegankelijk maken van procesinformatie. Dit doen we via al dan niet verplichte trainingen, e-learnings, teampresentaties, educatieproducten en het versterken van de rol van key-users in het Woo-proces. Goed informatiebeheer vormt de basis voor zowel actieve als passieve openbaarmaking.

Actieve openbaarmaking en publicatieplatform

Actieve openbaarmaking en publicatieplatform Naar verwachting zal in 2027 een nieuw publicatieplatform worden geïmplementeerd dat voldoet aan de eisen van de Woo en aansluit op landelijke voorzieningen zoals de Woo-index. Daarbij streven we ook het principe van 'betekenisvolle openbaarmaking' na: we publiceren niet alleen wat wettelijk verplicht is, maar ook informatie die maatschappelijk relevant is. Denk aan beleidsdocumenten, verslagen en besluiten die bijdragen aan publieke verantwoording en vertrouwen.

Zaakgericht werken en Woo-integratie

We zetten in op het beter benutten van het zaaksysteem voor het Woo-proces. We streven naar een situatie waarin alle Woo-verzoeken en bijbehorende documenten systematisch worden geregistreerd, afgehandeld en beheerd binnen het zaaksysteem. Dit draagt bij aan:

- Een uniforme en transparante Woo-workflow;
- Betere vindbaarheid en toegankelijkheid van relevante documenten;
- Vereenvoudiging van de reconstructie van besluitvorming;
- Ondersteuning bij actieve openbaarmaking via koppelingen met publicatievoorzieningen.

Door het Woo-proces te integreren in het zaaksysteem versterken we de kwaliteit van informatiebeheer en voldoen we beter aan de eisen van openbaarheid en verantwoording.

5. Aanstelling Woo-contactpersoon (art. 4.7 van de Woo)

De rol van Woo-contactpersoon is ondergebracht bij de Woo-coördinator.

6. Besteding incidentele en structurele middelen

De Rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar voor de Woo-implementatie. Daarnaast ontvangt Rijnland in 2027 € 217.659 aan structurele middelen van het Rijk om de extra uitvoeringskosten als gevolg van de Woo te dekken. Dat zetten we in voor onder meer:

- Actieve en passieve openbaarmaking: publicatie van informatiecategorieën en aanschaf van een Woo-publicatieplatform.
- Opstellen van een visie- en strategie-informatiehuishouding, als kompas om gericht toe te werken naar een toekomstbestendige informatiehuishouding.
- Inzet van educatieve middelen, zoals (onboardings)trainingen, campagnes en acties.

Toelichting 8. Investeringsoverzicht

Toelichting

De kolom '2026' geeft de prognose voor 2026 ten tijde van het opstellen van de begroting. In de tabellen van de investeringen per programma staan de ramingen van investeringsprojecten vóór aftrek van concernbrede korting. Voor de projecten in de tabel die zijn aangegeven met een * zitten kredietvoorstellen bij deze begroting. Voor de overige investeringen volgen kredietvoorstellen in 2027.

1. Onderhanden werk: in voorbereiding of uitvoering, 95% realisatie verwacht in 2027 en 90% realisatie verwacht vanaf 2028

Dit zijn afzonderlijke investeringsprojecten waarvoor het bestuur al een voorbereidings- of uitvoeringskrediet heeft verstrekt. De verwachte realisatie voor 2027 (het begrotingsjaar) is 95% van het investeringsvolume voor dat jaar. De kapitaallasten worden daarbij voor 95% meegerekend in de exploitatiekosten van de begroting en het MJP, wat neerkomt op een concernbrede korting van 5%. Vanaf 2028 (het jaar na het begrotingsjaar) is de verwachte realisatie 90%. De kapitaallasten worden dan voor 90% meegerekend in de exploitatiekosten van de begroting en het MJP, wat neerkomt op een concernbrede korting van 10%.

2. Toekomstig werk: verwachte kredietaanvragen, 95% realisatie verwacht in 2027 en 75% realisatie verwacht vanaf 2028

Dit zijn meerjarenramingen van investeringsplannen die naar verwachting nodig zijn om de beleidsvoornemens te realiseren. Deze ramingen zijn veelal nog niet uitgewerkt naar afzonderlijke projecten. Het bestuur heeft nog geen krediet verstrekt. De verwachte realisatie voor 2027 (het begrotingsjaar) is 95% van het investeringsvolume voor dat jaar. De kapitaallasten worden daarbij voor 95% meegerekend in de exploitatiekosten van de begroting en het MJP, wat neerkomt op een concernbrede korting van 5%. Vanaf 2028 (het jaar na het begrotingsjaar) is de verwachte realisatie 75%. De kapitaallasten worden dan voor 75% meegerekend in de exploitatiekosten van de begroting en het MJP, wat neerkomt op een concernbrede korting van 25%.

Totaal

Omschrijving, bedragen in € mln	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Onderhandenwerk	130,3	139,9	178,4	150,1	120,9	91,7
Toekomstig werk	0,2	19,6	95,1	84,8	142,6	185,4
Totaal bruto	130,5	159,4	273,5	235,0	263,5	277,1
Bijdragen derden	7,7	4,2	2,0	1,4	2,7	2,7
Bijdragen derden toekomstig werk	0,0	0,0	1,1	1,6	12,7	34,6
Totaal netto	122,8	155,2	270,3	232,0	248,1	239,8
Concernbrede korting	0,0	7,8	41,1	35,7	44,3	46,6
Netto na korting	122,8	147,5	229,2	196,3	203,8	193,2

Per programma

Waterveiligheid

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Programma Waterveiligheid							
Onderhandenwerk							
Verbetering IJsseldijk Gouda*	5.038	2.862	540	540	3.000	3.000	9.942
Cluster Dijkversterking Regionale Keringen (DiRK) I/IX*	11.542	9.610	23.730	33.100	33.700	42.550	142.690
Kunstwerken Spaarndammerdijk	475	2.549	1.330	-	-	-	3.879
Vervangen balgstuwen	200	3.800	4.800	3.800	550	-	12.950
Totaal onderhandenwerk	17.255	18.821	30.400	37.440	37.250	45.550	169.461
Toekomstig werk							
Toekomstig werk waterveiligheid	-	-	85	-	4.051	10.450	14.586
Noodwaterkeringen	-	-	700	1.000	1.000	1.000	3.700
Verplaatsen strandbebouwing*	20	70	100	180	150	140	640
Totaal toekomstig werk	20	70	885	1.180	5.201	11.590	18.926
Totaal Waterveiligheid bruto	17.275	18.891	31.285	38.620	42.451	57.140	188.387
Totaal bijdragen derden	4.251	3.125	2.023	1.236	2.700	2.700	11.784
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	-	-	-	-	-	-	-
Totaal netto	13.024	15.766	29.262	37.384	39.751	54.440	176.602

Voldoende water

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Programma Voldoende water							
Onderhandenwerk							
Stedelijke waterplannen	250	200	300	-	-	-	500
Piekberging N3MP	-	-	-	-	-	-	-
Piekberging Haarlemmermeer	200	150	-	-	-	-	150
Voormalig sluizencomplex Halfweg	4.600	7.800	5.900	-	-	-	13.700
Watergebiedsplannen*	1.150	1.500	2.400	2.000	800	-	6.700
Poldergemalen cluster 2	143	-	-	-	-	-	-
Poldergemalen cluster 3*	26.309	12.214	9.925	685	-	-	22.824
Overnemen en afstoten assets, sluizen bruggen	28	175	175	19	-	-	369
Vervangen oeververdediging	1.105	1.430	500	500	500	500	3.430
Inventarisatie asbesthoudende bouwmaterialen	-	-	-	-	-	-	-
Vergroten doorvoer Krimpenerwaard	450	1.000	1.888	1.643	-	-	4.531
Sluizen en kunstwerken	525	1.100	50	-	-	-	1.150
Boezemgemaal Katwijk*	1.000	3.000	2.000	-	-	-	5.000
Boezemgemaal Gouda frequentie-omvormers	50	-	-	-	-	-	-
Grote Sluis Spaarndam*	-	1.500	2.000	1.500	-	-	5.000
Totaal onderhandenwerk	35.810	30.069	25.138	6.347	1.300	500	63.354
Toekomstig werk							
Poldergemalen meerjarenraming*	-	9.000	23.811	20.000	20.000	20.000	92.811
Sluizen en kunstwerken	-	-	-	500	1.000	500	2.000
Oeververdedigingen	100	500	1.000	1.000	1.000	1.000	4.500
Optimalisaties watersysteem	-	300	300	300	300	300	1.500
Boezemgemalen	-	-	-	2.200	14.500	8.500	25.200
Totaal toekomstig werk	100	9.800	25.111	24.000	36.800	30.300	126.011
Totaal Voldoende water bruto	35.910	39.869	50.249	30.347	38.100	30.800	189.365
Totaal bijdragen derden	400	300	-	-	-	-	300
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0	-	-	-	-	-	-
Totaal netto	35.510	39.569	50.249	30.347	38.100	30.800	189.065

Schoon en gezond water

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Programma Schoon en gezond water							
Onderhandenwerk							
KRW-fase 2	330	-	-	-	-	-	-
KRW3-Noord	5.400	7.800	5.775	-	-	-	13.575
KRW3-Zuid*	7.157	3.298	2.465	-	-	-	5.763
Cluster planontwikkeling (KRW Synergie)	300	300	-	-	-	-	300
Cluster landbouw	1.135	965	315	-	-	-	1.280
Blauwalgenbestrijding 2023-2027	195	550	1.000	-	-	-	1.550
Totaal onderhandenwerk	14.517	12.913	9.555	-	-	-	22.468
Toekomstig werk							
KRW-fase 3	-	650	-	-	-	-	650
KRW-fase 4	-	-	10.000	10.000	10.000	10.000	40.000
Maatregelen zwemwater	-	-	-	500	300	300	1.100
KRW: vispassages bij gemalen	-	-	2.000	2.000	2.000	2.000	8.000
Totaal toekomstig werk	0	650	12.000	12.500	12.300	12.300	49.750
Totaal Schoon en gezond water bruto	14.517	13.563	21.555	12.500	12.300	12.300	72.218
Totaal bijdragen derden	452	743	-	181	-	-	924
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	-	-	-	-	-	-	-
Totaal netto	14.064	12.820	21.555	12.319	12.300	12.300	71.294

Waterketen

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Programma Waterketen							
Onderhandenwerk							
Cluster Waterketen 1	4.337	6.800	13.250	9.900	3.000	-	32.950
Cluster Waterketen 2	3.828	1.400	1.500	-	-	-	2.900
AWZI Zwanenburg	950	5.650	-	-	-	-	5.650
AWZI Haarlem-Waarderpolder*	33.068	51.545	94.075	95.710	78.674	45.444	365.448
Persleidingen Hoofddorp*	15.000	5.101	300	-	-	-	5.401
Vervangen hoofdverdeler installatie AWZI Leiden-Zuidwest	210	-	-	-	-	-	-
Zuiveringskring Gouda	1.350	1.700	1.100	-	-	-	2.800
Zuiveringskring Zwaanshoek*	1.350	2.100	1.600	250	700	250	4.900
Cluster Waterketen 3	180	2.000	502	-	-	-	2.502
Lachgasmeters sensoren en toebehoren	550	100	-	-	-	-	100
AMC Project	600	1.100	1.000	500	-	-	2.600
Vervangen Meetinstrumenten fase 2	100	150	-	-	-	-	150
Totaal onderhandenwerk	61.523	77.645	113.327	106.360	82.374	45.694	425.400
Toekomstig werk							
Assetmanagement stelpost AWTS*	90	730	6.823	6.584	8.594	4.735	27.466
Assetmanagement stelpost AWZI*	-	450	5.836	5.953	2.090	425	14.754
Energieneutraliteit*	-	3.800	12.700	-	-	-	16.500
Zuiveringskring Leiden Noord*	-	1.190	4.290	5.425	21.873	30.744	63.522
Zuiveringskring Zwaanshoek	-	-	-	-	22.500	32.200	54.700
Zuiveringskring Gouda	-	1.425	18.900	19.215	9.845	3.815	53.200
Coalitieakkoord Broeikasgassen	-	-	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
Coalitieakkoord Circulair*	-	1.000	2.000	2.000	2.000	2.000	9.000
Zuiveringskring Leiden Zuidwest	-	-	1.075	2.475	3.300	19.200	26.050
Zuiveringskring Noordwijk	-	-	-	350	1.050	1.400	2.800
Zuiveringskring Katwijk	-	-	-	-	-	975	975
Advanced Monitoring & Control	-	-	-	-	2.000	2.000	4.000

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Zuiveringskring/project Haarlem WP	-	-	-	-	-	14.050	14.050
Zuiveringskring Lisse	-	-	240	1.720	2.495	1.315	5.770
Zuiveringskring Velsen	-	345	3.794	2.431	11.025	15.740	33.335
Zuiveringskring Waddinxveen	-	-	-	-	525	1.575	2.100
Totaal toekomstig werk	90	8.940	56.658	47.153	88.297	131.174	332.222
Totaal Waterketen bruto	61.613	86.585	169.985	153.513	170.671	176.868	757.622
Totaal bijdragen derden	2.621	30	-	-	-	-	30
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	-	-	1.140	1.556	12.700	34.636	50.032
Totaal netto	58.992	86.555	168.845	151.957	157.971	142.232	707.560

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal 2027-2031
Programma BOD							
Onderhandenwerk							
Cluster bedrijfsvoering	1.222	410	-	-	-	-	410
Totaal onderhandenwerk	1.222	410	-	-	-	-	410
Toekomstig werk							
Renoveren en verduurzamen Gemeenlandshuis Spaarndam*	-	100	400	-	-	-	500
Totaal toekomstig werk	-	100	400	-	-	-	500
Totaal BOD bruto	1.222	510	400	-	-	-	910
Totaal bijdragen derden	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bijdragen derden toekomstig werk		-	-	-	-	-	-
Totaal netto	1.222	510	400	-	-	-	910

Toelichting 9. Begrippen en afkortingen

AHI	Asset Health Indicator
AI	Artificial Intelligence
AMC	Advanced Monitoring & Control
ANLb	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
A&O-fonds	Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
bbp	Bruto binnenlands product
BBVW	Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen
BIM	Bouwwerk Informatie Model
BOD	Bestuur, Organisatie en Dienstverlening
BOSBO	Beslissingsndersteunend systeem beheer oppervlaktewater
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
burap	Bestuursrapportage
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CSF	Centrale Salarisadministratie en Functioneel Beheer
CWV	Commissie Waterveiligheid
DIG	Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid
DiRK	Dijkverbetering Regionale Keringen
DKW	Doorvoer Krimpenerwaard
DT	Directieteam
EMU	Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie
FE	Financiële eenheid
Fido	Wet financiering decentrale overheden
fte	Fulltime equivalent
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
GR	Gemeenschappelijke regeling
ha	Hectare
HDSR	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
HHR	Hoogheemraadschap van Rijnland
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard
HOF	Wet houdbare overheidsfinanciën
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
hWh	Het Waterschapshuis
HWP	Haarlem Waarderpolder
HR	Human Resources
HRM	Human Resource Management
IAM	Institute of Asset Management
I&A	Informatisering en automatisering
I&D	Informatisering en digitalisering
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMOC	Index Materiële Overheidsconsumptie
IPM	Integraal projectmanagement
IPO	Interprovinciaal Overleg

IT	Informatie Technologie
JZ	Juridische Zaken
JZ&V	Juridische Zaken en Vastgoed
KWA	Klimaatbestendige wateraanvoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBO1	Eerste Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's
LBO2	Tweede Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's
LTAP	Lange-termijnassetplanning
MIC	Microbiologsich beïnvloede corrosie
MJOB	Meerjarenonderhoudsbegroting
MJP	Meerjarenperspectief
mln	Miljoen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N3MP	Nieuwe Driemanspolder
NDS	Nederlandse Digitaliseringstrategie
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Executiekracht
NRS	Nationale Rioolsurveillance
NUP	Naleveringsuitvoeringsprogramma
nvo	Natuurvriendelijke oever
NWB	Nederlandse Waterschaps Bank
P&C	Planning & Control
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	Perfluoroctaansulfonaten
PIOFACH	Personeel, Informatisering, Organisatie, Facilitair, Automatisering/Administratie, Communicatie en Huisvesting
RES	Regionale Energiestrategie
RI&E	Risico-inventarisatie & evaluatie
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie
SE	Systems Engineering
SEB	Schoon en Emissieloos Bouwen
SPP	Strategische personeelsplanning
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
TGWR	Toekomstgericht waterbeheer Rijnland
UvW	Unie van Waterschappen
VDS	Verbeterd droogmakerijsysteem
v.e.	Vervuilingseenheden
VIJG	Verbetering IJsseldijk Gouda
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VV	Verenigde vergadering
WBP	Waterbeheerprogramma
WIS	Waterinfiltratiesysteem
WMNL	West- en Midden-Nederland
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wwke	Wet weerbaarheid kritieke entiteiten
WWV	Werkgroep Waterveiligheid

Zie ook: Woordenlijst Waterbeheerprogramma (WBP6)

Colofon

Copyright © 2026

Begroting 2027 en Meerjarenperspectief 2027-2031 is een uitgave van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Bij het maken van deze begroting hebben we aandacht besteed aan duidelijke taal, digitale toegankelijkheid en inclusieve beelden. Zo willen we de informatie begrijpelijk en toegankelijk maken voor zoveel mogelijk mensen.

Corsanummer: 26.049154
Versie: 15 oktober 2026
Voor de verenigde vergadering van 25 november 2026